

[Lis Starcke.]

tingets tid, men at man umiddelbart vil godkende denne tilbagetrækning.

Hvis nogen skulle frygte, at der er sket manipulationer eller pression, så kender jeg fru Kirsten Brøsted og hele sagen så godt, at jeg kan erklære, at det ikke har været tilfældet. Den høje kvindeprocent, som vi har i retsforbundets gruppe selv nu, burde være bevis nok på, at man i retsforbundet først og fremmest behandles som menneske, som den person, man er, og ikke som mand eller kvinde.

Jeg beder om, at man her vil behandle sagen lige så roligt og hensynsfuldt, som det er sket i pressen.

Ordføreren for udvalget til valgs prøvelse (Tastesen) (S):

Som ordfører for udvalget til valgs prøvelse må jeg gøre opmærksom på, at det, udvalget kommer med indstilling om, er, at hr. Mølgaard godkendes som nyt medlem af folketinget i stedet for fru Kirsten Brøsted.

Folketinget fik i går meddelelse om, at fru Kirsten Brøsted ønsker at nedlægge sit mandat, og jeg går ud fra, at anmodningen forinden har været behandlet af præsidiet, og at folketinget så i går har accepteret, at fru Kirsten Brøsted ikke mere skal være medlem af folketinget. Anmodningen gælder fra i dag, og godkendelse af det nye mandat får altså virkning fra i dag for hr. Mølgaards vedkommende, hvis den vedtages.

Formanden:

Uden i øvrigt at blande mig i debatten kan jeg sige, at det er ethvert medlems ret at nedlægge sit mandat uden folketingets samtykke.

Lis Starcke (DR):

Det er kun den korte bemærkning, at selvfølgelig kunne vi godt have udsat det 14 dage eller 1 måned og have bedt om orlov, men vi synes, at da fru Kirsten Brøsted blev syg, var der ikke nogen grund til at give sig til at udsætte noget og bede om orlov, det var lige så rimeligt, at skiftet kunne ske med det samme. Det er muligt, at vi har set forkert dér, men det har været vores begrundelse, at der ikke var noget at skjule. Det var sådan, at hun var blevet syg.

Hermed sluttede forhandlingen.

Udvalgets ovennævnte indstilling vedtoges enstemmigt med 130 stemmer; 5 medlemmer stemte hverken for eller imod.

Formanden:

De på dagsordenen under punkterne 4-8 opførte sager kan kun med tingets samtykke behandles i dette møde, men hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg samtykket som givet. (Op-hold). Det er givet.

Den næste sag på dagsordenen var:

Forhandling om statsministerens redegørelse af 1. marts 1977.

(Redegørelse nr. I. Redegørelsen givet 1/3 77).

Formanden:

Sammen med denne sag foretages den under punkt 4 opførte sag, nemlig:

Første behandling af forslag til finanslov for finansåret 1. april 1977-31. marts 1978.

(Lovforslag nr. L 1. Fremsat 2/3 77).

Sagerne sattes til forhandling.

Formanden:

Taletiden er for ordførere fastsat til 20 minutter i første omgang og 10 minutter i anden omgang. For andre medlemmer er taletiden henholdsvis 10 minutter og 5 minutter. Har et parti flere talere, bedes de selv dele taletiden sig imellem.

Lysholt Hansen (S):

Jeg skal ganske kort meddele, at efter et møde i finansudvalget i går er de i udvalget repræsenterede partier blevet enige om for at fremme arbejdet, at finanslovordførerne ikke tager ordet ved denne debat om finanslovsforslaget, men udskyder finanslovdebatten til tredje behandling.

Auken (S):

Regeringen og socialdemokratiet fremkaldte ikke det valg, der fandt sted den 15. februar. Vi havde naturligvis foretrukket en hurtig løsning allerede i januar på de store problemer vedrørende boliger, beskæftigelse og afgifter, også for at give grundlag for en fredelig løsning på arbejdsmarkedet.

[Auken.]

Det er rigtigt, at socialdemokratiet ikke fremkaldte valget, men det er også rigtigt, at vi ikke frygtede valget, og vores forventninger til valgresultatet er blevet indfriet. Det folketing, der nu er valgt, burde have bedre muligheder for at finde fornuftige løsninger på problemerne, end det tidligere folketing havde.

Der er selvfølgelig for os særlig grund til glæde over det valgresultat, som socialdemokratiet har fået. En fremgang for socialdemokratiet giver større muligheder for at præge de politiske beslutninger, men denne fremgang giver også en forpligtelse til i samarbejde med andre partier at sikre, at folkestyret kommer til at fungere.

Vi kan ikke og vi ønsker ikke at tromle en politik igennem med snævre flertal omfattende skiftende partnere.

Valgresultatet for socialdemokratiet kan næppe tolkes som en udelt begejstring for alle dele af den politik, det har været nødvendigt at føre det sidste par år. Tværtimod har mange vel ved dette valg stemt socialdemokratisk, både fordi de ønskede større stabilitet, og fordi de ønskede en stærkere socialdemokratisk islæt i det samarbejde med andre partier, der er en simpel nødvendighed. Navnlig i de store og større bysamfunds lønmodtagerbefolkning har der været en markant fremgang for socialdemokratiet, nogle steder på mere end 30 pct.

Jeg tror, at der ved dette valg har været en voksende erkendelse blandt arbejdere og funktionærer af, at arbejderbevægelsen sætter til i indflydelse ved splittelse. Opsplitningen i de mange såkaldte arbejderpartier har bestemt ikke gavnet den arbejdende befolknings indflydelse i dansk politik. Tværtimod har splittelsen ført til, at balancepunktet er blevet forskudt til højre. Under alle omstændigheder må partierne til venstre for socialdemokratiet igen notere en tilbagegang på ca. 10 pct. i deres vælgertilslutning.

Også af en anden grund må man glæde sig over denne tendens. Den viser nemlig, hvor ringe folkelig baggrund der er for de forsøg på dannelsen af en ny splittelsesfagbevægelse, som kimen er blevet lagt til ved det såkaldte formandsinitiativs møder i Nørrebrohallen. Folk, der spekulerer i splittelse af de faglige organisationer, kan godt lægge disse spekulationer til side. Der er ingen baggrund for sådanne forsøg i Danmark.

Et andet glædeligt træk ved valget er natur-

ligvis den stagnation, som har ramt fremskridtspartiets vælgertilslutning. I de større byer er der jo ligefrem tale om en tilbagegang for partiet. Vi tolker dette som et tegn på, at der ingen fremtid er for fremskridtspartiets negative og urealistiske politik i Danmark. Den oplysning og debat vedrørende virkningerne for almindelige familier og socialt dårligt stillede af fremskridtspartiets politik, som vi og de faglige organisationer har igangsat, har, tror jeg, ført til, at manges øjne er blevet åbnet for den fare, som fremskridtspartiets politik udgør.

Statsministeren har under de politiske drøftelser undersøgt mulighederne for at finde et fælles grundlag for en bredere regering. Enhver, der har fulgt disse drøftelser, ved, hvor vanskelig opgaven har været, og man må medgive statsministeren, at det afgørende er at finde et fælles grundlag mellem partierne og ikke bare at danne en flertalsregering, uden at et sådant grundlag er til stede. At danne en flertalsregering, der ikke på forhånd var samlet om en fælles politik, ville ikke give øget stabilitet, snarere tværtimod.

Som bekendt lykkedes det ikke statsministeren at finde dette fælles grundlag, og jeg tror, at ingen af de partier, der har været med i forhandlingerne efter valget, vil anfægte den konklusion, der blev draget i statsministerens redegørelse. Der er ikke for tiden mulighed for at danne en flertalsregering, og derfor var det sagligt set nødvendigt, at den socialdemokratiske regering blev omdannet og udvidet. Jeg vil gerne byde den nye regering velkommen til arbejdet her i folketinget.

Og så vil jeg gerne om samarbejdets vilkår i det nye folketing sige, at det for os at se er positivt, at flertallet i en række vigtige spørgsmål formentlig er skiftet. Der er i dag formentlig flertal for fremskridt på det uddannelsesmæssige, på det skattepolitiske, på det miljøpolitiske og på det arbejdsmarkedspolitiske område. Der er i dag formentlig et flertal imod nedskæringer på det sociale, det uddannelsesmæssige og det kulturelle område. Der er i dag et flertal mod anslag mod de faglige organisationers demokratiske rettigheder og andre forringelser. Denne ændring i sammensætningen i folketinget er glædelig. Den vil efter vores opfattelse give mere ro i folketingets arbejde.

Socialdemokratiet ønsker ikke en flaksende linje med skiftende flertal på det økonomisk-politiske område; så vil det nye folketing nemlig hurtigt køre fast. Der må påhvile de partier,

[Auken.]

der også tør træffe de upopulære beslutninger, en forpligtelse til at prøve at finde sammen, ikke mindst når det gælder det dobbelte problem, der hedder arbejdsløshed og underskud over for udlandet.

Derfor var det rigtigt, at vi umiddelbart efter valget gik i gang med forhandlingerne omkring løsningen af de problemer, som ikke blev klaret i januar, for det haster nemlig med at finde løsninger her. De gamle overenskomster er for størstedelen af arbejdsmarkedet allerede udløbet, og varslede konflikter er allerede udkudt af forligsmanden. Forestiller man sig virkelig, at det skulle være muligt for arbejdsmarkedets parter at finde den fredelige løsning, som vi alle håber på der kan findes på arbejdsmarkedet i respekt for den fastlagte politik, uden at parterne skulle vide på forhånd, hvad der ville ske med boligudgifternes stigning i det kommende år, uden at de skulle vide, hvad der vil blive gjort for at modvirke den stærkt stigende arbejdsløshed? Tror man, at der kan findes en fredelig løsning på arbejdsmarkedet, hvis parterne ikke ved, hvordan den nødvendige stramning af finanspolitikken vil finde sted?

Det burde ikke være nogen svær opgave for partierne at finde en løsning. Alligevel viste forhandlingsforløbet, at det var en meget svær opgave. Undertiden havde man indtryk af, at nogle af deltagerne i forhandlingerne ikke havde opdaget, at valget havde været afholdt. Kun statsministerens tålmodighed og vilje til at nå et resultat, således at folketetinget ikke startede sit arbejde under kaotiske omstændigheder, førte til det forlig, som vi i dag bl. a. under denne debat og senere skal tage stilling til.

Bortset fra disse vanskeligheder, som selvfølgelig ikke er noget godt tegn for den fremtidige politik, er forligets resultat tilfredsstillende set ud fra vores synspunkt. Hvad går forliget ud på? Ja, der er jo 4 punkter i forliget.

Det første og vigtigste punkt for os er den beskæftigelsesplan til 810 mill. kr., som skønmæssigt vil sikre beskæftigelse til mere end 20.000 mennesker, og vel at mærke fornuftig beskæftigelse, beskæftigelse ved at skaffe besparelser i forbruget af energi både for boliger, institutioner og virksomheder, ved udbygning af kraft-varmeforsyningen, arbejder inden for skov- og klitvæsenet, andre miljøarbejder,

bedre sanering og brandsikring, aktiv støtte til fiskerierhvervet og støtte til erhvervsbyggeri ikke mindst inden for landbruget. Planen koster 800 mill. kr., men dens beskæftigelsesvirkning er mere end 2 mia kr., og hvis der sker modregning for mindre udgifter til arbejdsløshedsunderstøttelse, og hvis der tages højde for, at der kommer flere indtægter, ja, så giver planen formentlig direkte et klækkeligt overskud for staten. Det er altså en god forretning at investere i fornuftige beskæftigelsesforanstaltninger.

Jeg vil også sige, at i tilslutning til beskæftigelsesplanen gennemføres der forskellige ændringer i sygedagpengeordningen. For lønmodtagerne sker der det gode fremskridt, at der nu i lighed med arbejdsløshedsdagpengene bliver tale om 2 årlige reguleringer af dagpengesatserne, således at de syge ikke får det efterslæb, som den tidligere ordning betød, og således at vi igen har den samme ordning for dagpenge, hvad enten årsagen til dagpengenes oppebørrelse er, at man er arbejdsløs, eller at man er syg.

Dernæst bliver der tale om rimelige forbedringer for mindre næringsdrivende både ved deres egen forsikring og i deres forpligtelser over for nyansatte, uden at princippet om 5 ugers betalingspligt ændres. Vi håber, at dette betyder, at flere små næringsdrivende arbejdsgivere får mod til at tage nye folk ind.

Boligløsningen sikrer – det er det andet punkt i forliget – at boligudgifterne ikke vil stige ud over, hvad der er basis for i indtægtsrammen, i de kommende 2 år. For lejere i det nyere almennyttige byggeri, der er opført under højrentevilkår, og som, hvis ikke vi havde gjort noget nu, ville komme ud for et kæmpehuslejechok, sættes der en overgrænse for den årlige huslejestigning på 7 kr. pr. m² både i 1977 og i 1978.

For lejerne i almindelighed er der nu sikret flertal for en opregulering af boligsikringen, således at der allerede ved næste regulering vil ske en forhøjelse. Denne forhøjelse vil få tilbagevirkende kraft, og de mennesker, der kommer i klemme, fordi reguleringen som følge af valget ikke allerede sker her til 1. marts, vil kunne få hjælp på bistandskontorerne. Socialministeren har allerede udsendt et cirkulære, der sikrer denne hjælpemulighed til de mennesker, der på denne måde er kommet i klemme.

For lejerne i den private udlejningssektor

[Auken.]

skulle der heller ikke kunne ske lejestigninger ud over, hvad der medgår til dækning af omkostningerne ved boligejendommenes drift.

For ejerboligerne sker der også en dæmpning gennem dette forlig, en dæmpning i stigningen i boligudgifterne i forbindelse med lejeværdiberegningen og i forbindelse med den amtskommunale grundskyld i 1978. For almindelige parcelhusejere vil der kun blive tale om merudgifter på nogle få kroner pr. uge. Dette mener socialdemokratiet i den givne indkomstpoltiske sammenhæng er nødvendigt, men der skal ikke herske tvivl om, at vores principielle standpunkt fortsat er, at skatte trykket ikke må skubbes væk fra ejendomsbeskatningen og over på beskatning af arbejdsindkomster.

Det tredje punkt i forliget vedrører forsvaret, hvor der nu er sikret enighed i en ny 4 års periode. Der skal heller ikke på dette punkt herske tvivl om, at socialdemokratiet gerne havde set besparelser gennemført på dette område, mens andre partier, som deltog i forhandlingerne, havde ønsket kraftige forøgelse af bevillingerne til forsvaret. Det, man nu er enedes om, er stort set uændrede rammer, men sådan, at der også i forliget er indeholdt en revisionsklausul. Jeg vil gerne sige, at jeg tror, revisionsklausulen sammen med den sammensætning af folketinget, som valget den 15. februar gav, giver os større sikkerhed for, at udviklingen på forsvarsbevillingernes område kommer til at stå i et rimeligt forhold til udviklingen for bevillinger på andre områder.

Vi beklager, at det radikale venstre ikke kunne tilslutte sig ordlyden i klausulen og derfor måtte tage forbehold over for denne del af forliget. Vi ønsker fortsat samarbejde også med de radikale om udformningen af dansk sikkerhedspolitik.

For så vidt angår afgifterne var det for socialdemokratiet afgørende, da det viste sig, at vore forligspartnere ikke ønskede at respektere augustforligets bestemmelser om rånergiavgiften, at vi i stedet fandt frem til sådanne afgifter, der ikke kunne virke udfordrende på arbejdsmarkedets parter. For havde vi udfordret arbejdsmarkedets parter ved at komme med en buket, som ramte almindelige husholdningers forbrug hårdt, ville hele formålet med forliget i forhold til arbejdsmarkedet have været forspildt.

Vi er på den baggrund glade for, at de afgif-

ter, man fandt frem til i stedet for den rånergiavgift, som både energipolitisk og af andre grunde var den sagligt rigtige løsning, betyder en skærpelse af beskatningen ved udstedelse af alle former for pantebreve, at det lykkedes at gennemføre en afgift på udstykning af ejerlejligheder sammen med en forhøjelse af afgiften på udstykning af grunde, og at det lykkedes at finde frem til en moderat elektricitetsafgift på hele forbruget af el, altså både husholdninger og virksomheder.

Hvad betyder det for en helt almindelig familie? Ja, det betyder for en helt almindelig familie, at man får en ekstra udgift på ca. 100 kr. om året – og for folk med elvarme ca. 400 kr. om året, som følge af afgiften.

Vi lægger også megen vægt på, at der med virkning fra 1. januar 1978 gennemføres en oplysningspligt for pengeinstitutterne vedrørende renteindtægter og en kildebeskatning af obligationer. Den uretfærdighed, som hidtil har ligget i forskellen på graden af kontrol med lønindtægter på den ene side og kapitalindtægter på den anden side, og som i meget brede kredse i befolkningen har ført til harme, skulle hermed være ryddet af vejen. Nu vil der foreligge sedler med oplysning om renteindtægter på fuldstændig samme måde, som lønmodtagerne bliver kontrolleret for så vidt angår deres lønindtægter.

Jeg håber, at vi med dette forlig har været med til at lægge grunden til en fredelig løsning på arbejdsmarkedet. De, der spekulerer letsindigt i en storkonflikt, må advares. Det må være i alles interesse, at parterne selv klarer problemerne på det grundlag, der nu er fastlagt.

Og så skal jeg slutte med at fremføre nogle betragtninger om den mere langsigtede situation.

Den økonomiske krise, der har ramt hele den industrialiserede verden, er den mørke, den dystre baggrund, som det politiske arbejde i det kommende folketing skal foregå på. Krisen har ført til en stor og langvarig arbejdsløshed og uligevægt i de enkelte landes økonomier. Problemerne vedrørende arbejdsløshed og uligevægt kan imidlertid ikke klares i det enkelte land isoleret. Det er en illusion at tro, at alle lande på samme tid kan eksportfinansiere en forbedret beskæftigelse. Vi kan ikke producere os ud af vanskelighederne i det enkelte land. Der må et forstærket internationalt samarbejde til, således at især de store overskudslande, USA, Japan og Vesttyskland, nu

[Auken.]

sætter en ekspansiv økonomisk politik i gang med henblik på at fremskaffe et stabilt internationalt opsving.

For at bruge det billede, der ofte anvendes i litteraturen, kunne man tale om disse 3 landes forpligtelse til at være lokomotiver i en sådan udvikling. Ligeledes må et internationalt samarbejde omfatte støtte til de fattigste lande i den tredje verden og stabilitet på de internationale råvare- og valutamarkeder. Men derudover må det enkelte land gøre en særlig indsats tilpasset landets problematik. For Danmarks vedkommende vil det på grund af vores store underskud over for udlandet sige, at problemerne ikke kan klares gennem en almindelig udvidelse af den økonomiske aktivitet, f. eks. gennem en stimulering af det private forbrug. Tværtimod må der føres en så stram finans- og indkomstpølitik, at vores alt for store underskud over for udlandet nedbringes. Men inden for disse snævre rammer er det nødvendigt at udfolde initiativ og nytænkning vedrørende arbejdsløsheden, og det burde være muligt på bredt politisk grundlag at få tilrettelagt en langsigtet beskæftigelsespolitik. Her er arbejderbevægelsens beskæftigelsesplan i vores øjne et rigtigt udgangspunkt.

Jeg tror, der i folkettinget vil være interesse for en sådan bredt anlagt beskæftigelsespolitik. Vi vil indbyde til et samarbejde om denne politik med andre partier. Men denne indbydelse gælder ikke bare beskæftigelsesproblemerne, den gælder også udformningen af en ny pensionsreform, og den gælder en løsning af de 16-19 åriges uddannelsesproblemer. Indbydelsen sigter også på en gennemførelse af en skattereform og reformer på det arbejdsmarkedspolitiske område. Rettesnoren for socialdemokratiet vil i det kommende folketingsarbejde være et åbent samarbejde med andre partier omkring løsningen af de kæmpeproblemer, som det danske samfund og de enkelte borgere står over for.

Maisted (FP):

Under valgkampen var det stående spørgsmål: hvorfor skulle befolkningen støtte socialdemokratiet og statsminister Anker Jørgensen, når denne regering havde forværret landets økonomi? Statsministeren havde svaret. Det byggede på to hovedtemaer: det samarbejdende folkestyre og en politik med et socialt

og beskæftigelsesmæssigt sigte. Hvis det ikke var så ulykkeligt for landet, er det nærmest komisk, at statsministeren kan notere en valgsejr på en gang fraser og en politik, der nedbryder det danske samfund.

Statsministerens bedrifter består i, at han ikke har evnet at gøre noget ved arbejdsløsheden, der har været støt stigende og vel vil komme op på over 200.000, før vi skal have et nyt folketingsvalg. Og han har ikke evnet at gøre noget ved underskuddet i vor samhandel med udlandet, der på trods af en stigende eksport er rekordagtigt stort. Statsministeren har ikke kunnet hindre en stigende gældsætning over for udlandet, der siden augustforliget er steget med ca. 6 mia kr.

Alt dette fremmes af en asocial og arbejdsløshedsfremmende politik. Statsministerens politik er asocial, fordi skattetrykkes øges, og fordi den arbejdende befolknings realløn vil falde. Vi må i nær fremtid konstatere, at vi ikke har penge til de socialt svage i samfundet, fordi der ikke er produktionsdækning for udgifterne, og fordi vi ikke kan låne til at dække vort fortsat store underskud på statsbudgettet.

Det går jo helt galt, når man ser, at driftsudgifterne bliver større og større, og i kraft af stigende lønninger og priser på grund af et bureaukratisk system levnes der mindre og mindre til dem, der har behov for hjælp. Det er en arbejdsløshedsfremmende politik, fordi de offentlige udgifter vedbliver at stige og derved forøger omkostningerne for de danske virksomheder, der er de eneste, der kan afskaffe arbejdsløsheden.

Statsministeren bygger sin økonomiske politik på augustforliget, hvis retningslinjer blev fastsat i EF ved udgangen af juni 1976. Dette forlig indeholder den såkaldte indkomstpølitik, og det hedder:

»Det vil være nødvendigt, at der for alle befolkningsgrupper, både for lønmodtagere, selvstændige og andre, sker en opbremsning i indkomstudviklingen, således at pengeindkomsternes stigning begrænses til maksimalt 6 pct. i hvert af årene 1977-78 og 1978-79.«

Da statsministeren fører en politik, der betyder, at den offentlige sektor fortsat skal vokse, og at lønrammen for lønmodtagerne i den offentlige sektor vil stige ud over de 6 pct. på grund af udvidelser, anciennitetstillæg, taktregulering, opnormering og dyrtidstillæg, må det betyde, at lønmodtagerne i den private sektor

[Maisted.]

får en mindre lønramme end de 6 pct. for hvert af de 2 år.

Selv om der vil blive opretholdt en klar favorisering af lønmodtagerne i den offentlige sektor på bekostning af lønmodtagerne i den private sektor, er det temmelig indlysende, at korthuset allerede er faldet sammen ved dette punkt.

Den næste forudsætning var en udvikling i forbrugerpriserne, som inklusive forøgelsen af den indirekte beskatning ikke skulle overstige 8 pct. i 1977. Man skal være mere end optimistisk indstillet, hvis man tror, at vi undgår pristigninger, som allerede er sluppet løs, på mindst 10 pct. i 1977.

Betalingsbalanceunderskuddet skal bringes ud af verden i løbet af få år. Da dette mål blev sat, var underskuddet på handelsbalancen 6 mia kr. i første halvår af 1976. Det blev tre gange så stort, inden 1976 var færdigt. Statsministeren må regne med et kæmpeunderskud i 1977, og tilbage står en undrende befolkning og spørger: hvad forstår statsministeren ved en afvikling af betalingsbalanceunderskuddet i løbet af få år?

Statsministeren vil have en stram finanspolitik gennem afgiftsforhøjelser, der især rammer den stærkt importkrævende forbrugsefterspørgsel, og gennem en opfyldelse af septemberforligets besparelsesmål, og han mener, befolkningen er rede til at lide afsavn; der er ingen, der mukker over afgifter til 5-6 mia kr. Men forudsætningen er skam, at det hjælper.

Der skal lægges en dæmper på den indenlandske efterspørgsel, siger statsministeren i oktober. Det lyder rimeligt i en krisetid, men hvordan vil statsministeren forklare, at i 1977-78 vil de offentlige udgifter stige med ca. 20 mia kr., når statsministeren vil begrænse den indenlandske efterspørgsel?

Det er også et spørgsmål om besparelser i den offentlige sektor, og statsministerens opfattelse heraf betyder en mindre stigning i udgifterne, end statsministeren havde tænkt sig. Men ikke så snart havde augustforliget aftalt denne mindre stigningstakt i de offentlige udgifter, før statsministerens ministre kom til finansudvalget med aktstykker, der skulle opheve disse såkaldte besparelser.

Statsministeren har også afleveret en beskæftigelsesplan, hvis øjeblikkelige virkning vil være større vareimport, omkostningsforøgelse for erhvervslivet og en udvidelse af den offent-

lige sektor, og effekten vil derfor blive en forøgelse af arbejdsløsheden.

Beskæftigelsesplanen indeholder et energipolitisk mål. Nu skal vi spare på energien. Enhver kan se det fornuftige i, at vi skal spare på den dyre olie, og det indgår som et led i regeringens energiplan. Men der er ikke ét ord om de midler, der skal sikre energiforsyningen. Vi skal spare på energien, så forbruget ikke bliver så stort, som det ellers ville have været.

I regeringens energiplan, hvis den fortsat findes, var det forudset, at energiforbruget i 1976 skulle stige med ca. 2 pct., men vort energiforbrug steg med 11 pct. i 1976. Og hvor er statsministerens redegørelse for de penge, der skal anvendes til at sikre energiforsyningen? Hvis vi skal have en stigning i industriproduktionen på mindst 6-7 pct. om året for ad åre med statsministeren ved roret at skabe en gæld på ca. 80 mia kr. og fastholde arbejdsløsheden på ca. 150.000 mennesker, hvor mange penge vil statsministeren så bruge på energiforsyningen, og hvor vil han skaffe dem fra? Hvordan ser statsministerens nye energiplan ud?

Statsministeren har også en boligpolitik, der går ud på, at det bliver dyrere at bo, dog knap så slemt for de almennyttige boligselskaber, der på trods af statstilskud udmærker sig ved at være i evindelige økonomiske vanskeligheder og have alt for høje huslejer. Og det er ikke noget nyt, at det sociale nybyggeri kommer i klemme, tværtimod er det snarere reglen end undtagelsen. Albertslund og Høje Gladsaxe var for regeringen dengang lige så store problemer, som Brøndby Strand og Brabrand er det for regeringen i dag. Når boligselskaberne søger at inddrage lejerne i en huslejeboycot, der i første række er rettet imod selskaberne selv, i en kampagne for fortsat støtte til disse selskaber, er det nærliggende at spørge: hvem er det, der bor i de boliger, der omfattes af aktionerne? Hvad er den gennemsnitlige indkomst for de pågældende? Hvori adskiller administrationen i de almennyttige boligselskaber sig fra privat virksomhed? Og hvordan kan det være, at lejen i de almennyttige selskaber, hvis statsstøtten falder væk, vil være betydelig højere end i tilsvarende privat byggeri? Bygges der for dyrt? Og hvis private kan bygge bedre og billigere, når man ser væk fra statsstøtten, hvad er da begrundelsen for det faktiske bygge monopol, de sociale selskaber har? Og hvem er statstilskuddene til gavn for?

Statsministeren har en boligpolitik, der vil

[Maisted.]

belaste den indenlandske efterspørgsel med ca. 11 mia kr. i hvert af de 2 næste år. Det er ufatteligt, at statsministeren mener, det er nødvendigt at lægge en dæmper på den indenlandske efterspørgsel af hensyn til underskuddet på betalingsbalancen. Men jeg tror, at statsministeren er en spøgeflugt, for statsministeren har jo også finanspolitiske foranstaltninger, der øger stempelafgiften på pantebreve og indfører nye udstykningsafgifter, og det må jo også være for at fremme det sociale boligbyggeri.

Af andre finanspolitiske foranstaltninger vil statsministeren gøre endnu et forsøg på at udrydde de mindre virksomheder, der endnu har holdt stand over for den socialdemokratiske bureaukratiske angrebsbølge igennem de senere år. Når de små virksomheder med op til 15-20 mand har fået deres energiudgifter fordoblet på et par år og alligevel har kunnet konkurrere med udenlandske virksomheder, så er det på tide, at statsministeren griber ind. For hvis de ikke kan eksistere, så må de jo blive arbejdere på de store fabrikker, sagde partileder Anker Jørgensen i 1974 - og de får jo alle tilskuddene - eller også kan de blive offentligt ansatte, for der er jo lavet en beskæftigelsesplan, hvorefter man kan arbejde på deltid i den offentlige sektor til mindstelønnen for en fuld arbejdsdag i industrien.

Ser vi bort fra de små virksomheder, er det interessant at se, hvordan de store og mellemstore virksomheder reagerer på statsministerens erhvervs politik. Før det sidste forlig kunne man i dagspressen læse følgende annonce - jeg citerer:

»På grund af vore tiltagende aktiviteter på udenlandske markeder og de lidet erhvervsvenlige forhold herhjemme har vi besluttet at opføre med driften af vort industrilakereri, der var et af landets største.«

Det er kun ét af de mange eksempler på, hvordan den del af erhvervslivet, der har økonomisk bevægelsesfrihed, reagerer på statsministerens erhvervs politik.

Jeg har bemærket, at statsministeren vil lette generationsskiftet. I familiehandler godkendes den mellem køber og sælger aftalte pris, medmindre den er lavere end seneste almindelige vurdering, hvilket vil sige den 16. almindelige vurdering, der ofte ligger væsentligt mere end dobbelt så højt som den 15. almindelige vurdering. Hvis den aftalte pris er lavere, klarer skattevæsenet sagtens det problem. Det er utro-

ligt, at gennemsnitsalderen inden for dansk landbrug og de mindre byerhverv nærmer sig de 60 med en sådan forståelse for generationsskiftet, som statsministeren udviser.

Da statsministeren har forståelse for nødvendigheden af at lægge en dæmper på den indenlandske efterspørgsel af hensyn til underskuddet på betalingsbalancen, afses der 11 mia kr. til nybyggeri og en forøgelse af de offentlige udgifter med ca. 20 mia kr., der modsvares af afgifter til ca. 5-6 mia kr. Statsministerens konsekvente foragt for følgerne af en sådan økonomisk politik medfører yderligere ulykker for landet. Pengepolitikken bliver stram og renten høj, og befolkningen må konstatere, at gælden til udlandet stiger, og at arbejdsløsheden stiger. Oven i det hele vil det nok vise sig efter overenskomstforhandlingerne, at selv ikke hr. Schmidt kan forhindre en devaluering af den danske krone. Over for denne politiske ruin står landets største oppositionsparti med en fremgang på ca. 9 pct. klar med en økonomisk politik til afhjælpning af 17 års forfælt økonomisk politik. Store offentlige besparelser skal gennemføres, for det er nødvendigt med en omlægning af den indenlandske efterspørgsel. I de sidste 17 år er de offentlige udgifter steget stærkt, og i dag er det en fare for samfundets vækst. Det er tydeligt, at en ekspanderende offentlig sektor er forbundet med en lavere vækstrate. Det er erhvervslivet - der omfatter medarbejdere og ejere - der har betalt for den offentlige sektors uhæmmede vækst. Erhvervslivets investeringer finansieres af overskud, banklån samt aktie- og obligationsmarkedet, og den store offentlige sektor har betydet prislovgivning, forøget beskatning af erhvervslivets indtjening samt lønglidning.

Disse ting tilsammen har igen betydet et fald i overskuddet og et fald i investeringerne. Resultatet har været, at vi har været slet rustet til at imødegå dårlige tider. Det er derfor tvungne nødvendigt, at de offentlige udgifter nedsættes og de indsparede midler kanaliseres over i erhvervslivet. Og det skal selvfølgelig ske uden statsstyring, da den frie markeds mekanisme vil være den bedste garanti for, at pengene placeres dér, hvor der er størst lønsomhed, fremfor statsstøtte og lovindgreb.

Dernæst skal indkomstskatten fjernes, fordi den er samfundsskadelig, idet den har været årsag til stigende omkostninger for den produktion, vi alle skal leve af, og fordi den er

[Maisted.]

uanvendelig til indkomstudjævning. Indkomstskatten har straffet de mennesker, der ved flid og arbejdsmohed har ønsket at få del i de sociale og materielle goder, et moderne samfund kan byde på. Den har været med til at favorisere højere uddannede på bekostning af håndens arbejdere, og den har med urette opretholdt en illusion om, at de brede skuldre bærer de tungeste byrder.

I vor nuværende situation er det vigtigt, at hovednerven i vor samfundsøkonomi bliver et frit erhvervsliv, og ved at afvikle indkomstskatten over en 6-årig periode kan vi give medarbejderne i det private erhvervsliv en reallønsfremgang i form af skattelettelser uden at øge omkostningerne for de varer, vi producerer. Vi kan herved øge den indenlandske efterspørgsel, fordi erhvervsinvesteringer inklusive reparation og vedligeholdelse har direkte indflydelse på en forøgelse af vor eksport og vor importkonkurrerende produktion.

Dette vil igen have indflydelse på arbejdsløsheden og på vort underskud på betalingsbalancen, og begge dele vil omgående blive vendt fra det negative til det positive. For yderligere at sætte gang i vort erhvervsliv og for at afskaffe arbejdsløsheden og fremme den produktion, vi skal leve af, er det nødvendigt at fjerne kapitalvindingskatten. At opretholde en misundesskat, der bevisligt kun skader samfundet, er fåbeligt. Sygedagpengene bør betales af det offentlige, da det nuværende system skaber arbejdsløshed. Det må være en fælles opgave at fjerne de hindringer, der skaber denne arbejdsløshed.

Fremskridtspartiets boligpolitik er den eneste reelle løsning, der vil give et rigeligt udbud af alle slags boliger til rimelige priser. Boligpolitikken kan sammenfattes således: den 16. almindelige vurdering udsættes, lejeværdien må kun stige med 10 pct. i kroner og øre i forhold til året før – skatten falder alligevel stærkt, når bundfradraget hvert år sættes op – og standardfradraget skal forhøjes. Det skal også gælde for ejerlejligheder. Indførelsen af et frit boligmarked er billigere og bedre for alle, også lejerne, og vi skal straks have gennemført nogle overgangsregler. Udstykning og salg af de sociale boligselskabers tomme lejligheder til ejerlejligheder er en nødvendighed. Ingen lejer skal stilles dårligere, og på længere sigt vil det være at foretrække, at vi får indført ejerboliger; ejerlejligheder bliver selvsagt billigere, når

der kommer et langt større udbud, så de store udstykningsprofitter undgås. Boligsikring skal ydes til pensionister, og andre familier med tyngende husleje skal hjælpes efter behov.

Starter man nu med at gennemføre offentlige besparelser, der sikrer en skattefri bundgrænse på 25.000 kr. og samtidig sikrer en finanspolitisk stramning, har det også indflydelse på pengepolitikken. Der vil strømme rigelig kapital til landet, der vil sikres nye arbejdspladser og sikres en udnyttelse af vort nuværende produktionsapparat.

Bankerne vil igen få lov til at virke som frie erhvervsvirksomheder, og renten vil falde. Alt dette betyder færre omkostninger ved produktionen af de varer, vi skal sælge til ind- og udlandet. Det burde være indlysende, at ingen af vore fællesudgifter kan afholdes, uden at der er produktionsdækning for udgifterne. Det er vigtigt at fremhæve dette synspunkt, fordi befolkningen kunne få den fejlagtige opfattelse, at det er tilskud fra de offentlige kasser, der dækker vore fælles udgifter til socialsektoren, sundhedssektoren osv.

Det er også vigtigt at fastslå, at erhvervslivet ikke kan leve af tilskud fra de offentlige kasser. Når én gren inden for erhvervslivet er i vanskeligheder, skyldes det ofte tyngende skatter og restriktioner fra den socialdemokratiske lovmaskine eller tidernes ugunst. Når statsministeren derfor rundhåndet deler ud af skatteydermidler til de betrængte virksomheder, er det penge, statsministeren tager fra de virksomheder, der endnu er i stand til at drive forretning med overskud, og på denne måde er statsministeren i stand til at ødelægge sunde virksomheder for at hjælpe usunde virksomheder. Fremskridtspartiet vil forhindre denne usunde politik.

Det er derfor fremskridtspartiets politik, der er den eneste, som kan sikre en udbygning af vor sociale velfærd, mens statsministerens politik vil betyde faldende muligheder for at fastholde vor sociale velfærd. Gid det må gå op for den danske befolkning, at det er vigtigt at værne om den enkeltes frihed. Den socialdemokratiske tale om solidaritet betyder ufrihed for den enkelte og en nedbrydning af det danske samfund.

Christophersen (V):

Vælgernes ønske om et bedre samarbejde mellem partierne er jo forståeligt på baggrund af de problemer, som vi står over for, og det er

[Christophersen.]

venstres håb, at det ønske må få bedre vilkår i det folketing, der nu er valgt, end i det tidligere; det skal ikke mangle på vilje hos os til at deltage i det.

Men inden vi diskuterer, hvad der skal samarbejdes om, mener jeg nok, det er nødvendigt, at vi diskuterer, om de sidste 2 års arbejdsform i folketinget har været hensigtsmæssig. Det har den efter vores opfattelse ikke været. Vi mener ikke, at man kan fortsætte med at henlægge alle væsentlige lovgivningsanliggender til statsministerens kontor, for det er jo dér, de har befundet sig i de 2 sidste år. Hver eneste gang et vigtigt politisk problem har skullet klares, er det foregået ved hjælp af mørklagte forhandlinger mellem et fåtal af personer på Christiansborg Slotsplads, 2. sal.

Det er sørgeligt, hvis dette bliver en hovedregel. Det er klart, at der kan være usædvanlige, afgørende situationer, hvor en statsminister eller en regering har behov for hurtigt at orientere andre partier og at orientere sig hos dem. Men det har aldrig været grundlovsfædrenes tanke – hvis jeg må inddrage den ubestemte kreds af personer – at det var på den måde, lovgivningsarbejdet skulle foregå, med 2., 3., 5., 7. og 10. behandling, uden at offentligheden ved, hvad det er, man har drøftet, uden at offentligheden har haft noget klart indtryk af, hvad partierne har ment, og hvor endda kun et fåtal af partier overhovedet har haft mulighed for at påvirke lovgivningsprocessen. Jeg mener, det er en forkert måde at tilrettelægge folketingets arbejde på, og derfor vil jeg godt sige, at det bør vi holde op med. Jeg vil gerne opfordre regeringen til at standse den form for lovgivningsarbejde, for det fører nemlig ellers til en tilsidesættelse af folketinget, og det fører til, at der i befolkningen opstår en ganske forkert opfattelse af, hvad lovgivningsarbejdet egentlig er. Man kan måske også sige, at der er noget vist sørgmodigt ved, at der nu efter dette valg sker det, at 60-70 nye mennesker tager sæde i denne sal. De møder op efter at have ført en valgkamp, hvor de har argumenteret for hver deres synspunkter, men den dag, hvor de så møder op, og hvor statsministeren giver sin redegørelse, får vi samtidig at vide, at nu er alt det, som valgkampen drejede sig om, klaret, nu er problemerne løst, og nu har man bare at stemme, som nogle forholdsvis få har aftalt.

Jeg tror, det er en fremgangsmåde, som regeringens for sin egen skyld, og som vi alle sammen for folkestyrets skyld, skal overveje om vi ikke bør erstatte med det, som jo står i grundloven, nemlig at lovgivningsarbejdet foregår i denne sal, ved at lovforslagene fremlægges, ved at der derefter er udvalgsbehandlinger med adgang for offentligheden til at møde op, hvorefter man så selvfølgelig kan forsøge at skabe kompromiser mellem partierne – det manglede bare – men sådan at tingene foregår i fuld offentlighed. Det var den praksis, som venstre-regeringen bestræbte sig på at anlægge, at lægge sine forslag frem og derefter søge kompromiserne, og jeg opfordrer derfor regeringen til nu at vende tilbage til denne skik. Det vil ikke gøre det sværere, men tværtimod lettere, tror jeg, i de kommende år at opnå lovgivningsresultater.

Lad mig så sige lidt om valgets udfald den 15. februar. Det er klart, at det valg fandt sted på baggrund af et stærkt ønske i befolkningen om samarbejdsvilje i folketinget, og fra regeringens side benyttede man denne holdning til at fremstille sig selv som de samarbejdsvillige og os som dem, der var meget negative over for samarbejdsønsket. Denne fremstilling var ikke alene forenklet, den var også forkert, og jeg tror, at den sidste uges forløb uden for al tvivl har gjort det klart for mange, at det forholder sig sådan, for den enighed, som regeringen og dens støttepartier forud for valget erklærede var til stede, viste sig jo ikke at være til stede. Tværtimod har vi endnu en gang oplevet langvarige og trælse forhandlinger med sammenbrud og bitre erklæringer fra deltagerne, før man endelig nåede frem til et resultat.

Det resultat, som man så langt om længe nåede frem til, er ikke af en sådan karakter, at det løser nogen af vore afgørende problemer, når vi lige ser bort fra den aftale, der er truffet om forsvaret, og som jeg senere skal vende tilbage til. Resten af forliget er nøjsomt indtil det utilstrækkelige. Jeg forlanger ikke, at statsministeren i dag skal stå frem og vedkende sig den karakteristik, for han skal i dag have lov til at være i godt humør. Han er blevet budt velkommen af hr. Auken, og jeg vil i og for sig også godt byde regeringen velkommen til arbejdet her i salen. Jeg synes også, at statsministeren og hans kolleger i et stykke tid endnu selvfølgelig skal have lov at bevare illusionen om,

[Christophersen.]

at de har udført et meget stort stykke arbejde i løbet af den sidste uges tid. Det har de i og for sig også, men når jeg talte om illusion, talte jeg selvfølgelig om indholdet af det arbejde, man har udført. Vi ved jo alle, det ved statsministeren og hans ministerkolleger også, at det, man har aftalt, overhovedet ikke løser de afgørende problemer, vi står over for. At man med den ene hånd henter 900 mill. kr. ind i afgifter for derefter at give dem ud med den anden hånd til en række sociale og beskæftigelsesmæssige formål, løser ikke vores vanskeligheder. Hver for sig kan de formål måske være meget fornuftige og forstandige, det ved jeg ikke, men det kan man selvfølgelig godt hævde, og vi vil under behandlingen af dem i folketinget og i finansudvalget se på hvert enkelt af forslagene sagligt og tage stilling til hvert enkelt af dem, men totalt set giver de jo hverken væsentligt mere beskæftigelse eller væsentligt mindre gældsstiftelse til udlandet. I sammenligning med augustforligets økonomiske målsætning er der endog tale om en svækkelse. Dengang aftalte man, hvad der jo også fremgår af finanslovsforslaget, at nu skulle statsfinanserne strammes op med en råenergiavgift på 1.150 mill. kr., mens der ikke dengang stod noget beløb til beskæftigelsesformål. Nu er det jo sådan, at afgiftsindtægter og merudgifter går lige op, og det fremgår også klart af den nyeste oversigt over statsfinansernes helbredstilstand, at der ikke er sket den stramning, som man i august aftalte, men at vi tværtimod står over for en betydelig svækkelse, som betyder, at staten i det kommende finansår får et finansieringsbehov på over 21 mia. kr. Jeg behøver måske ikke engang at sige, at det er rekord, tallet er i sig selv uhyggeligt nok. Men det understreger altså bare, at her står vi med de barske realiteter, som det, man i den sidste uges tid har udført, overhovedet ikke har haft nogen indflydelse på.

De beskæftigelsesforslag, som er aftalt, har heller ikke nogen væsentlig indflydelse på den langsigtede beskæftigelse. Jeg har mærket mig, at der er den vægtfordeling mellem forslagene, at de fleste penge bruger man til beskæftigelsesarbejder, som, når de er slut, så giver de ikke mere beskæftigelse, mens den mindste del af beløbet bruges på arbejder, som senere kan skabe grundlag for ny produktion. Jeg synes ærlig talt, at det er en lidt mærkelig fordeling af midlerne. Det havde været mere

logisk at gå den anden vej og bruge en større del af beløbet på investeringer, som kunne skabe nye varige produktionsmuligheder, nye varige arbejdspladser, men det har man altså ikke gjort.

Det forlig, der er indgået, virker heller ikke særlig omkostningsdæmpende, eller omkostningsdæmpende i det hele taget. Selv om råenergiavgiften ikke blev til, hvad der var planen, så betyder dens indførelse trods alt en ekstra byrde på nogle hundrede millioner kroner for virksomhederne, og fordelt på en overordentlig diskriminerende måde, for det er jo de mindre virksomheder, som kommer til at bære den afgiftsbyrde fuldt ud. De mindre virksomheder, som hr. Auken for en gangs skyld talte så energisk og så varmhjertet om, er jo dem, der rammes af denne afgift, og selv om det selvfølgelig på mange måder er godt, at man gør noget på sygedagpengeområdet og bruger 12 mill. kr. på at løse de mindre virksomheders problemer, eller ét af dem, så opvejer det overhovedet ikke det, som man her gør med energiafgiften. Men dér får de store virksomheder altså lov at slippe billigt, hvad der også er rimeligt, for vi ønsker slet ikke den afgift, men de mindre virksomheder, købmanden med hans frysedisk, landmanden med hans vandingsanlæg, og hvad vi nu ellers kan nævne, kommer til at betale for dette arrangement, som i allerhøjeste grad er en diskriminerende form for erhvervs politik.

Vi står altså tilbage med nogle af de centrale problemer, som vi havde før valget: arbejdsløshed, valutaproblemer. Jeg synes nok, det havde været ønskeligt, om statsministeren i sin åbningstale meget konkret havde sagt, hvad regeringen forestiller sig der skal gøres ved disse problemer blot på lidt længere sigt.

I den forstand var talen meget kortsigtet. Den førte os ikke frem til den politiske og økonomiske situation, der ligger på den anden side af overenskomstforhandlingerne. Det må jo betyde, at regeringen vil afvente udfaldet af disse forhandlinger, inden den formulerer en egentlig langsigtet økonomisk politik, og det må vi tage til efterretning.

Jeg synes godt, det kunne have været anderledes, men der kan jo ikke være tvivl om, hvad der må være sigtet i de kommende år, og hvad det er, der skal samarbejdes om her i folketinget, hvis et holdbart resultat skal nås.

For det første er det vigtigt, at arbejdsmarkedets parter nu holder sig inden for de rammer, der er stukket ud. Man kan mene, at de i

[Christophersen.]

sig selv kunne være bedre tilrettelagt, og det ved alle har været vores opfattelse. Det er klart, at vi ikke på dette tidspunkt kan gå ind og ændre forudsætningerne for overenskomstforhandlingerne, så vi må altså holde os til denne ramme: en samlet stigning i lønomkostningerne på 2 pct. i hvert af de næste to år samt højst to dyrtidsportioner pr. år. Det er det maksimale, og det er helt afgørende, at denne ramme respekteres, ellers skrider den sidste del af fundamentet under regeringens økonomiske politik.

For det andet er det vigtigt, at denne begrænsning af indtægtsstigningerne derefter suppleres med andre former for omkostningsdæmpning. Når man har tilrettelagt indkomstpolitikken, som man har gjort, så må man på andre måder forsøge at få sænket omkostningsniveauet. Ellers bliver løsningen utilstrækkelig. Her er opgaven efter vores opfattelse at lette erhvervslivet for en række af de byrder, som i dag påhviler det. Det kan gælde skattemæssige byrder, nogle sociale forpligtelser af forskellig art, administrative opgaver for det offentlige og selvfølgelig den høje rente. Her har vi jo noteret os, at der er kommet en diskontonesættelse, hvad der i sig selv er en positiv ting, men det er jo lige så klart, at den ikke er udtryk for meget andet, end at vi nu er tilbage i situationen fra før valutauroen i Europa. Danmark har stadig en rekordagtig rente i Europa. Her må jeg måske lige gøre den bemærkning til hr. Maisted, at jeg nok synes, at hans bidrag til den økonomiske stabilisering her i landet aftog stærkt, da han begyndte at drage kronens kurs i tvivl. Jeg vil opfordre til, at man ikke nu begynder at drive agitation på kronekursen. Det kan meget nemt skabe uro rundt omkring, hvad vi jo tidligere har set eksempler på, når der blev drevet agitation på den sag. Jeg vil opfordre til, at man ikke gentager den spøg.

Men hvis disse byrder på erhvervslivet skal formindskes og omkostningspolitikken skal videreføres, så forudsætter det jo for det tredje, at vi gør noget ved vores valutaproblem og ved statens finanser. Vi kan ikke køre med en udlandsgæld, der vokser med 8-9 mia kr. i 1977 og med 5 eller 6 mia kr. i 1978. Vi kan heller ikke køre med et statsbudget, hvor finansieringsbehovet er på 21 mia kr. i år og formentlig det samme til næste år eller måske endnu større. Derfor bliver vi nødt til at fortsætte med at forstærke de offentlige besparelser.

Det er også noget, regeringen bliver nødt til at erkende. Den kommer jo med sin 4 års plan og med sin 800 mill. kr.s plan osv., men man er nødt til at vurdere disse ting i en sammenhæng og se på, hvordan det totalt set påvirker det økonomiske forløb. Regeringen vil også blive drevet frem til den konklusion, at sådan som de offentlige budgetter nu udvikler sig, går det ikke meget længere, så selv om man ikke synes, det er rart, må man overveje, om man kan foretage udgiftsbegrænsninger eller på anden måde skabe en bedre balance. Men det er jo heller ikke umuligt at gennemføre besparelser med en social balance. Efter vores opfattelse er omfanget af de offentlige ydelser i dag så stort og kvaliteten så høj, at det er muligt at gennemføre besparelser, uden at det behøver at ramme de dårligst stillede.

Jeg vil godt nævne tre andre ting, som jeg tror er væsentlige for denne folketingsperiode. Jeg tror, vi har behov for at få gennemført forenklinger og forbedringer i vores indkomstskattesystem, ikke i form af en stærkere, skjult eller åben, progression, men i form af et enklere fradragssystem, af et længere proportionalstræk, af en bedre opkrævningsform, som dels aflaster virksomhederne, dels begrænser restskatteproblemerne. Og denne reform tror jeg vi skal se i sammenhæng med behovet for at ændre de sociale ydelser sådan, at aftrapningen af dem ikke fører til urimeligheder i form af, at folk mister en hel indtægtsfremgang. Altså en forenkling og en reformering af indkomstskattesystemet og systemet for beregning af sociale ydelser.

Endvidere skal vi i denne periode tale om, hvad der skal følge efter boligforliget af 1974. Vi ved, at der her er store principielle forskelle mellem partierne, men erfaringen fortæller os jo også, at det er uholdbart at gennemføre ensidige boligløsninger, som kun hviler på en enkelt stemmes flertal.

Venstre ønsker en boligløsning efter 1978, som gør det lettere for de mange, der ønsker at få eget hus eller ejerlejlighed eller andelsbolig, at få det. Vi ønsker at begrænse beskatningen af boligen og gøre det muligt for folk, der har betalt deres bolig, at sidde i den uden ekstra byrder. Vi ønsker større selvfinansiering, også i det sociale byggeri, og færre offentlige subsidier til byggeriet. Jeg vil opfordre regeringen til hurtigt at indlede forhandlinger om en langsigtet boligløsning for tiden efter 1978.

Endelig har vi behov for at gennemføre en

[Christophersen.]

pensionsreform, der sikrer ensartede offentlige pensionsvilkår i fremtiden. Udgangspunktet her er jo ganske naturligt, at fra 1. april 1979 kan udbetalinger begynde fra den sociale pensionsfond. I hvilket omfang det skal ske, hvordan disse midler skal anvendes, hvilke ændringer der i forbindelse hermed skal laves i pensionslovgivningen, må vi jo overveje, men vores principielle udgangspunkt er, at der må gives ensartede vilkår fra det offentlige på det pensionsmæssige område i fremtiden. Jeg tror, det er en meget væsentlig ting for store dele af befolkningen, at vi får et mere retfærdigt pensionssystem.

Lad mig så til sidst vende tilbage til forsvarsforliget. Det er efter vores opfattelse det mest positive resultat af de seneste måneders politiske arbejde. Af sikkerhedspolitiske grunde, af hensyn til arbejdsroen inden for forsvaret og af hensyn til den tillid, som vore allierede gerne skulle nære til os, er det uhyre væsentligt, at man nu har fået aftalt en videreførelse af forliget fra 1973 med 4 år. Den videreførelse, der er aftalt, indebærer en fortsat forbedring af forsvaret, og det er accepteret af vore alliancepartnere.

Det er også vigtigt, at den aftale hviler på et bredt flertal, og det skal være vores håb, at denne politiske enighed kan danne mønster for det fortsatte samarbejde her i folketinget.

Til sidst vil jeg godt gentage over for regeringen, at nu venter vi altså på dens tanker og ideer om de kommende års politik; det glæder vi os til at se. Vi er klar over, at det bliver en socialdemokratisk politik – det ville jo være mærkeligt andet, det er en socialdemokratisk regering – og regeringen ved, at venstres politik er en liberal politik, men det er lige så klart, at fra hvert af disse udgangspunkter, og det gælder jo også de øvrige partier her i folketinget, har vi alle en forpligtelse til at bevæge os frem til de nødvendige kompromiser. Jeg har i mit indlæg i dag søgt at sige konkret, på hvilke områder vi forestiller os at de afgørende opgaver ligger for dette folketing.

Poul Schlüter (KF):

Så er valget overstået, og nu er det med at se at komme i gang med arbejdet. Ret meget andet fornuftigt tror jeg oprigtigt talt ikke der kan siges under debatten i dag, og foreløbig er mine forventninger på dette punkt da heller ikke gjort til skamme.

Fra det konservative folkepartis side har vi sagt både under valgkampen og bagefter, at landet har behov for en stærk og myndig flertalsregering. Det tror vi er det bedste, hvis der skal skabes stabilitet og fasthed.

Statsministeren har valgt en anden vej, og kun fremtiden kan vise, om han har valgt klogt. Hvis regeringen på noget tidspunkt lægger op til at ville søge at gennemføre socialistisk politik, kender den sine vilkår: den vil møde stærk modstand, ikke mindst hos de konservative her i salen. Hvis regeringen søger samarbejde, vil det konservative folkeparti medvirke til løsninger og til resultater, som vi sagde det i valgkampen. Vi vil se det som vor opgave at trække regeringen mest muligt i borgerlig retning. Det er vist ligetil og meget naturligt; det er den basis, vi vælger, for at ville søge et medarbejderskab.

Nu er vi så vidt, at de 4 klumper, som lå tilbage, da valget blev udskrevet, er bragt på plads. Man kan vel endda sige, at et femte afgørende skridt er nået – jeg tænker på rentenedsættelsen, som måske er lige så vigtig som f. eks. hele beskæftigelsesplanen. Vi har hele tiden haft den opfattelse i det konservative folkeparti, at den enkleste og mest værdifulde bistand, man kunne yde erhvervslivet i indsatsen for større produktion og højere eksport, var, at renten kom nedad. Det er et liberalt middel, og det er et godt middel. Nu er rentenedsættelsen der, og så skylder vi her i folketinget at forsøge at arbejde for at tilvejebringe forudsætningerne for den næste, fordi den danske rente stadig er for høj.

Nu er en række problemer sat på plads. Jeg lagde godt mærke til, at hr. Glistrup forleden i fjernsynet kaldte løsningerne landsskadelige og asociale. Tja, i denne bedømmelse tror jeg nu nok hr. Glistrup har væsentligt færre bag sig end dem, der stemte på fremskridtspartiet den 15. februar. Det er mit ganske bestemte indtryk, at der i befolkningen er lettelse og glæde over, at det nye folketing har været i stand til at tage fat på problemerne og få en række af dem løst i en sammenhæng, således at vi allerede i dag har klarhed over den politik, der føres de nærmeste uger.

Når man gør valgresultatet op, er vel det mest bemærkelsesværdige, at ønsket om en indkomstpoltik fik så stærk tilslutning. Man kan diskutere, om indkomstpoltik med regerings- og folketingsstiltredelse som permanent foranstaltning er noget ønskeligt; det tror vi egentlig

[Poul Schlüter.]

ikke det er, men i den økonomiske og beskæftigelsesmæssige nødsituation, Danmark nu oplever, er det en nødvendighed at holde fast i beslutningen om indkomstpøolitik fra august måned, og stemmeafgivningen den 15. februar var et udtryk for, at sådan ser befolkningen også på det. Nu må det nye folketing slutte op bag indkomstpøolitikken, og nu må vi have den virkeliggjort.

Vi har både lov og grund til at håbe, at parterne på arbejdsmarkedet selv bringer deres sager i orden. Et sådant ønske skal altså ikke forbigås i dag, for det vil være det bedste, og det har de nu chancen for. Gid de vil bruge den chance!

Statsministerens tale i forgårs synes vi passer rigtig pænt til de løsninger og resultater, der er forhandlet på plads. Vort råd til statsministeren er, at han vender ryggen til de socialistiske partier på yderfløjen og vælger et samarbejde med folketingets borgerlige partier. Det tror vi er den rigtige vej, hvis der skal være bredest mulig folkelig opbakning bag arbejdet i folketinget. Vi tror, det er nødvendigt for at sikre en stabil udvikling, som erhvervslivet – og det er jo arbejdspladserne – kan udnytte til højere produktion og beskæftigelse. Vi holder fast ved den opfattelse, at skal vi have orden i dansk økonomi, kommer vi ikke uden om større besparelser allerede i nær fremtid end dem, der er tilrettelagt. Vi beklager, at socialdemokratiet på dette punkt nok vil fortsætte i den gamle skure.

Jeg skal slutte med at sige, at det er nødvendigt, at det nye folketing viser sig at være bedre end det gamle. Det har sin særlige betydning, fordi regeringen stort set er den samme.

Erhard Jakobsen (CD):

Jeg skal afstå fra at begynde at regne tal ud på procentvis fremgang og den slags. Der er jo tal, der kan blive så store, så det svimler for én, og så er det klogt at holde sig væk fra dem. Derimod vil jeg godt et øjeblik blive ved den fortolkning af valgresultatet, som er foretaget fra flere sider. Jeg vil glæde mig over den fortolkning, som statsministeren på regeringens vegne har foretaget, nemlig at den store stemmefremgang for socialdemokratiet må forklares med, at socialdemokratiet gjorde sig, man tør vist godt rose det og sige helt usædvanlige bestræbelser for at få forlig i stedet for at kaste

landet ud i et valg på et tidspunkt, der lå langt forud for det, hvor det faktisk skete. Jeg tror, det var vælgernes håndslag til en regering, der valgte det mindre taktiske, det mere arbejdskrævende og det, der i hvert fald ikke i udgangspunktet kunne tyde på noget, man ville få den store vælgermæssige succes på. Jeg tør godt ønske regeringen til lykke med det, for det er glædeligt, når man får anerkendelse for, at man vælger arbejdet og landets politik og landets interesser fremfor det partipolitiske.

Jeg har også forstået det sådan, som også hr. Poul Schlüter sagde det, at regeringen klart har fortolket resultatet derhen, at man erkender, uanset hvad man kunne benytte sig af af støtte i forskellig retning til venstre for socialdemokratiet, at man ville tabe så meget i fremtidige samarbejds muligheder, at man ikke et øjeblik vender blikket den vej, men alene kigger til modsat side. Det vil jeg også hilse med meget stor glæde og tilfredshed.

Dernæst er det vel naturligt at sige lidt om og bedømme forliget, som vi har opnået. Jeg har kun at gentage, hvad jeg og flere fra mit parti sagde, allerede da vi snakkede augustforlig – for øvrigt også da vi snakkede septemberforlig – at vi ikke har forsøgt at bilde nogen i dette land ind, at vi løser landets problemer med forlig af den størrelsesorden. Det skal man ikke bagefter komme og fortælle og anklage os for at vi har sagt, for det er der ingen der har sagt. Der er ingen, der drømmer om, at Danmarks vældige problemer løses ved dette forlig, men der er heller ingen, der må drømme om, at de med nogen andre midler kunne løse det, endsige løse det bedre. Jeg synes, det var en vigtig ting, vi fik fastslået af eksperter efter valget – de var forbavsende tavse under valgkampen – at der er ingen billig løsning på de 2 problemer, hvis løsning udelukker hinanden: på den ene side arbejdsløsheden, på den anden side valutaunderskuddet. Ethvert forsøg på en kraftig indsats over for 130.000, 140.000, 150.000 arbejdsløse vil uvægerligt støde på, at man kun kan få arbejdsløsheden ned ved at forøge forbruget, og at enhver forøgelse af forbruget vil medføre et større udenlandsk valutaforbrug og dermed et større valutaunderskud.

Omvendt: ethvert forståeligt og stærkt ønske om at bringe valutaunderskuddet ned støder på den vanskelighed, at det kan man kun gøre ved at sætte forbruget ned. Sætter man forbruget

[Erhard Jakobsen.]

ned, sætter man produktionen og beskæftigelsen ned. Imellem disse 2 vanskelige punkter opererer enhver regering og ethvert folketingsflertal. Derfor er det noget, man kunne betegne med et grimt ord, hvis nogen forsøger at foregøgle befolkningen, at der er en eller anden let løsning ud af det dér, for det er der ikke, og naturligvis må ingen af os i forligspartierne finde på at gå rundt og fortælle, at vi har fundet de vises sten. Du godeste, det er jo alt det traditionelle. Alle de forslag, vi kommer med her, er jo de forslag, som vi tidligere er blevet skældt ud for. Det var dem, vi lavede sammen med venstre i det såkaldt sorte forlig, hvor vi blev skældt ud af socialdemokraterne og folk stod og hylede og skreg ude på slotspladsen i den anledning. Det gør de nok ikke denne gang. De har opgivet og er vel efterhånden blevet trætte af at råbe, men det er de samme ting, og det er de samme ting hver gang. Men det skal siges så stilfærdigt, som det nu er min vane at sige tingene, at det nok er sidste gang, man skal regne med, at centrumdemokraterne medvirker på denne måde. Vi står ved hvert enkelt af disse ikke særlig fremragende forslag, men vi har ikke hjertet med i et eneste af dem. De er ikke bedre eller ringere end alt det lapperi, vi har været med til at lave før sammen med venstre og sammen med andre. Vi stemmer for det, vi går ind for det, men det er ikke noget, vi vil råbe hurra for. Al den kritik, der fremføres over for disse forslag, er fuldt berettiget, men man ville kunne fremføre lige så berettiget kritik mod næsten ethvert andet forslag.

Jeg tror, at når det her er faldet lidt til bunds og man har fået tid til at tænke over det, vil man erkende – hvad centrumdemokraterne tyve gange klart har udtrykt ønske om – at det ville give flere penge, være langt lettere at administrere og være langt mere simpelt at lægge 1 pct. momsforhøjelse på i stedet for at finde syndebugke og lægge afgifter på dem. Dér ligger for fremtiden, det skal man vide, den eneste mulighed for at inddrage centrumdemokraterne i kommende forhandlinger om at få forbruget bragt ned. Der er kun én mulighed, og det er at forhøje det hele og ikke klatte det ned her og dér på tilfældige, man finder frem. Vi mangler endnu hundeskat og lystfartøjer. Det er vist næsten de eneste muligheder, der endnu er tilbage.

Jeg kan godt forstå, at man rundt omkring i

befolkningen tager sig til hovedet, hver gang vi kommer med en buket. Det er fuldt berettiget. Den ene buket er ikke kønnere end den anden, men det simpleste ville være, som vi har peget på det gang på gang, at tage det generelt og ikke tage det på den måde, som det sker her.

Dette ligger inden for det realistiske. Hvad der derudover er af forslag om, hvordan man hurtigt og let kunne klare landets økonomi, vil jeg ikke ofre ét sekund på, for det er ikke værdt at beskæftige sig med. De muligheder, det ved enhver, eksisterer ikke.

Så er der en ting, som kan forurolige i valgresultatet. Det er, at nu er der faktisk flertal her i salen for de partier, der benytter enhver lejlighed til at tale om arbejdsfri indkomst, om samfundsskabte værdier, og om jordspekulationen, der skal begrænses. Det lyder som nogle løfter, man giver til vælgerne, når man udsteder dem, men realiteterne er, at man vil sætte ejendomsskatterne i vejret, at man yderligere vil forøge parcelhusejernes, landmændenes, fritidshusejernes og ejerlejlighedsejernes udgifter. Man må håbe, at regeringen ikke benytter sig af et sådant flertal, men man kan i hvert fald frygte for, hvad der kan ske, når vi ikke længere er bundet af de aftaler, der eksisterer nu. Det er klart, at centrumdemokraternes ønske om at være med i dette forlig meget langt er dikteret af, at det denne gang var den eneste måde, hvorpå man kunne få nogen begrænsning i forhold til, hvad der ellers kunne ske. Men det er klart, at med retsforbundets placering dér, hvor et flertal kan skabes, er der kommet en trussel imod de mennesker, for hvem øgede ejendomsskatter absolut er af livsvigtig interesse, fordi det simpelt hen kan true deres mulighed for at blive ved jorden.

Jeg ved godt, at man kan få nationaløkonomen til at skrive under på, at hvis man sætter ejendomsskatterne i vejret, så sænker man grundpriserne tilsvarende. Det er endnu aldrig bevist. Derimod er det modsatte bevist gang på gang. Men all right, man kan få nationaløkonomen til at skrive under på det. Det bliver det bare ikke bedre af. Det er ingen realitet. Der er ikke nogen måde at undgå ejendomsskatter på, dem kan man bare betale. De mennesker, der har dårligst råd til at bo i eget hus, kommer til at betale mest, for det er dem, der har mindst at trække fra. Derfor er ejendomsskatter en uting. Ligesom man i sin tid afskaffede statsgrundskylden, bør man afskaffe den kommunale grundskyld såvel til amt som til kom-

[Erhard Jakobsen.]

mune. Det er noget, der hører sammen med husmandsbevægelsen, sammen med en helt anden økonomisk udvikling, udstykning osv., end den, vi står over for nu. Derfor håber jeg, at de partier, der har ensartede synspunkter, ikke lader sig splitte fra hinanden under kommende forligsforhandlinger, men at man danner en enig front for at afværge angreb på dette område.

Det samme gælder et andet vigtigt felt – jeg ved ikke, hvordan flertallet ligger her i salen – men vi kan vel nok regne med, at den politik på skolevæsenets og uddannelsens område, som vi i hvert fald er 3 partier der har søgt at forme i fællesskab, nok ikke ligefrem er gået styrket ud af valget. Man må nok erkende, at vi har færre stemmer bagved, end vi havde før. Så meget vigtigere er det, at vi gør os helt klart, at her må nogle stå sammen, her må flere partier stå sammen om at bremse op for en tendens, der har gjort sig gældende gennem mange år, og som det er på høje tid at få bremset.

Til sidst skal jeg så blot sige et par ord om valgresultatet og vælgerne, aviserne og journalisterne. Så langt tilbage jeg kan huske, har det været skik og brug her i landet at fortælle, at folketingsmænd var nogle, der bare var ude på at blive valgt, og når de var valgt, glemte de konstant, hvad de var valgt på, og hvad de havde lovet vælgerne osv. Mon ikke vi kan blive fri for det vrøvl nu? Nu har vælgerne inden for 4 år med 90 pct. stemmedeltagelse hver gang stemt næsten de samme partier herind. Det er næsten også de samme mennesker. Det skifter lidt fra gang til gang, men de, der gik ud, kommer tilbage osv. Har så ikke vælgerne hermed fortalt, at vel er det da utvivlsomt nogle yderst mangelfulde mennesker, der bliver sat herind, mennesker med alle mulige mangler? Det er der ikke tvivl om, men vælgerne har jo accepteret os. Det er jo de samme partier, de stort set stemmer på hver gang. Nu kan ingen tale om, at der er for mange partier, for vælgerne har bestemt, at så mange partier skal der være, så der er ingen grund til at spille mere tid på det. Der er ingen grund til, at nogle pennehelte ved de danske aviser nu slår sig op på og bruger blæk, tryksvarte, eller hvad de bruger, på at fortælle, at dette folketing ikke har noget med vælgerne at gøre. Det er et mistillidsvotum til vælgerne, for det er at sige til vælgerne, at de ved ikke, hvad de gør

ved 3 efter hinanden følgende valg, hvor vælgerne har talt med næsten samme røst, lidt forskelligt fra valg til valg, men med et slutresultat, der næsten er det samme i dag, som det var i 1973. Det er vælgerne mening. Og hvis nogen dér prøver at være klogere, så synes jeg, de skal henvende sig til vælgerne. Det er i hvert fald overflødig at henvende sig til folketingsmændene. Vi sidder her med vælgerne mandat, splittet, som dette ting er, med de meninger, hver enkelt har ført frem, og det er det, vælgerne venter af os. Regeringen bærer et stort ansvar for – fordi den har tilbudt at være regering og ønsket at være regering – hvad der kommer ud af det, men hvert enkelt parti bærer naturligvis også sit ansvar, og vælgerne har vist, at de straffer hårdt, hvis nogen glemmer samarbejdsansvaret og i stedet for alene er ude på at skaffe sig partipolitisk fordel.

Brusvang (CD):

I fortsættelse af det indlæg, som partiets politiske ordfører, hr. Erhard Jakobsen, fremkom med, har jeg på enkelte punkter nogle supplerende bemærkninger.

Jeg hæftede mig ved, at statsministeren tolkede valgresultatet sådan, at det, der for os alle var et så vigtigt moment og argument i valgkampen, at der skulle skabes noget mere ro og fasthed, i virkeligheden netop var det, valgresultatet pegede på. Så nævnte statsministeren, at han så to muligheder, nemlig en flertalsregering eller en fast samarbejdsaftale.

Jeg har ikke lagt skjul på i de debatter, jeg har deltaget i, at centrum-demokraterne nok havde anset en fast samarbejdsaftale som det mest realistiske. Det er lidt skuffende at konstatere, at statsministeren egentlig så hurtigt har givet op i sine bestræbelser på at få den stabilitet tilvejebragt, idet statsministerens udtalelser og initiativer efter valget mere har været sådan en lettere tale ud ad vinduet om, hvad man mener om de og de muligheder. Jeg finder ikke, at der har været gjort noget reelt forsøg på enten at få en flertalsregering eller en fast samarbejdsaftale.

Derfor må min konklusion også være, at den regeringsrekonstruktion, der er lavet, er en midlertidig parlamentarisk nødløsning, indtil man finder noget, der virkelig giver den stabilitet, som statsministeren også ønskede. Dette ændrer naturligvis ikke, at vi fra partiets side byder de nye ministre meget hjerteligt velkommen. De skal få den samme venlige, åbne og

[Brusvang.]

imødekommende behandling, som de hidtidige socialdemokratiske ministre har fået fra CD.

Et andet punkt er forsvaret. Om dette blot, at vi er tilfreds med, at der kom et forlig. Det var ikke det forlig, vi ønskede, men vi er tilfreds med, at der er lavet et forlig, og med, at den genforhandlingsklausul, der er i forliget, har det indhold, at der er en vetoret for de forligspartier, der er med. Der kan altså ikke i forligsperioden, fordi et enkelt forligsparti ønsker, at der skal finde en genforhandling sted, ensidigt gennemføres nedskæringer. Det kræver, at alle forligspartier er enige, og det er noget meget vigtigt.

Til sidst blot nogle bemærkninger om råenergiavgiften, der nu endelig er væk. Dagbladet Børsen havde en meget ubehagelig leder, hvor man talte om forligsbrud. Man konstaterede, det var en god ting, at råenergiavgiften blev afløst, men, sagde man, den måde, det var sket på, var et forligsbrud. Men dér er noget, Børsen ikke har forstået. For det første er det ikke et forligsbrud, når man med sine aftalepartnere træffer en anden aftale. Det er en ganske normal ændring af aftalen. Men vi har haft det argument fra CDs side, at der sandelig er sket et og andet økonomisk og politisk, siden denne råenergiavgift blev vedtaget i august måned. Der er ændrede forudsætninger, og det har været et godt argument.

Vi havde også en pressionsmulighed, idet vi med stor rimelighed kunne sige til regeringen, at når den ønskede os med på boligområdet, kunne vi gøre indsigelser efter den særlige bestemmelse, der er i augustforliget, hvis ikke vi kunne tiltræde regeringens ønsker. Det vil sige, at det er en ganske normal forhandlingsprocedure, når man så siger til statsministeren, at hvis statsministeren går i salen med forslaget om råenergiavgift, stiller han os i en vanskelig parlamentarisk situation, hvorefter vi må gøre de rettigheder gældende på andre områder, som vi vitturligt har. Det er der ikke spor mærkeligt i. Det er den forhandlingsteknik, der er blevet benyttet, og den er såmænd så gammel som dette folketing. Der er altså ikke nogen som helst grund til at hævde, at der foreligger nogen form for forligsbrud, og det mener jeg også er erkendt af statsministeren.

Gert Petersen (SF):

Jeg skal ikke fortænke statsministeren og heller ikke socialdemokratiets ordfører i, at de

er stolte over socialdemokratiets mandatfremgang. Lad mig så udtrykke håbet om, at denne fremgang vil blive forvaltet i overensstemmelse med de forhåbninger, som mange vælgere utvivlsomt har haft i en yderst presset situation, til, at det gamle arbejderparti vil varetage deres interesser. Jeg siger det ikke for at hævde her, at disse forhåbninger givetvis bliver gjort til skamme.

I 1975 pegede vi på en socialdemokratisk regering, og vi erkendte dengang, at den ville have meget svære arbejdsvilkår. Det har den også haft, og det er vel forklaringen på, at den sluttede med 160.000 arbejdsløse, hvor den startede med under 100.000 arbejdsløse.

Men nu er situationen imidlertid en anden. Regeringspartiet er selv blevet betydeligt styrket, og der er andre flertalsmuligheder i det nye folketing end i det gamle, dermed også andre samarbejdsmuligheder, som – det skal jeg ikke nægte – forekommer mig lige så rimelige, som de åbenbart forekom hr. Erhard Jakobsen urimelige. Jeg vil håbe, at disse andre samarbejdsmuligheder vil blive brugt.

Man kan selvfølgelig påberåbe sig augustforliget og henvise til, at augustforligspartierne har fået et flertal, gik styrket ud af valget, som statsministeren sagde.

Men for det første, hvad har de fået flertal på? De to augustforligspartier, der stærkest ivrede for et eventuelt overenskomstindgreb – det radikale venstre og kristeligt folkeparti – led et knusende nederlag ved valget. Det kan vel heller ikke have været 2 pct.s lønrammen, vælgerne har stemt for, eftersom LO uimod sagt lavede den om til en 6 pct.s ramme midt under valgkampen, og det skal jeg ikke bebrejde LO.

For det andet og vigtigere: Tillad mig oprigtigt talt at tvivle på, at augustforliget kan overleve. Jeg synes, at de netop overståede forhandlinger viser, hvor svært augustpartierne har det sammen. Det er helt åbenbart for alle os udenforstående, der har iagttaget forløbet, at centrum-demokraterne og kristeligt folkeparti netop kører de særinteresser, som statsministeren beklagede i sin åbningstale. Jeg mærkede mig da også hr. Erhard Jakobsens næsten ultimative tone med henblik på yderligere forhandlinger: nu var det momsforhøjelse, alt eller intet.

Derfor tror jeg ikke, at augustforligspartierne kan holde sammen i den periode, man har aftalt, men der er da, som jeg sagde, hel-

[Gert Petersen.]

digvis også andre muligheder i det nye folketting, sådan som det er sammensat. Både vedrørende skattepolitik, herunder ejerboligernes skattemæssige forhold, vedrørende jordpolitik og behandlingen af de arbejdsfrie indkomster tegner der sig konturer til et nyt flertal.

Det samme gælder også det brændende spørgsmål om beskæftigelsespolitikken. Hvis jeg har ret i, at det nok snarere var den store beskæftigelsesplan end augustforliget, der gav socialdemokratiet stemmefremgang, synes jeg, at socialdemokraterne bør betænke, at denne plan ikke kan realiseres ved hjælp af augustpartierne, som de er. Jeg har meget svært ved at se de partier, der kategorisk afviste råenergifgiften, altså centrum-demokrater og kristeligt folkeparti, støtte det fortrinlige energipolitiske afsnit, der findes i socialdemokratiets store beskæftigelsesplan. Det koster nemlig penge at sætte det i gang. Jeg har også svært ved at se disse partier, eller de konservative eller venstre for den sags skyld, støtte de personaleudvidelser i den offentlige sektor, som med rette er foreslået i planen. Jeg ville faktisk tro, at statsministerens fantasi må være lige så begrænset som min på disse punkter.

Hvad socialistisk folkeparti angår, er vi rede til at gå ind i et samarbejde, hvor man udnytter de eksisterende flertal til fremme af beskæftigelsen og andre mærkesager, der er fælles for de partier, der faktisk har flertal nu. Jeg tænker bl. a. på virksomme indgreb over for de arbejdsfrie indkomster og formuedannelser og på en fornuftig jordpolitik, i hvilken forbindelse jeg synes man bør ønske retsforbundet velkommen her i folkettinget.

Men der er også problemerne omkring en reform af den direkte beskatning, formentlig de mest påtrængende svar på fremskridtspartiets demagogi. Der er faktisk flertal her i folkettinget for afskaffelse af fradragsjunglen og overgang til beskatning af bruttoindkomsten, hvilket vil sikre en langt mere retfærdig byrdefordeling. Det ville være synd og skam, om det flertal ikke blev brugt.

Man kan spørge, om jeg ikke er ude i fantasier. Kan der skabes et arbejdsdygtigt flertal til gennemførelse af beskæftigelsesplanen og andre skridt, der genskaber beskæftigelsen, og til den reformpolitik, jeg taler om? Det er klart, at jeg håber, at partierne til venstre for socialdemokratiet kan udgøre en del af et så-

dant flertal. Jeg kan kun tale på mit eget partis vegne. Hvad de to andre partier angår, må statsministeren selv undersøge sagerne. Det har han desværre ikke gjort hidtil. Han synes åbenbart, at det er morsommere – det er det såmænd nok også – og mere frugtbart at forhandle med centrum-demokrater og kristeligt folkeparti. Eller synes han det? Jeg tillader mig at tvivle lidt.

Inden for SF ved vi udmærket, at intet parti kan få sin vilje fuldt ud i noget samarbejde, heller ikke i det, jeg her taler om. Trods de mystiske historier, visse aviser har disket op med, er SFs folketingsgruppe på ingen måde ude på at føre en gold overbudspolitik eller optræde ultimativt. Vi er rede til at forhandle. Vi ved, det er en fællesnævner, der skal findes, og det er vi parat til på disse områder, som jeg her har talt om. Derfor synes jeg, at statsministeren bør vende blikket i en anden retning end hidtil. Jeg tror egentlig også, det bliver resultatet, når først der er gået en passende tid, ikke mindst efter at regeringen nu meget fornuftigt, synes jeg, har opgivet at danne flertalsregering sammen med de borgerlige partier.

Jeg bør i øvrigt nok understrege, at det vil bidrage hertil, hvis man holder op med den skik, at visse partier skal sidde i nattens mulm og mørke og fægte sig frem til aftaler, som vi andre dårlig nok kan rette kommaer i. Læg forslagene frem til behandling her i salen og i folketingsudvalgene! Her er interessant nok et punkt, hvor jeg var helt enig med venstres ordfører, hr. Christophersen. Hvis der så undervejs skal føres særforhandlinger, ville jeg ikke have noget at indvende imod det, men at starte med særforhandlingerne er en uskik, som egentlig også kun gør det vanskeligere for regeringen at udnytte de flertalsmuligheder, der faktisk findes.

Det just indgåede forlig er jo netop indgået eller barslet en sen nattetide, og det bærer det unægtelig præg af, selv om jeg skal erkende, at vi har set sortere forlig. Men det er en sær, lidt fantasiløs blanding, og vores stilling afhænger ganske af de enkelte elementer i forliget.

Vi vil stille os positivt over for afgiften på pantebreve, men vi vil stille os absolut negativt over for elafgiften, som vi finder ødelæggende for en fornuftig energipolitik. Vi kan på ingen måde acceptere forslaget om at begrænse amtsgrundskylden til 13 promille. Vi mener, at man her faktisk går den forkerte vej. Resultat

[Gert Petersen.]

tatet bliver, dels at skattenedsættelsen kapitaliseres, så grundene bliver endnu dyrere, trods alt, hvad hr. Erhard Jakobsen siger, dels at skattebyrden flyttes over på amsindkomstskatten, som, for at det ikke skal være løgn, er proportional og dermed ikke særlig socialt retfærdig. Det vil vi ikke være med til.

Hvad angår boliglovgivningen, vil vi selvsagt være med til at begrænse huslejestigningerne, men vi kan ikke acceptere, at lejerne i det ældre sociale byggeri skal betale for begrænsningen. Det må være samfundet alene, der løser disse problemer.

Efter disse negative bemærkninger er der et punkt i forliget, som jeg rent ud vil komplimentere regeringen for. Det er beslutningen om at indføre kupskat og underkaste rentetilskrivning samme kontrol som lønmodtagerindkomster. Det har i mange år været en mærkesag også for socialistisk folkeparti. Jeg synes, det er godt, at det er kommet med, og hvis det virkelig lykkes at føre denne, om jeg så må sige lille skattereform ud i livet, er det et betydeligt fremskridt. Det er heraf fremgæet, tror jeg nok, at vi støtter det ganske varmhjertet.

Derimod har jeg ærlig talt ingen komplimenter til regeringen i anledning af forsvarsforligsklumpen. Jeg forstår meget vel de radikales uvilje over for den fredning af militærudgifterne, man igen er i færd med at foretage. Vi skal altså fortsat bruge omkring 6 mia kr., gode 1976-kroner. Man kan være forvisset om, at i 1977, 1978 og 1979 er de ikke så gode længere, så skal der flere til for at opveje dem. Vi skal altså fortsat bruge omkring 6 mia kr. på et aldeles nytteløst militær.

For man må jo spørge sig selv: hvad skal det egentlig nytte? Man kan selvfølgelig præsentere militærudvæsenet som en beskæftigelsesfremmende foranstaltning, men så er vi ærlig talt kommet langt ud, hvis man skal til at gøre oplæring i massedrab til en del af beskæftigelsespolitikken. Ja men militæret er nødvendigt, for vi er truet udefra, er der så andre der siger. Mon nu ikke lidt ærlighed var på sin plads? Med den våbentechnik og de våbenarsenaler, som er udviklet af stormagterne i vore dage, forholder selv det militær, som vi øder 6 mia kr. på, sig som en slangebøsse til en flamme-kaster. Hvis vi, som jeg læser de militære ledere herhjemme drømmer om, skulle finde på at anskaffe os de sidste nye atomknaldperler, er

vi i hvert fald sikre på én ting i tilfælde af krig: total og absolut ødelæggelse af dette lille, flade land.

Hvad enten vi kan lide det eller ej, er Danmark i den situation, at vi kun kan finde sikkerhed i en afspændingspolitik udadtil og afrustningspolitik indadtil. Det er en simpel nødvendighed. Men hvorfor så egentlig ikke også gøre en dyd af den? Det kunne man. For et ensidigt dansk nedrustningsinitiativ ville komme som en velsignelse i et Europa, hvor man nu i årevis monotont har talt om nedrustning og praktiseret mere og mere uhyggelig oprustning. Desværre må man sige, at netop på dette punkt trasker forligspartierne, inklusive socialdemokratiet, videre i de gamle, udslidte soldaterstøvler.

Det nyeste forlig er altså en blanding af skidt og kanel. Men vi er tilfreds med, at der dog bliver gjort noget i beskæftigelsesproblemet, så meget desto mere som det sker på en ret fornuftig måde, for en stor del i form af energiarbejde og energibesparende foranstaltninger. 15.000-20.000 nye arbejdspladser vil vi godt være med til at skaffe.

Men mon dog ikke regeringen, statsministeren, vil give os ret i, at det stadig er alt for lidt, også fordi augustforligets blanding af afgifter, nedskæringer og lønramme, altså hele den forbrugsbegrænsning, som ligger i det, vel i hvert fald ikke kan kaldes beskæftigelsesfremmende. Der er nogle, der mener - ligesom jeg f. eks. - at det er skadeligt for beskæftigelsen, at det koster en 30.000-40.000 arbejdspladser. Det har regeringen ikke givet os ret i, men jeg tror da i hvert tilfælde, at heller ikke regeringen vil kalde det beskæftigelsesfremmende inden for en nærmere fremtid.

Derfor synes jeg, at vi snarest må have set på de mange forslag, der efterhånden er fremkommet til gavn for beskæftigelsen. Forslagene i sig selv sætter jo ikke nye arbejder i gang, de skal føres ud i livet, skal gøres til love.

Fra SFs side har vi stillet en række forslag. Socialdemokratiet fremkom med en stor plan under valgkampen, og heri var der tale om en 50.000-60.000 nye arbejdspladser. Det var altså noget, der battede betydeligt mere. Derfor vil jeg opfordre regeringen til snarest at komme med nye udspil.

Socialdemokratiet sagde også under valgkampen, at en situation med ca. 150.000 arbejdsløse er aldeles uacceptabel. Heri er socialistisk folkeparti absolut enig. Lad os så

[Gert Petersen.]

komme i gang med at skaffe mange flere arbejdspladser! Vi vil godt være med til at skaffe midlerne hertil, forudsat at det sker på en socialt forsvarlig måde.

En særlig indsats for beskæftigelsen kan gøres over energipolitikken. Det blev der peget på i en række planer, lad mig nævne venstresocialisternes, lad mig nævne SFs forslag og i en noget mere beskeden form, men reelt nok, også i socialdemokratiets egen beskæftigelsesplan.

Hvis vi ser bort fra planerne, drøftelserne, må vi vel desværre konstatere, at det i øjeblikket går den forkerte vej. Energiforbruget er atter stigende, og den energiplan, som regeringen lagde frem for et års tid siden, har man kun i meget, meget begrænset omfang taget hul på og i hvert fald ikke systematisk. Man kunne være kommet et ganske godt stykke ved hjælp af råenergiavgiften, for energiplanen koster mange penge. Derfor havde råenergiavgiften, hvis den var blevet koblet sammen med energiplanen, kunnet bidrage til finansiering heraf, og det ville vi have støttet. Men det blev der jo ikke noget af.

Det står ikke desto mindre fast, at omfattende isoleringsarbejder, udvikling og udnyttelse af de vedvarende energikilder, jord, sol, vind osv., anlæg af naturgas- og spildvarmeledninger, alt det betyder, selv om det selvfølgelig koster en del, mange gange 10.000 nye arbejdspladser, samtidig valutabesparelser og øget uafhængighed af udenlandske energitilførsler.

Men forudsætningen er, at man opgiver planerne om indførelse af atomkraft. Læg dog disse planer i dybfryseren, og lad os glemme dem dér og i stedet komme i gang med den energiplan uden atomkraft, som jo til en vis grad egentlig også er foregrebet i socialdemokratiets store beskæftigelsesplan!

Sagen er bare, at vi ikke ved, hvad regeringen vil, og det vil jeg egentlig godt have oplysning om. Jeg vil godt høre, om regeringen alligevel agter at fremsætte forslag om opførelse af atomkraftværker, eller om man i de nærmeste måneder vil gå i gang med at realisere beskæftigelsesplanens energiafsnit, hvor der ikke er tale om atomkraftværker.

Det sidste problem, jeg vil rejse, vedrører overenskomstsituationen. Statsministeren mener, at augustforliget har fået et tillidsvotum fra vælgerne. Jeg vil godt spørge: mener han

også, at han har fået en vælgerfuldmagt til at gribe ind i overenskomstsituationen og eventuelt ophøje et af arbejdersiden forkastede mæglingsforslag til lov? Er det det, der ligger i et tillidsvotum til augustforliget?

Jeg har tidligere forstået på talsmænd fra det radikale venstre og kristeligt folkeparti, at sådan fortolkede de augustforliget. Hvis ikke 2 pct. rammen – det var, før Thomas Nielsen forhøjede den til 6 pct. – blev respekteret, sagde de, måtte folkettinget gribe ind og sikre dens gennemførelse. Det har derimod været lidt svært at få en klar tilkendegivelse fra socialdemokratiets side. Men mon vi dog ikke kan enes om, at det andet indgreb i træk – der blev også grebet ind i 1975 – ville ryste fagbevægelsen i dens grundvold og kaste sorte slag-skygger fremad. Under alle omstændigheder vil det nu være på tide at få en afklaring, for også på det punkt er situationen en anden end i det gamle folketing. I det gamle folketing kunne de borgerlige partier gennemtvinge et indgreb mod regeringens vilje og stemmer. Det kan ikke mere lade sig gøre. Socialdemokratiet er nu tungen på vægtskålen i denne sag. Hvis socialdemokratiet siger nej til indgreb i overenskomstsituationen, siger folkettingen nej til indgreb, for så er der flertal imod det. Derfor mener jeg, at en klar socialdemokratisk tilkendegivelse nu for alvor har interesse, også fordi Dansk Arbejdsgiverforening fører en konsekvent og kynisk nejpolitik. Den ulovlige lock-out af personalet på Berlingske Tidende – for det er jo det, der reelt har været og stadig væk er tale om – er en slags forsmag på de metoder, man agter at tage i brug. Hvis Dansk Arbejdsgiverforening nu får klar besked om, at folkettingen ikke vil redde arbejdsgiverne ud af følgerne af den ultimative nejpolitik, de fører, så kunne det jo være, at Dansk Arbejdsgiverforening blev til at tale med. Jeg er helt overbevist om, at et klart tilsagn fra folketingsflertallets side her og nu om ikke at gribe ind ville gøre indtryk i Dansk Arbejdsgiverforening og med sikkerhed lette forhandlingerne på arbejdsmarkedet.

Jeg synes, folkettingen skal give udtryk for det, og jeg vil derfor foreslå følgende forslag om motiveret dagsorden, som er holdt i en ganske moderat og nøgtern stil . . .

Formanden:

Der kan ikke fremsættes forslag om motive-ret dagsorden under denne debat.

Gert Petersen (SF):

Formanden oplyser, at der ikke kan stilles forslag om motiveret dagsorden under denne debat. Det må jeg naturligvis tage til efterretning, og jeg er helt sikker på, at der er adskillige partier i tinget, der ikke er spor kedede af, at jeg må tage det til efterretning. Jeg takker for tilrettevisningen.

Formanden:

Alle må jo følge forretningsordenen, både formand og medlemmer.

Jørgen Jensen (DKP):

Såvel statsministeren som hr. Auken talte om samarbejde, men vi vil da gerne slå fast, at kommunisterne har ikke været indbudt hverken til orientering eller til forhandling om de forlig, der er gennemført. Jeg synes jo nok, forligene bærer præg af, at det havde været ønskeligt, om der havde været nogen med, som i det mindste kunne have fremholdt socialdemokratiets egen idépolitik og også noget om de konkrete løfter, som det har givet arbejderklassen hen ad vejen. Jeg synes også, at forligene bærer præg af, at mens man aldrig er angst for hastigt at gribe ind, når det drejer sig om sociale nedskæringer eller indgreb over for arbejderklassen, som det sidst skete i december måned med lønstoppet, er der ligesom en tilbøjelighed til at sige, når det drejer sig om at beskære kapitalhavernes mulighed for spekulation, at de skal have rigelig tid til at sikre sig, at de kan manipulere sig udenom.

Men ellers vil jeg godt først komme med nogle bemærkninger om stillingen på arbejdsmarkedet. Hr. Auken talte om dem, der spekulerer i en storkonflikt. Ja men hvem er det, der spekulerer i den? Det er augustforligets partier, som fastsatte rammen på de 2 pct. Det er dem, der forhindrer en løsning af selv de mest brændende problemer for arbejderklassen. Det var problemer som værn mod usaglige afskedigelser, som har taget til i omfang netop under denne krise, hvor arbejdsgiverne kan henvise til deres vanskeligheder, når de vil afskedige folk, de er trætte af at have beskæftiget. Det var spørgsmålet om indflydelse på egen arbejdssituation, om at være med til fordeling af arbejde og økonomi også i den kriseudvikling, som stadig væk skrider fremad. Det var også spørgsmålet om løsningen af mindsteløn for dem, som alle erkender har en

løn, der er helt uanstændig. Det var augustforligets partier, det var hr. Auken og socialdemokratiet, som forhindrede fagbevægelsen i at rejse disse krav og få forhandlinger i gang. Ansvar for, at det bærer frem mod en storkonflikt, ligger hos dem, der gennem arbejdsretslove og forligsmandslov politisk undergraver selv det, man regner for borgerlige friheder og retsbegreber i dette land. Accepterer socialdemokratiet og hr. Auken, at arbejdsretten som en standret i påstået forsvar af såkaldt fredspligt i hovedaftalen angriber pressefriheden, som det skete i dommen over fagbladet Grafia? Anerkender man også arbejdsrettens fortolkning af love, som det skete i kendelsen mod kommunalarbejderne? Det er jo ikke så mange uger siden, vi her diskuterede, i hvilken retsinstans man skulle behandle sager mod arbejdsgiverne, som ikke gav det lange opsigelsesvarsel i henhold til et EF-direktiv. Da kunne man ikke bruge arbejdsretten. Da sagde man: den fortolker kun love og aftaler på arbejdsmarkedet. Men arbejdsretten fortolker også en lov vedtaget her i 1975, da den forhindrede kommunalarbejdere i at iværksætte konflikt for at oprette overenskomst på et område, hvor man aflønnede mennesker med under 15 kr. i timen. Anerkender man også arbejdsretten, når den som i en af de sidste domme dømmes en fagforening, fordi den ikke forhindrede en arbejdspladsklub i at sige sandheden, idet man sagde: sandheden kan i den givne situation også være ophidsende?

Der er nogen, der har travlt med at tale om frihedsbegreber og arbejderklassens rettigheder i andre lande. Det kan være meget sundt, man beskæftiger sig med det, der sker ude i verden, men det var ønskeligt, om de samme mennesker ville beskæftige sig bare en lille smule med det, der sker herhjemme af overgreb mod grundlovssikrede rettigheder i arbejdsretten.

Så har vi situationen på Berlingske Tidende, hvor arbejdsretten søger gennem kæmpebøder at tvinge arbejderne til at bøje sig for arbejdsgivernes brud på indgåede aftaler. For det er jo i virkeligheden det, der sker. Det erkender man for så vidt i en faglig voldgift, men bagefter siger man, at uanset om en faglig voldgift giver arbejderne ret, så skal de bøje sig for arbejdsgiveren, som har den økonomiske magt. Og når man tager forligsmanden, som ved udsættelse af varslede strejker også griber ind i den aktuelle situation, må man spørge: er det

[Jørgen Jensen.]

bestilt arbejde fra regeringens side, når forligsmanden griber ind og forhindrer typograferne i at blive frigjort fra den overenskomst, man dømmes dem efter? Også i dag vil man behandle en sag i arbejdsretten mod typografforbundet. Ja men typografforbundet har varslet en strejke for at blive frigjort fra de overenskomster, man dømmes dem efter. Forligsmanden, som regeringens sendebud, forhindrer, at denne strejke trådte i kraft, så de kunne blive frigjort fra disse overenskomster.

Det er noget om retstilstandene, som de er herhjemme i dag. Så taler hr. Auken om, at der er nogen, som lægger kimen til oprettelse af en ny fagbevægelse, og jeg kan egentlig godt forstå det. Jeg kan godt forstå, at når man har gjort det, som regeringen og socialdemokratiet har gjort sammen med de borgerlige partier for at smadre den etablerede fagbevægelse, for gennem stadige indgreb over for fagbevægelsen at undergrave dens troværdighed, så kan jeg godt forstå, at den dårlige samvittighed får hr. Auken til at sige: bare der nu ikke er nogen, som benytter det til at lave en anden fagbevægelse. Men de folk, som hr. Auken fremhævede, ønsker ikke at lave en anden fagbevægelse. De ønsker sammen med andre aktive fagforeningsfolk at kæmpe for at frigøre fagbevægelsen fra det reaktionære kvælertag, som man tager på den. Og man skal ikke være i tvivl om, at også augustforligets indgreb stiller fagbevægelsen i den situation, at den under ingen omstændigheder, hvis troværdigheden skal opretholdes, kan tage ansvar for de overenskomster. Det vil sige, at fagbevægelsen skulle tage ansvar for overenskomster, som fortsat påbød, at folk skulle arbejde og være tvunget til at arbejde gennem arbejdsformidlingskontorenes anvisning for under 30 kr. i timen. Det betød, at fagbevægelsen stadig skulle acceptere arbejdsgiverens ret til at afskedige mennesker, hvis udseende de ikke kunne lide. Det betød fortsat, at fagbevægelsen skulle acceptere afskedigelse af valgte tillidsfolk, fordi arbejdsgiveren mente, at de var for aggressive eller talte arbejdernes sag for hårdt.

Jeg forstår godt, at den dårlige samvittighed tvinger sig igennem. Derfor vil jeg også sige, at hvis det lykkes augustforligspartierne at forhindre gennemførelse af kravene om en rimelig mindsteløn, om kortere arbejdstid, om fuld dækning for prisstigningerne, hvad man jo ikke alene har søgt at forhindre ved at sætte en

ramme på 2 pct., men hvad man yderligere har underbygget med direkte indgreb i pristalsreguleringen, først ved at sige, at der efter den 1. marts kun må betales én portion hvert halve år, og dernæst ved i december måned kynisk ikke at gennemføre et prisstop, men overføre prisstigningerne fra december, januar og februar måned til efter beregningen af martsreguleringen, således at man fremover ikke får dækning for dette – man siger så smukt, at det selvfølgelig ikke betyder, at pengene ikke skal udbetales, at de ikke gives til arbejderne; de skal opbevares i ATP, vel vidende, at det ikke er arbejdsgiverne, at det ikke er kapitalhaverne, men at det er skatteyderne og arbejderne, der selv skal betale disse penge – dér vil jeg godt sige, at hvis man forhindrer fagbevægelsen i at gennemføre ændringer på dette område, ja, så vil de samme kræfter, som hr. Auken sagde der var samlet til formandsinitiativets konference, sammen med mange andre i arbejderklassen kæmpe videre ude på arbejdspladserne for at sikre kravene opfyldt gennem lokalaktioner. Det skal man ikke være i tvivl om, for det er simpelt hen en nødvendighed for arbejderklassen at kæmpe på den måde.

Hr. Auken sagde også, at det valgte folketing burde have større muligheder. Dér er vi enige. Det burde være rigtigt. Men når man så ser på beskæftigelsesprogrammet! All right, vi har også tidligere støttet socialdemokratiets beskæftigelsesplaner på de områder, hvor der var positive ting i det. Ja, vi er vel også gået så langt, at vi har støttet arbejdsgivertilskud, uden at vi egentlig havde kontrol med, hvad arbejdsgiverne ville bruge dem til; vi har gjort det ud fra den kendsgerning, at beskæftigelsessituationen, som den er, kan vi ikke affinde os med. Vi havde i januar måned 168.000 arbejdsløse. Regeringens forslag om beskæftigelsesarbejder til 810 mill. kr. vil højst påvirke dette arbejdsløshedstal med 10 pct. Og det vil sige, at vi fortsat vil leve med 150.000 arbejdsløse. Man siger: ja men et beløb på 810 mill. kr., det er mange penge. Ja, det afhænger jo af, i hvilket forhold man stiller det. Er det i forhold til militærudgifterne, eller er det i forhold til værdistigningen på privatejede faste ejendomme, ja, så er det ikke ret meget. De 810 mill. kr. svarer cirka til den stigning, som finder sted på jord og fast ejendom i løbet af 80 timer. Det er sådan set størrelsen af dette beløb. Selv om vi fortsat er villige til at støtte fornuftige beskæftigelsesarbejder, så er vi ikke særlig

[Jørgen Jensen.]

duperet eller imponeret af de planer, der ligger fra regeringens side. For det er i højere grad, ligesom man her siger, at der må ske noget i al fald for at dække over den kendsgerning, at man ikke har sikret den menneskeret, som det må være at have adgang til en arbejdsplads, have mulighed for også at leve med i det aktive liv ude på arbejdspladserne.

Derfor må vi sige, at vi ønsker en meget mere aktiv indsats for beskæftigelsen, og det vil vi da også sikre fremover, som vi har gjort det tidligere med beskæftigelsesplaner. I den forbindelse vil jeg godt understrege, at selv om f. eks. et projekt som Køge Bugt-inddæmningen vel ikke kan påvirke arbejdsløshedstallet væsentligt, så giver det noget udtryk for den opgivende holdning, man har over for vort medlemskab af EF. Vi burde have sat ind for at sikre, at dette arbejde var blevet på danske hænder. Vi burde have sikret ikke alene, at det var danskere, der kom til at udføre arbejdet – hvad man jo giver løfte om at det nok skal blive – men også, at man ikke fjernede valuta fra landet, og netop til Vesttyskland, hvor vi har et stort handelsunderskud.

Men ellers vil jeg godt sige, at det nye folketing og det flertal, som er her, skulle give mulighed for, hvis man ellers skal tro partiprogrammerne, at der blev sat effektivt ind mod spekulation i værdistigningen på jord og fast ejendom.

Ud fra statsskattedirektoratets månedsstatistik over ejendomspriserne er handelsværdien af private faste ejendomme steget fra 399 mia kr. i april 1973 til 664 mia kr. pr. 1. april 1976, eller en stigning på i alt 265 mia kr. Den private gæld på de samme private ejendomme steg samtidig fra 157 mia kr. til 259 mia kr., eller med 102 mia kr. Af de 102 mia kr. blev de 35 mia kr. brugt til bygninger, 15 mia kr. til maskiner og inventar, men resten, de 52 mia kr., blev brugt til privat forbrug. Det svarer til 17 mia kr. årligt i nominelt beløb, det vil sige ca. 12 mia kr. i kontante penge.

Der er altså mulighed for i det nuværende folketing at sætte ind over for dette. Men hvis man så ser på det, der er skabt forlig om, så ser man, at ifølge forslaget skal lejeværdien for parcelhuse for 1978 fastsættes på grundlag af 15. alm. vurdering med et tillæg af 38 pct. mod 35 pct. i år. Det betyder i penge en lejeværdistigning på 380 mill. kr. Det betyder også, at man kan læse ud af dette forslag, at den reelle

beskatning af arbejdsfrie indtægter ved værdistigning bliver på 23 pct. Det er altså det, man har svunget sig op til at gøre på dette område.

Sammenligner man disse kapitalgevinster, som jeg har gået igennem, med væksten i lønindkomsterne på årsbasis, så var den i 1976 10 pct. eller 12,5 mia kr. Den reelle kapitalgevinst på landbrugsejendomme var 12,6 mia kr., på parcelhuse 22,5 mia kr., eller tilsammen 35,1 mia kr., altså næsten det tredobbelte af væksten i lønindkomsterne.

Der er al mulig grund til at få folketinget til at fungere, som der blev sagt, og at sikre, at der sættes ind over for dette.

På det skattemæssige område kan man glæde sig over, at man nu kommer med et forslag, som skal sikre, at man gennemfører en kupon-skat, og at der bliver oplysningspligt. Vi har fremsat et sådant forslag som parti, og det er da glædeligt, at det nu kommer fra anden side. Vi har fremsat det i februar måned 1974, og vi fremsatte det igen i efteråret sammen med SF og VS. Vi må bare håbe, at det også betyder, at de 18 mia kr., som vi nogle gange har peget på unddrages beskatning, også bliver draget med ind her, og at man sikrer, at man får pengene ind.

Man kan bare være lidt bekymret over – eller ikke alene bekymret, vi synes, det er fuldstændig vanvittigt – at disse penge, som så kommer ind, skal bruges til et nyt forsvarsforlig i stedet for til mere beskæftigelsesarbejde. Når hr. Auken siger, at stort set er det uændret, det forsvarsforlig, ja, så skal man sikkert lægge tryk på stort, for det skal være meget stort set, hvis man skal gå ind for, at forsvarsudgifterne ikke er steget og ikke vil stige væsentligt i den kommende tid. Der er ingen tvivl om, at den oprustningsaftale, man har indgået, fastholder flykøbene, selv om alle mener, det er tåbeligt, og den fastholder også en række udgifter på andre områder.

Det er skammeligt, så meget mere som man stadig taler om, at forbedringer på det sociale område er der ikke mulighed for af hensyn til den økonomiske situation. Jeg skal bare erindre om, at kommunisterne foreslog 10 pct. forhøjelse af pensionerne. Det var der ikke råd til. Der er råd til at gavne militæret på de områder, som jeg allerede kort har nævnt. Alle ved, at prisstigningerne yderligere vil udhule pensionernes størrelse. Havde det ikke været rimeligt, man også havde taget højde for dette, når man skulle indgå et forlig?

[Jørgen Jensen.]

Også her havde det været ønskeligt, om der havde været andre med til at tale med regeringen om det forlig, der skulle frem, fremfor de borgerlige partier, man alene har talt med. Man kunne næsten fristes til bare at tage en lille ting frem. Har man egentlig gjort sig tanker om, hvorvidt folkepensionisterne overhovedet får råd til at købe kaffe i den kommende tid med de stigninger, som er her, i forhold til de småbeløb, man giver dem til dækning af prisstigningerne? Der var altså al mulig grund til, at man havde sat ind på en helt anden måde, end man har gjort.

Selvfølgelig kan der også være lyspunkter, og vi har jo fået en diskontonedsættelse til 9 pct. Her må man blot sige, at hvis man kigger på underskuddet på betalingsbalancen, som er steget fra 1975 til 1976 fra 3 mia kr. til 11,5 mia kr., ja, så er det jo tvivlsomt, om den ned-sættelse holder året ud. Det hænger bl. a. sammen med manglende kontrol og regulering af udenrigshandelen. Jeg ved, det er noget, som vi mange gange er blevet angrebet for, når vi siger, at det er nødvendigt at gøre noget sådant. Men det hænger også sammen med indgreb over for den købekraft, som ligger i arbejdsfrie indtægter ved belåning af værdistigningen på jord og fast ejendom. Jeg siger ikke dette, fordi vi ikke er tilhængere af lavt renteniveau – det er vi. Men jeg vil også slå fast, at det skal ikke være så svingende, som det har været, så det giver mulighed for øget spekulation.

Det vil også være rigtigt at nævne boligspørgsmålet. Her var vi i en situation, hvor alle måtte erkende, at boligproblemet ikke var løst. Men jeg vil da godt sige, at en ny boligminister og hr. Aukens glæde over afgifter på ejerlejligheder, det løser altså ikke problemerne. Vi er også glade for den skat på dem, der udstykker ejerlejligheder, men jeg synes også, det må siges, at muligheden for overhovedet at udstykke boligejendomme til ejerlejligheder står som en af skamstøtterne over den hidtidige boligpolitik, en af de skamstøtter, som understreger, at man her åbnede mulighed for en uhyggelig spekulation. Jeg skal også erindre om, at vi var jo nogle fra partierne på den såkaldte venstrefløj, der understregede, at den beskyttelse, man gav lejerne ved, at de kunne opkøbe ejendommene, ikke var noget værd på grund af den korte frist, de fik, og vi fik ret. Det var ikke kun nogle få tusind lejligheder, der blev

udstykket. Alle ved, at hvis ikke der bliver grebet ind, så vil man komme i den situation, at det overvejende flertal af lejligheder vil blive udstykket som ejerlejligheder. Derfor burde regeringen have krævet huslejestoppet forlænget. Man burde have sikret hjælp til de boligområder, som direkte er i klemme. Man burde have forbudt yderligere udstykning af ejerlejligheder. Det var det, man skulle have gjort, og så skulle man have sikret en anden boligpolitik. Vi har jo tidligere lagt forslag frem til noget sådant, som kunne sikre øget boligbyggeri, som kunne sikre, at man satte stop for spekulationen i boligen.

For at blive i hr. Aukens ordvalg, så er rettesnoren for kommunisterne fremover, at vi også i dette folketing vil bekæmpe en politik, der vil lægge krisens byrder over på den arbejdende befolkning.

Augustforliget sagde 2 pct. ved overenskomstforhandlingerne, 6 pct. i alt til arbejderne, men augustforliget betød også efter de beregninger, der ligger, at arbejdsgiverne samtidig kan regne med en stigning på 23,6 pct. om året, altså lige ved 4 gange så meget som arbejderne. Det var det, man lagde frem i en situation, hvor alle erkender, at krisen har været brugt af kapitalhaverne til at sikre sig øgede profitter og mere magt.

Må jeg sige om afslutningen på overenskomstsituationen: ingen ved vel endnu, hvordan det går, men når hr. Auken indledte med bemærkningerne om en storkonflikt og der også har været talt om mæglingforslag, så vil jeg godt understrege, at der er ikke tale om, hvorvidt regeringen vil gribe ind igen. Regeringen har grebet ind i overenskomstsituationen. Regeringen har umuliggjort, at der kunne komme et mæglingforslag, som overhovedet var acceptabelt, for et mæglingforslag på grundlag af augustforliget løser ingen af de problemer, arbejderklassen har, og skal alene tjene det formål, at fagbevægelsen skulle tage ansvaret for en forkert økonomisk politik i dette folketing. Det kan ikke være en løsning for arbejderklassen. Derfor har arbejderne kun én vej at gå: det er gennem de kampe, som de bliver påtvunget – og som de også er påtvunget ved denne overenskomstafslutning – at kæmpe sig fri af augustforliget og de begrænsninger, man har pålagt dem.

Niels Helveg Petersen (RV):

Hvad var det, der prægede den politiske situ-

[Niels Helveg Petersen.]

ation før valget? Det var, at der var indgået augustforlig, boligforlig og andre forlig, som der var store problemer med at udfylde. Efter forligene fulgte ustandselige forhandlinger om ændringer og tilføjelser. Den politiske situation var vaklende og usikker, og det endte jo til sidst med, at flere forlig stødte sammen og valg måtte udskrives.

Hvordan er så situationen efter valget? Ja, der er unægtelig rokeret rundt på nogle mandater, bl. a. til skade for mit parti, men ellers er situationen den samme. I den tid, der er gået siden valget, har forligspartierne tilbragt tiden med at tæve rundt i de samme forslag, som de forhandlede om før valget, under langvarige interne drøftelser, og den undrende offentlighed har med mellemrum fået underretning om stærke modsætninger og almindelig forvirring.

Noget er der dog sket. Venstre har opgivet sit veto over for en boligløsning, og det noteres med tilfredshed, men også med en lille smule undren. Var mandattabet virkelig stædigheden værd?

Det andet, der er sket, er, at augustforligets indhold er forringet. Råenergiavgiftens afløsning af en el-afgift på husholdningerne og nogle andre mere tilfældige afgiftsforhøjelser, som slet ikke påvirker efterspørgslen, er et klart udtryk for en forringelse af augustforligets økonomiske helhed. El-afgiften har yderligere den skavank, at den kan medføre betydelige forvriddninger i hele vores energipolitik.

Det er stort set, hvad der er kommet ud af felttoget indtil nu, og det var jo egentlig ikke det, befolkningen blev stillet i udsigt under valgkampen. Før valget lød det, at nu skulle der skabes et fast flertal bag en politik med et socialt sigte og et langsigtet perspektiv over for beskæftigelsesproblemerne og den voksende udlandsgæld. Foreløbig har vi intet hørt fra regeringen om noget i den retning.

Når det radikale venstre trods vor ærgrelse over forhandlingsformen og det endelige resultat kan støtte det, så skyldes det, at var der intet resultat kommet ud af disse forhandlinger, så ville man have skabt en endnu mere besværlig situation for parterne på arbejdsmarkedet, som i disse dage forsøger at finde en løsning inden for augustforligets rammer, men vi føler, det er nødvendigt at sige om det forligsresultat, der er kommet ud af det, at det ligner en enighed om nogle i virkeligheden ret tilfæl-

ligt sammenkædede klumper, mere end det ligner begyndelsen til en politik, der virkelig peger fremad.

Hvad venter os i de kommende uger og måneder? Først en finanslov. Tiden til at gøre den færdig er kort. Der venter finansudvalget et meget besværligt arbejde. Finansloven opererer med et meget stort underskud. Det kan være forsvarligt i den beskæftigelsessituation, vi har, men forudsætningen for, at det er forsvarligt, er, at indkomspolitikken gennemføres, og at lønrammen respekteres. Hvis ikke, vil finanslovsforslaget klart være utilstrækkeligt som styring for den offentlige aktivitet.

Og hvad venter os så efter finanslovens vedtagelse? Ja, det kan snart igen blive nødvendigt at foretage økonomisk-politiske indgreb. Det er der sådan set ikke noget mærkeligt i. Økonomisk politik består nu engang af stadige tilpasninger, det er der i sig selv ikke noget forkert i. Men hvis ikke det politiske mønster lægges anderledes til rette, så frygter vi en gentagelse af det, som har været mønsteret i de senere år: nogle oplæg fra regeringen – ikke i folketinget, men over for partierne – langvarige interne drøftelser, omsider enighed om noget, også ofte noget, der forringer regeringens oprindelige udspil, og derefter efter forliget strid mellem forligspartierne om opfølgningen, hvor snart kristeligt folkeparti og snart centrum-demokraterne bliver bange for deres egen skygge og stikker hovedet i busken.

Et sådant mønster er dybt betænkeligt på to områder. Det er for det første betænkeligt over for folketinget som institution. Jeg er enig med hr. Christophersen, når han fremhæver, at den normale proces her i folketinget bør være, at en regering fremsætter forslag, og at alle partier deltager i drøftelsen og diskussionen om forslagene i et forsøg på at nå et resultat. På den måde kan offentligheden følge med i, hvilke holdninger de enkelte partier har under forløbet. Det kan da ikke undgås, at under den proces bliver der behov for særlige forhandlinger mellem grupper af partier, men det må være en, skal vi sige praktisk nødvendig undtagelse fra hovedreglen og ikke det normale politiske forløb.

Det vil være betænkeligt også i forhold til de problemer, vi har, fordi der er så stort et behov for en politik, der fastlægger langsigtede mål for, hvad vi skal nå på beskæftigelsesområdet og med hensyn til betalingsbalancen. Det er

[Niels Helveg Petersen.]

nødvendigt at tilrettelægge en politik, der sigter imod mere ambitiøst at nå varige resultater på disse områder. Vi ser, at der er et finansieringsbehov for staten i det kommende år på 21 mia kr. Dette tal er i sig selv så alarmerende, at det viser, at der er behov for ikke kun nogle øjebliksløsninger, men noget, der virkelig peger langt frem.

Jeg vil ikke have dette misforstået. Jeg indser meget vel, at med folketingets sammensætning og problemernes omfang er situationen vanskelig for regeringen, men det, som regeringen skal dømmes på, det er, om den for sit vedkommende lægger en linje med et konstruktivt sigte. Statsministeren var under valgkampen inde på dette, ja, det var vel i virkeligheden et af de væsentligste temaer i statsministerens valgkamp. Jeg vil gerne nævne, hvad statsministeren f. eks. sagde på et pressemøde i Århus dagen før valget. Statsministeren betragter en flertalsløsning som den bedste løsning og betegner fortsættelsen af den socialdemokratiske mindretalsregering som den tredje eller fjerdebedste løsning. Det var, hvad statsministeren sagde før valget. Jeg tror, han mente det, og jeg ved, at mange vælgere var enige med ham, herunder også mange radikale og tidligere radikale vælgere.

Men hvad er der egentlig blevet af denne holdning efter valget? Statsministeren siger, at der har været ført forhandlinger om at danne en anden regering. Vi kender ikke noget til sådanne forhandlinger. Det kunne endda være, hvad det være ville, hvis der til gengæld havde været ført forhandlinger om de langsigtede økonomiske problemer, men det har der heller ikke været. Vi har intet hørt om det.

Statsministeren siger, at en flertalsregering ikke er aktuel, og det er en udtalelse, som jeg egentlig godt vil anholde, for sagen er jo den, at en statsminister har det altid i sin magt at gøre et spørgsmål aktuelt.

Jeg er nødt til at opholde mig ved forsvarsproblemerne. Hvad sagde socialdemokratiet og det radikale venstre om forsvaret før valget? Vore partier sagde, at man kunne ikke binde sig til bestemte beløbsrammer i 4 eller 6 år frem i tiden, uden at der var mulighed for at kræve, at forsvarsudgifterne også skulle indtages, hvis der blev tale om generelle nedskæringer på andre områder, f. eks. sociale og undervisningsmæssige områder. Den genforhandlingsklausul, som der til sidst blev enighed om

mellem socialdemokratiet, venstre, konservative, centrum-demokraterne og kristeligt folkeparti, opfylder ikke de krav, som vi opstillede før valget. Vel giver klausulen mulighed for at diskutere forsvarsudgifterne i lyset af den sikkerhedspolitiske situation og den økonomiske situation, men ingen mulighed for at forlange forsvarsbesparelser, der er parallelle med eventuelle nedskæringer på andre områder. Forsvarsudgifterne lægges nu fast for 4 år, der er ingen stigning i 4-årsperioden, men hvilken anden side af den offentlige virksomhed har på den måde et 4-årigt sikkerhedsnet under sig? Intet. Ikke selv de mest ømtålige områder inden for det sociale område, inden for uddannelsesområderne, faglige uddannelser eller støtten til arbejdsløse. Det radikale venstre har derfor taget forbehold over for den 4 års aftale, og det betyder meget enkelt, at det radikale venstre i forbindelse med finansloven hvert år vil tage stilling til sin holdning til forsvarsudgifterne.

Jeg vil vende mig til det, som er vort problem nummer et i dag og vil være det i de kommende år: beskæftigelsesproblemerne. Problemerne med beskæftigelsen må frygtes at ville blive langvarige, fordi den økonomiske aktivitet i hele den vestlige verden er lavere, end vi har været vant til, og fordi der fortsat er en stærkt stigende produktivitet. Disse ting tilsammen betyder, at vi må vente, at ledigheden desværre vil komme til at ligge på et højt niveau, hvis ikke ganske ekstraordinære foranstaltninger sættes ind.

Hvis man skal tvinge ledigheden nedad, så kommer det til at kræve en meget bevidst og kraftig indsats over en bred front for at smidiggøre nogle af vores stive regler og systemer. Vi må sætte ind for at fjerne en række forhindringer for, at lokale kræfter og personer kan sætte noget i gang.

I en vis forstand er de mange tusinde ledige offentligt ansatte, de modtager en understøttelse fra det offentlige, men der er det særlige ved de ledige, at de har et absolut forbud imod at foretage sig noget meningsfyldt. Jeg vil gerne nævne nogle områder, især inden for den offentlige virksomhed, hvor nytænkning er påkrævet.

Lad mig først nævne det forhold, at inden for det offentlige er mulighederne for individuelt fastsat arbejdstid meget ringe. Man kan nok få lov til, 2 personer, at dele en stilling, hvis det går højt. Men 2 personer kan ikke dele

[Niels Helveg Petersen.]

stillinger i forholdet 2 til 1. 3 personer kan ikke dele 2 stillinger, 4 personer ikke 3 stillinger. Det offentlige tæller hoveder. Er der beskæftiget et menneske i mere end 50 pct. af tiden, så tæller det for en fuld stilling. Det svækker selvsagt institutionernes interesse i at finde individuel tilpasning, der imødekommer menneskelige behov, og som i øvrigt også kan imødekomme institutionernes behov. Det er meningsløst, at enten skal man arbejde i 40 timer eller slet ingen ting. Der må her ske en indsats for, at det, man lægger til grund, er, at institutionernes lønsum er det afgørende og ikke antallet af hoveder. Den situation, hvor man lægger vægten på antallet af hoveder, er et levn fra den tid, hvor der var knaphed på beskæftigelse, og det er jo ikke just det, som i dag er tilfældet.

Lad mig nævne et andet område: tilgangen til de faglige uddannelser. Vi må kritisk gennemgå de regler, der i dag begrænser tilgangen. Vi er ikke overbevist om, at den måde, som tilgangen til faglige uddannelser reguleres på, er rigtig og åbner tilstrækkelig mange muligheder for, at unge kan komme i faglig uddannelse.

Et tredje område, og det er måske det principielt vigtigste, er, at vi finder veje til at nedbryde de meget skarpe skel imellem uddannelse og erhverv. Der er mange mennesker og meget talstærke grupper i dette samfund, som ønsker sig videre uddannelse, og som kunne gennemføre det, hvis man fra det offentlige var indstillet på at yde en beskedent støtte dertil; så ville de i løbet af kort tid kunne gennemføre en videregående uddannelse, som ville passe til deres behov. De er afskåret fra det i øjeblikket. Man kan ikke udelukkende gennemføre disse uddannelser i fritiden. Skal man gøre det, så bliver det et umenneskeligt arbejde. Det, som man må prøve at komme hen til, er en situation, hvor man kan tilbyde mange mennesker en kort, videregående uddannelse inden for veldefinerede områder på en sådan måde, at de delvis er beskæftigede og delvis under uddannelse. Industrilaboranter, maskinarbejdere, bygningshåndværkere og kontoruddannede vil alle på denne måde kunne få mulighed for videreuddannelse samtidig med fortsat beskæftigelse. Der skabes arbejde til flere. Man imødekommer menneskelige behov og skaber en dygtigere arbejdsstyrke.

Jeg vil godt nævne et fjerde eksempel på stivhed i de offentlige systemer, når det drejer

sig om støtte til beskæftigelsesfremmende ting. Græsted-Gilleleje kommune har gjort et forsøg med at refundere den halve arbejds løn i en vis periode til arbejdsgivere, der ansætter unge arbejdsledige. Forsøget har været en ubestridelig succes. Man er nu blevet standset af tilsynsrådet for Frederiksborg amt, fordi der ikke er hjemmel. Regeringen vil formentlig snart få forelagt spørgsmålet. Vil regeringen være indstillet på at godkende ordningen eller at gennemføre lovændringer, så forsøget kan fortsætte? Det offentlige har ingen ekstraudgift ved det, der er sket. Mellem 50 og 100 kommuner har oplyst, at de ville være interesseret i at sætte tilsvarende initiativer i gang, hvis muligheden kom til at foreligge.

Må jeg nævne til sidst, at der nylig er udsendt en rapport om ungdomsarbejdsledighed, der belyser en række af de blokeringer, der i øjeblikket eksisterer over for lokale initiativer. Regeringen overvejer rapporten. Vi håber, at regeringen, efter at den grundigt har overvejet rapportens henstillinger, fremkommer med konstruktive forslag og en opfølgning af rapporten, for at man kan frigøre lokale kræfter og initiativer. Vi tror ikke på, at en bekæmpelse af ledigheden, og slet ikke ungdomsledigheden, er noget, der kan styres meget stramt og centralt her fra centraladministrationens side. Vi tror derimod på, at hvis man giver muligheder for de lokale kræfter, for kommunerne og for virksomhederne, så vil der kunne ske ganske overordentlig meget.

Hvis man ikke tager fat på områder som dem, jeg her har været inde på i den offentlige sektor og i uddannelserne og i forhold til de private virksomheder, især de små og mindre virksomheder, så vil ledighedens lønningssliste blive ved med at vokse, og det er især de unge, det vil komme til at gå ud over. Beskæftigelsesplanen er god nok som en begyndelse, men den fortsatte kamp imod ledigheden kræver mere opfindsomhed end forslag af typen udvidelse af Stubbekøbing havn og reparation af Ribe Domkirke.

Socialdemokratiet havde et godt valg. Statsministeren blev belønnet for sin gode vilje, men fra nu af vil den gode vilje ikke være tilstrækkelig; der må nu lægges grunden til, at vi kan vise resultater. Der skal fra vor side lyde en advarsel imod at fortsætte en linje med indgåelse af ustabile forlig. Efter det, vi har oplevet, er jeg nødt til på det radikale venstres

[Niels Helveg Petersen.]

vegne at sige, at vi tror ikke på, at der kan indgås holdbare forlig med centrum-demokraterne og kristeligt folkeparti. Jeg synes, hr. Auken legede farligt med tanken om, at man kunne krydse sig frem mellem forskellige forligsparter. Det var det, der førte til et sammenbrud i sidste folketing, og det vil gøre det igen, hvis ikke der meget snart i denne samling lægges grunden til et mere stabilt samarbejds-mønster. Valget gav ingen virkelig forbedring i det politiske mønster. Den socialdemokratiske mindretalsregering vil stå over for nøjagtig samme problemer i forhold til folketinget som før.

Vi vil fra det radikale venstres side bidrage til, at der kan komme holdbare, langsigtede resultater ud af det partisplittede folketing. Der bliver mange spørgsmål at tage fat på. Der er hele området vedrørende den økonomiske politik, pensionsreform, indkomstpoltikkens videreførelse, boligspørgsmål, skattereform, en indsats for forenkling af administrationen i vort samfund. Vi vil gøre, hvad vi kan for at bidrage til holdbare løsninger. Vi har færre mandater at gøre det med end før valget, men viljen har vi i behold. Men det vil komme til at kræve af regeringen, at den spiller seriøst ud. Vi synes, det nye folketing har fået en dårlig start, men vi håber trods alt, at der meget snart tegner sig et samarbejds-mønster, der giver mulighed for at føre den nødvendige langsigtede politik.

Jens Møller (KrF):

Valgresultatet var jo ikke særlig gunstigt for kristeligt folkeparti, og det ville være forkert at skjule, at vi var triste over det. Vi har mistet tre af vore gode medarbejdere, og dermed bliver arbejdsbyrden ikke mindre for os, der er tilbage. Men det får nu være.

Hvad der måske er mere alvorligt, er, at valgresultatet har bekræftet en tendens til, at det ledende parti i et samarbejde – som regel det, der har regeringen – belønnes for den politik, det har ført, fordi de små samarbejdspartier har tvunget det til at føre den politik, medens de partier, der måske har gjort mest for samarbejdet, til gengæld får et tilbageslag. Det er trist, fordi det vil vanskeliggøre samarbejdet i folketinget fremover, det kan man ikke nægte.

Samarbejde, ja, naturligvis vil kristeligt folkeparti fortsætte sin samarbejdslinje. Hr. Niels Helveg Petersen havde for et øjeblik siden her-

oppe meget travlt med flere gange at ytre tvivl om, hvorvidt kristeligt folkeparti var samarbejdsdueligt. Jeg må sige, at på det punkt er han uenig med den tidligere ordfører for det radikale venstre, fhv. statsminister Hilmar Baunsgaard, der under valgkampen skrev en kronik, hvor han netop fremhævede, at for ham at se var det radikale venstre og kristeligt folkeparti de to partier, som man mest kunne stole på som samarbejdspartnere, og han skelnede ikke her mellem de to partier. Forskellen mellem hr. Niels Helveg Petersen og Hilmar Baunsgaard er måske den, at Hilmar Baunsgaard har været her i tinget de to sidste år, hvad hr. Niels Helveg Petersen jo ikke har været.

Jo, kristeligt folkeparti vil samarbejde, men ikke for enhver pris, og det er måske dér, forskellen fra de radikale kommer ind. Vi viste det i november-december måned, da vi kom med vores ultimatum og fik det taget til følge. Vi har vist det igen under forhandlingerne her. Kristeligt folkeparti er et selvstændigt parti, men vi vil gerne være med til at skabe det nødvendige samarbejde om en fornuftig midterpolitik herinde.

Jeg kan da også sige til socialdemokraterne, at de skal ikke forfalde til at tro, at fordi de nu har fået en fremgang, så kan der føres socialistisk politik herinde. Så bliver det i hvert fald ikke med kristeligt folkepartis hjælp. Men vil man fortsætte linjen med at føre en fornuftig midterpolitik – og det har jeg grund til at tro man vil – ja, så kan man også regne med, at vi vil være med i et fornuftigt samarbejde om de problemer, der skal løses.

Det forlig, som lige er indgået – det kommer vel til at hedde februarforliget – skal jeg ikke gennemgå i enkeltheder, det er der andre der har gjort, men jeg skal nøjes med at omtale nogle af de punkter, som kristeligt folkeparti særlig har arbejdet med, som vi særlig har haft indflydelse på, og som vi er særlig glade for.

Først beskæftigelsesplanen. Vi synes, det er en fornuftig plan. Langt de fleste ting i den er ting, der enten er med til at skabe produktion eller er med til at spare valuta, og samtidig kan den, hvad planens mening også er, skære toppen af arbejdsløsheden. Jeg skal særlig nævne nogle enkelte punkter.

5 ugers reglen, hvor det er lykkedes at få den periode, hvor sygesikringen skal betale dagpenge, udstrakt fra 1 uge til 3 uger for de mindre erhvervsdrivende. Vi tror, det er en sær-

[Jens Møller.]

deles vigtig ting, som vi har arbejdet meget for, og vi er glade for, at det er lykkedes. Vi havde gerne set, det var blevet 4 uger, men 3 uger er i høj grad et acceptabelt resultat. For det vil betyde, at man ikke længere behøver at være så bange for at tage løs arbejdskraft ind. Det vil kunne sætte mere arbejde i gang. I den forbindelse skal også nævnes, at aldersgrænsen for selvstændige erhvervsdrivende, der kan forsikre sig mod sygdom, er fjernet.

Der er kommet 100 mill. kr. mere på, som vi har ansvaret for, specielt beregnet til fornyelse og opbygning af landbrugets produktionsapparat og produktionsbygninger. Vi tror, det er særdeles vigtigt, hvis vi skal have vores eksport i gang og få gjort den større på disse områder, have større beskæftigelse inden for den industri, der er afhængig af landbrugets animalske produktion.

Vi har været med til at skaffe 10 mill. kr. til fiskeriets omstilling, det tror vi også er meget væsentligt.

Jeg kan nævne en lille ting – i penge en ganske lille ting – der har skabt mulighed for, at fregatten Jylland kan blive restaureret. Det er noget, der betyder noget for os, fordi vi mener, at dette skib er et nationalt klenodie, der ikke må have lov til at gå til grunde.

Med hensyn til boliger og jordbeskatning har vi gennemført det, som vi sagde i valgkampen at vi ville. Vi stod ikke op og sagde: ikke en øre mere på parcelhusene, eller lignende ting. For enhver, der tænker sig om, kan forstå, at det kan ikke lade sig gøre; når alt andet stiger, så må der også være en rimelig stigning i disse udgifter. Hovedsigtet må være, at der må være balance i det, så ikke nogen enkeltgruppe, hverken lejere eller ejere, bliver særlig hårdt ramt. Vi sagde, at vi ville undgå, hvad man kunne kalde chokstigninger, stigninger og ændringer i boligforholdene, der kunne berøve familierne muligheden for at blive boende i deres hus eller lejlighed, og det er opnået igennem dette forlig om bolig- og jordskatter.

Så er der finanspolitikken. Ja, afgifter er jo aldrig noget, der er særlig populært. Råenergi-afgiften. Ja, vi har været med til at gå ind på den i augustforliget, om end vi ikke var spor glade for det dengang, men hele udviklingen siden har vist os med større og større sikkerhed, at det var en meget uheldig form netop nu. Der kunne være en god mening i den

energipolitisk, men i en tid, hvor vi kæmper for, at erhvervslivets omkostninger skal holdes nede, ville det være urimeligt at lægge en sådan ret stor omkostning netop på erhvervslivet. Derfor har vi arbejdet til det sidste på at undgå den, og det er lykkedes.

Der er nogle, dels dagblade, dels repræsentanter for andre partier i dette ting, der har beskyldt kristeligt folkeparti for forligsbrud i den anledning. Det vil jeg gerne på det skarpeste tilbagevise. Der kunne siges mange ting om det, men jeg behøver bare at sige én ting: vi har ikke på noget tidspunkt sagt, at hvis regeringen førte det her frem og krævede, at det skulle blive ved at stå i forliget, så ville vi ikke stemme for det. Vi ville naturligvis have stemt for det, men vi har gjort regeringen opmærksom på, at det ville betyde store vanskeligheder på en hel række andre områder, hvor vi ikke var bundet. Og så var regeringen fornuftig nok til at sige: ja men så må vi hellere tage denne råenergiagt af bordet, så vi kan få de andre ting igennem. Det er nøjagtig det samme, som centrum-demokraterne har sagt. Der er ikke tale om noget forligsbrud.

Afgiften på skøderne var vi ikke glad for, og derfor fik vi den væk. Vi mener, det er en form for flytteskat, der særlig vil ramme mennesker, der på grund af deres erhverv er tvunget til at flytte adskillige gange igennem deres liv.

Elafgiften fik vi så ind. Den er vi bestemt heller ikke særlig begejstret for, men pengene skal jo ind på den ene eller den anden måde. Der må gøres opmærksom på i den forbindelse, at disse 2 pct. jo bliver lagt på værkerne, altså på elværkerne, dér, hvor strømmen går ud, og elværkerne kan så igennem deres takstpolitik glatte ud, så der undgås forvriddinger. Det er altså ikke sådan, at elværkerne er tvunget til at lægge de 2 pct. på alt. Man kan godt glatte noget ud, sådan at f. eks. mennesker, der har elopvarmning, ikke rammes så hårdt, som de ellers ville blive. Det er ikke nogen særlig god løsning med denne elafgift, men den er i hvert fald bedre end den råenergiagt, som vi fik væk, og en stramning var jo ganske enkelt nødvendig.

Forsvarsforliget. Ja, vi er glade for, at der nu kommer ro om forsvarrets forhold i en 4-årig periode, og at vi er kommet frem til et forhold, der er rimeligt, og som man i hvert fald kan leve med også fra forsvarrets side.

[Jens Møller.]

Og så er der lige to punkter til sidst i forliget, som man ikke må glemme. Det er spørgsmålet om landbrugets produktionsjord, hvor kristeligt folkeparti igennem mange år, så længe vi har været herinde i hvert fald, har arbejdet for at få skatten på produktionsjord trappet ned. Det, der var det vigtigste her, var i og for sig at få slået fast principielt, at der var forskel på almindelig jord – skal vi sige til parcelhuse, til sommerhuse og til andre ting – og så produktionsjorden. Det er lykkedes at få fastslået her, idet produktionsjorden får en beskætning til amtet, der ligger 2 promille lavere end al anden jord. Der er taget hul på problemet, og det betyder, at der fremover bliver mulighed for stadig at få denne sat ned, så vi efterhånden kan få fjernet denne urimelige skat, som er en skat på produktion.

Samtidig har vi også arbejdet med generatonskiftet på landet, og her er det jo lykkedes at finde en ordening, der kan få dette generatonskifte til at gå i gang igen. Det er meget væsentligt, at det er sket ikke bare for landbrugets skyld, men også for beskæftigelsens skyld og for betalingsbalancens skyld.

Nu skal jeg sige noget, som jeg ellers ikke havde tænkt mig at sige, men jeg er blevet provokeret til det af visse redaktører fra visse venstreaviser, der har meget travlt med i øjeblikket at lægge røgslør ud over disse ting, så befolkningen ikke skal opdage, hvad det er, kristeligt folkeparti har opnået på disse områder. Det er meget beklageligt, at den slags ting sker. Jeg forstår sådan set godt, disse redaktører kunne have lyst til det – selv om jeg ikke synes, det kan forsvares moralsk – for det må jo være en bitter pille at sluge, at det lille kristeligt folkeparti nu gennem forhandlinger har opnået noget af det, som det store venstre ikke har kunnet opnå igennem mange års politik.

Kristeligt folkeparti er klar til samarbejde, men ikke for enhver pris. Vi er et selvstændigt parti, og vi er ikke et socialistisk parti, men en fornuftig midterpolitik på det økonomiske område kan man regne med vores støtte til. På andre områder, på de kulturelt-etiske områder, skolepolitik, kulturpolitik, kirkepolitik osv., vil kristeligt folkeparti søge samarbejde for at få sine ideer og tanker gennemført med de partier, der har tilsvarende eller lignende ideer på disse områder. Kristeligt folkeparti er ikke, har ikke været og vil ikke blive fast støtteparti til regeringen. Vi vil samarbejde om fornuftige

løsninger, især på det økonomiske område, men vi vil også samarbejde med andre partier, hvor det kan gavne, hvor det kan være med til at hjælpe os til at få gennemført det, som vi arbejder på og kæmper for.

Ib Christensen (DR):

Uden om det ny folketing har et antal partier indgået et forlig, som på en lang række vidtgående områder baster og binder et flertal her i tinget. Retsforbundets folketingsgruppe tager afstand fra denne måde at behandle et nyvalgt folketing på. Der må åbenhed om forhandlingerne til og lige muligheder for alle til at øve indflydelse.

Statsministeren proklamerer valget som en sejr for augustforliget, men de partier, der stærkest har virket for en indkomspolitik, radikale, kristelige og venstre, fik den hårdeste medfart. De konservative og centrum-demokraterne, der kun delvis var med, eller som har slået sig i tøjret, gik frem, ligeledes retsforbundet, der konsekvent har vendt sig imod tvangsløsninger over for arbejdsmarkedet og erhvervslivet.

Hr. Auken sagde, at der i det nye folketing er flertal imod anslag mod fagbevægelsens demokratiske rettigheder. Det skulle glæde mig meget, hvis det betyder, at vi heller ikke kan forvente socialdemokratiets medvirken til tvangsindgreb over for arbejdsmarkedet. Sådan går jeg ud fra udtalelsen skal fortolkes. Det er jo det, der er det centrale i den nuværende situation.

Valget gav socialdemokratiet fremgang, men det er nok udtryk for et ønske om stabilitet og beskæftigelse, bestemt ikke en tilslutning til det augustforlig, som regeringspartiet før og under valgkampen sjældent undlod at fortælle ikke var udtryk for socialdemokratisk politik. Mon ikke det var en beskæftigelsesplan og en boligpolitik, der slet ikke er indeholdt i dette forlig, som vælgerne stemte på socialdemokratiet for?

Det forlig, som nu er indgået, er et underligt sammensurium. Hr. Poul Schlüter sagde, at det gode var, at der nu var aftalt en politik for de nærmeste uger, og dermed synes jeg nok der ligger en indikation af varigheden, den tænkelige varighed af dette forlig. Hvilken økonomisk eller beskæftigelsesmæssig nødvendighed tilsiger at omlægge den amtskommunale beskætning væk fra jord og over på indkomsterne? Virkningerne vil i henhold til Amtsrådsforeningen blive, at en lettelse af ind-

[Ib Christensen.]

komstskatten på 1 pct. umuliggøres. De parcelhusejere, der måtte glæde sig over, at grundskylden bremses, vil komme til at punge ud med højere skatter på deres indkomster. Det er jo sandheden.

Lettelsen i amtsgrundskylden vil, uanset hvad hr. Erhard Jakobsen siger, presse jordpriserne endnu mere i vejret og gøre det endnu dyrere at få et sted at bo. Jeg kunne godt tænke mig at spørge indenrigsministeren om, hvor meget den kapitaliserede værdi af denne lettelse vil andrage. Det drejer sig formentlig om 13-14 mia kr. eller så, penge, der kan komme ud i omsætningen og skabe ny inflation. Inflationen får altså ny næring, og erhvervslivet må opleve, at kapitalflugten mod jord og fast ejendom forøges med højere rente til følge og til skade for beskæftigelsen.

Det er, må jeg desværre sige, svært at tage statsministeren alvorligt, når han hævder, at dette forlig vil gøre det lettere for arbejdsmarkedets parter at ens. Lønmodtagernes organisationer har alle som én forlangt indgreb mod de arbejdsfri gevinster på jord som forudsætning for løntilbageholdenhed. Regeringen og dens borgerlige støttepartier fører den stik modsatte politik med dette forlig. Det er med andre ord falsk varebetegnelse, når regeringen vil søge at fremstille forringelsen af grundskylden som tilsigtende at holde huslejerne i ro. Lettelsen vil blive kapitaliseret, og folk vil blive plukket mere i indkomstskat. Så meget som kommentar til hr. Aukens udtalelse om, at det egentlig er imod socialdemokratiets principper, det, man her har medvirket til. Det går altså også i praksis direkte imod den beskæftigelsesvenlige politik, som regeringen har vundet nogle stemmer på.

Mere korrekt kan regeringen, for så vidt angår ændringen i boligsikringen og den lempeligere aftrapning af rentesikringen, tale om en dæmpning i huslejerne. De pågældende forslag er imidlertid blot lapperier på en håbløs boligpolitik, der freder jord- og boligspekulation, ja, faktisk præmierer den. Men retsforbundet vil under de givne omstændigheder ikke afvise støtte til disse dele af forliget, da adskillige mennesker virkelig er kommet i klemme her.

Gennem forhøjelsen af stempelafgiften på pantebreve, udstykningsafgiften på parcelhus- og sommerhusgrunde samt udstykningsafgif-

ten på ejerlejlighed søger regeringen og dens forligspartier at kaste et formildende skær over jord- og boligspekulationen, at bøde på den slette samvittighed, som elendige boligforlig, ikke mindst miniboligforliget, må have givet dem. Men det, der sker, er jo ikke, at der indtages arbejdsfri gevinster, der allerede er opnået på disse områder, eller som i fremtiden opnås. Afgifterne overvæltet på køberne, og ifølge Jyllands-Posten i dag regner man med en gennemsnitlig stigning, for så vidt angår parcelhusgrunde og ejerlejligheder, på 9.000 kr., henholdsvis 7.500 kr. Det viser, at det er køberne, der kommer til at betale, og at omsætningen af jord og fast ejendom besværliggøres og fordyres. Og det betyder forøgede boligomkostninger for dem, der skal etablere sig. Havde regeringen og dens støtter fulgt retsforbundets råd om en løbende afgift på jordbesiddelse, havde virkningerne været de stik modsatte. Men der ligger jo netop i forliget, at de pågældende partier ønsker at gå den stik modsatte vej. Vi advarer og må melde fra.

At regeringen som led i sin ødelæggelse af grundskylden har aftalt en arealafgift til landbrugsformål i stedet for en del af amtsgrundskylden, er endnu et udtryk for sletheden i den her aftalte politik. Det betyder reelt, at der indføres nationale støtteordninger til landbruget - det, regeringen og andre så bittert anklager andre EF-lande for at gøre og anklager dem for med rette.

Desuden vil det næppe gavne landbruget, at netop dette erhverv skal have en særlig stilling. Jeg kunne godt tænke mig at spørge hr. Jens Møllér, om han kender noget erhverv, der kan svæve frit i luften, om der findes noget erhverv i Danmark, der ikke har et vist jordforbrug. Derfor er der ingen grund til, at landbruget skal have denne særstilling. Vi ved jo også, at det fordyrer priserne på landbrugsjord, det bliver den sikre effekt til skade for generationsskiftet. Hvis regeringen ville gavne den animalske produktion, kunne den passende gå i krig med EF's landbrugsordninger, der begunstiger den ekstensive produktion, kornproduktion.

Februarforligets jordpolitiske elementer er en uhyrlig udfordring til det folketingsflertal på 96 mandater for en effektiv og socialt retfærdig jordpolitik, der foreligger, dersom socialdemokratiet og det radikale venstre ville tage deres principprogrammer om jorden som samfundseje alvorligt. Hvis regeringen vil landets

[Ib Christensen.]

og sit eget vel, må det være sidste gang, den betræder denne reaktionære vej, hvor den endog slår venstres og fremskridtspartiets rekorder. De to partier har som bekendt henholdsvis i 1974 og 1975 i dette ting fremsat forslag om nedsættelse af amtsgrundskylden til 15 promille. Så nøjsom er regeringen og dens borgerlige støtter ikke, de foreslår som bekendt en nedsættelse til 13 promille.

Om regeringens el-afgift kun dette, at hermed lægges en ny byrde på forbrugerne og erhvervslivet med ugunstig virkning for beskæftigelsen og i øvrigt særlig til skade for de mindre virksomheder.

Retsforbundet er imod den socialdemokratiske filosofi, der går ud på at give med den ene og tage med den anden hånd. Derfor kan vi heller ikke støtte de dele af regeringens beskæftigelsesplan, som har karakter af erhvervsstøtte. Erhvervene kommer selv til at betale for den stakkede glæde. Derimod kan vi støtte de dele af planen, som udgøres af energibesparende foranstaltninger og beskæftigelsesarbejder inden for det offentlige.

Der er videre til de mere erhvervsstøttebetonede dele af beskæftigelsesplanen det at sige, at erhvervene jo udmærket er klar over, at det er midlertidige ordninger, og at den beskæftigelsesmæssige virkning derfor kan være nok så problematisk. Der er videre det at sige til det, at de firmaer og virksomheder, der har særlig stor kapital, har mulighed for at tage færdige planer op af skuffen og derved i særlig grad kan drage fordel af disse foranstaltninger. Jeg må i den forbindelse henvise til oversigten over statsfinanserne, hvor der står, at forudsættningen for, at de kan give 21.000 helårsarbejdere i finansåret 1977-78, er, at der kun bliver tale om at medvirke til foranstaltninger ud over, hvad der ellers ville være blevet gennemført. Det betyder med andre ord, at de 21.000 er det absolut maksimale tal, og at det reelle tal formentlig ligger adskilligt lavere.

Vi erkender, at den alvorlige beskæftigelses-situation tilsiger igangsætning af anlægs- og byggearbejder, som er besluttet, eller som man ved skal gennemføres. Vi betragter indførelsen af 120 timers reglen som en beskæftigelsesmæssig fordel umiddelbart og kan støtte den, men vi understreger, at kun en langsigtet politik, der vender sig imod de hjemmeskabte årsager til krisen, kan bringe arbejdsløsheden ned.

I vort kriseprogram »Vejen frem til fuld beskæftigelse« har vi anvist vej.

Den samtidige forelæggelse af regeringens kortsigtede beskæftigelsesplan og af afgiftsbuketten viser, at den megen valgsnak om, at regeringens beskæftigelsesplan var økonomisk selv bærende, ikke holder. Vi er villige til at medvirke til at skaffe finansiel dækning for en fornuftig beskæftigelsesplan, men det er regeringens og forligspartiernes plan ikke på afgørende punkter. Blandt finansieringsmulighederne i stedet for nye afgifter er jo besparelser. Her indeholder forliget intet, tværtimod er der udpumpning af støtte til erhvervsøkonomiske formål, ligesom man er enedes om at forlænge forsvarsforliget med yderligere 4 år med pristalsregulerede udgiftsstigninger.

Vi kan indse det rimelige i øget soldaterløn, og det forekommer uforståeligt, at man ikke har fundet frem til indførelse af fuld frivillighed i forsvaret, idet ikke mindst beskæftigelses-situationen i dag tilsiger dette. Vi er heller ikke imod en begrænset bevillingsforøgelse til hjemmeværnet og fiskeriinspektionen, men vi fastholder, at forsvaret som helhed ikke bør undtages fra besparelser, særlig i en tid, hvor store nedskæringer har fundet sted på de sociale og uddannelsesmæssige områder. Vi har tidligere kritiseret de store flykøb og andre tvivlsomme materielanskaffelser og henledt opmærksomheden på de samfundsøkonomiske besparelser, der ligger i et frivilligt forsvar.

Denne debat er jo også første behandling af finansloven, og da mit parti af grunde, som alle kender, ikke har haft lejlighed til at deltage i dette ting ved finanslovsforslagets behandling, vil jeg kun her komme med den korte bemærkning – idet vi senere vil få lejlighed til at komme nærmere ind på finansloven – at denne finanslov jo indebærer nogle meget store udgiftsforøgelser, og at det tilsiger et behov for besparelser. Mit parti vil forventeligt komme med sådanne besparelsesforslag, men disse besparelsesforslag vil være af en karakter, hvor der ikke er tale om socialt og uddannelsesmæssigt uforvarlige begrænsninger, men hvor der er tale om seriøse forslag, som vi håber at kunne vinde flertal for eller i hvert fald udbredt støtte til i dette ting.

Regeringen fortjener anerkendelse for, at den har erkendt, at en flertalsregering, hvor enstemmighedskravet mellem partierne oprettholdes, vil være lammet i sin handlekraft, hvis

[Ib Christensen.]

man ikke kan enes om grundlaget, og det kan man jo ikke. Hvis regeringen skal spænde fra socialdemokratiets venstrefløj til venstres højrefløj. Med de radikales friløb på forsvarsområdet har regeringen allerede erkendt det rigtige og nødvendige i at styre med skiftende flertal. Det er en klog erkendelse, og det åbner for friere og mere fleksible samarbejdsmuligheder i dette ting. Det giver også regeringen større muligheder og større forpligtelser.

Retsforbundet havde helst set en magistratsregering, hvorved regeringens stabilitet kunne forenes med skiftende flertal. Men her er måske gjort en ganske beskeden begyndelse, især hvis regeringen styrer uden om de fejl, venstregeringen gjorde ved en evig konfrontation med tinget. Men det er jo op til regeringen selv. Statsministeren understregede med rette alle partiers forpligtelse til samarbejde. Man savnede en klar tilkendegivelse fra regeringens side om samarbejdsvilje med hele folketinget, men det var måske en lapsus. Retsforbundets folketingsgruppe tilsiger regeringen loyalt samarbejde på alle de områder, hvor vi kan finde en fællesnævner, og loyal opposition på de andre felter. Samme holdning har vi over for samtlige tingets øvrige partier.

Wilhelm (VS):

Valget blev angiveligt udskrevet på grund af afgørende uenighed mellem boligforligspartierne om boligudgiftspolitikken i overenskomstperioden. Socialdemokratiet mente, at parcelhusejernes boligudgift næste år skulle stige med gennemsnitlig ca. 2 pct. Det mente venstre var alt for meget, og så måtte der et valg til. Det er lige før, at vi må æde i os alle vores udtalelser om, at der ikke er større forskel på socialdemokratiets og venstres politik. Denne afgørende forskel på parcelhusområdet indtraf, efter at lejerne i de foregående halvandet år gennemsnitlig har fået huslejestigninger på 45 pct., uden at socialdemokratiet og venstre har kunnet blive uenige af den grund.

Efter sin forvirret valgkamp, hvor socialdemokratiet skiftevis forklarede vælgerne, at afstemningstemaet var augustforliget og en styrkelse af forligspartierne, og at afstemningstemaet var socialdemokratiets og LOs beskæftigelsesplan, som i huj og hast blev fremskaffet til den højtidelige lejlighed, så vandt socialdemokratiet nogle mandater. Man fik en del fra højre, og det er jo ikke så mærkeligt, når man

fører højres politik med større overbevisning og med større gennemslagskraft end højre selv. Men man fik også en del fra venstrefløj. Det skal ikke bortforklares, det skal tværtimod forklares og forstås, så en sådan udskridning kan undgås en anden gang. Venstrefløjens partier stod alle til fremgang, og det manglede bare efter socialdemokratiets overenskomstindgreb, boligforlig, miniboligforlig, nedskæringer, passivitet over for massearbejdsløsheden, erhvervs-tilskuddene osv. Men den frygtreaktion, som skabte opslutning omkring socialdemokratiet, rev også mange venstrefløjssvælgere med i et desperat håb om, at dette ville kunne dæmme op mod de værste kriseudslag og mod den stadig kraftigere højredrejning.

Disse velmenende folk har fået en grim lærestreg. De er i stedet blevet taget til indtægt for højredrejningen, for tvangsindgreb, for indkomstpolitikken, for augustforlig og decemberforlig og hele miseren.

Vi er i VS meget glade for, at tilslutningen til vort parti viste sig mindre påvirkelig og ikke mindst for, at partiets fremgang så entydigt var stærkest i de allermest udprægede arbejderkvarterer. Men vi beklager dybt, at venstrefløj ikke samlet fik den fremgang, den stod til. Vi mener, det hænger sammen med, at de reformistiske illusioner bliver mindre og mindre troværdige, efterhånden som krisen i højere og højere grad giver anskuelsesundervisning i, hvordan det kapitalistiske samfund faktisk er indrettet og fungerer under velfærdsoverfladen. De forestillinger, som SF og DKP har udbredt, om at socialdemokratiet nok underst inde ønskede at føre en ganske anden politik, forestillinger, som er i direkte modstrid med socialdemokratiets faktiske rolle og selvopfattelse, og som klart blev demteret af både statsministeren og økonomiministerens gentagne appel om at styrke augustforligspartierne, bidrog selvfølgelig heller ikke til at dæmme op for afgang til socialdemokratiet.

Hvordan socialdemokratiet vil administrere sin gevinst kan der næppe længere herske tvivl om. Der er det grelleste misforhold mellem det, forligspartierne sidder og fedter med, og så de problemer, menneskene har i den verden, der ligger uden for statsministeriets forhandlingsrum.

Arbejdsløshedstallene bliver stadig værre. Ungdomsarbejdsløsheden kan kun betegnes som katastrofal. Det har vist sig, at reallønnen for de industriarbejdere, der endnu har ar-

[Wilhelm.]

bejde, er faldet i de sidste 12 måneder. Det er jo præcis, hvad de indkomstpolitiske profeter har ønsket sig, og skulle man tro deres profetier, så ville et sådant fald øge konkurrenceevnen og dermed være den rette vej til øget beskæftigelse. Det melder statistikken imidlertid ikke noget om. Tværtimod. Men den er jo nok bare marxistisk indoktrineret.

Konjunkturudsigterne er jævnt og støt blevet forværret siden augustforliget. Alle forudsætninger for dette forlig er i virkeligheden bristet. En overholdelse af forligets lønramme vil ubestridelig føre til mærkbar nedgang i købekraften og dermed til yderligere arbejdsløshed. Det forstærkes videre af den regulære dyrtidssvindel, som gennemførtes med decemberforliget, hvor man gav en kortvarig besparelse på husholdningsbudgettet på i alt 25-30 kr. for så til gengæld at snyde familien for en dyrtidsportion til en værdi af 1.200 kr. i hvert af de følgende 2 år.

Nu kommer så dertil det unndgåelige prischok efter 1. marts og oven i det hele nye huslejestigninger for hundrede tusinder af lejere samt elafgift til alle. I denne situation fører LO-toppen overenskomstforhandlinger og varsler storkonflikt på et grundlag, som respekterer augustforligets lønramme. Dette forsøg på at aflede kampen mod indkomstpolitikken skal jeg vende tilbage til om lidt. Først nogle bemærkninger til februaraftalens 4 klumper.

De såkaldte beskæftigelsesforanstaltninger ligner til forveksling regeringens tidligere buketter af den art f. eks. under septemberforliget. Væsentlige dele af det er snarere erhvervsstøtte end beskæftigelsesforslag. VS vil stemme om disse ting hver for sig efter samme retningslinjer som hidtil.

Hvad angår de finanspolitiske foranstaltninger, får vi lejlighed til at kommentere dem yderligere senere på dagen.

Forsvarsforliget, som socialdemokratiet under valgkampen ikke ville indgå uden de radikale, og som socialdemokratiet nu har indgået uden de radikale, vil hr. Steen Folke kommentere nærmere senere i debatten.

Så er der boligpolitikken. Vi går ind for den aftalte lempelse af rentesikringsaftrapningen og for fortsatte driftslån til højrentebyggeriet, selv om det er lapperier, som principielt understøtter det ågerrenteniveau, som den passive kapital har stillet krav om. Men det skal samtidig siges, at boligafsnittet som helhed er alde-

les uacceptabelt. Kvotaen for almenyttigt nybyggeri skæres yderligere ned til 7.000 boliger. Særskatten på de bestående almenyttige boliger forøges med endnu et par hundrede kroner på årsbasis. De nye afdelinger med underbudgetteringsproblemerne får ingen hjælp. Der er ingen som helst garanti for, at husleje-forhøjelserne, som det var lovet, holdes inden for den lønramme, forligspartierne søger at påtvinge lønarbejderne. Parcelhusejerne slipper, som hr. Auken ganske rigtigt sagde, med stigninger på nogle få kroner om ugen. Den årlige stigning for denne gruppe vil typisk blive mindre, end den månedlige stigning har været for lejerne.

Det er ikke, fordi VS ønsker at jage parcelhusejere, som ikke driver spekulation, men denne politik vil yderligere sætte skub i inflationen på jord og fast ejendom. Den er dybt asocial, og de eneste husejere, som ikke fredes, er pensionister og andre lavindkomstgrupper, der aldrig har haft råd til at genbelåne, og som nu beskattes af stigende fiktiv lejeværdi af egen bolig.

Selv på lempelsen af rentesikringsaftrapningen, som jeg omtalte som en af de få formildende omstændigheder, er der alvorlige pletter. »Med virkning fra 1. april 1979 nedtrappes rentesikringen til det oprindeligt forudsatte niveau«, står der i denne del af aftalen. Det kan jeg kun læse som en planlagt huslejeeksplosion den 1. april 1979. De lejere, som skulle have været optrappet med f. eks. 23 kr. pr. m² årlig – og det er jo ikke helt utypisk, selv om det er lidt højere end gennemsnittet – men som foreløbig slipper med 7 kr. årlig, kan altså i 1979 vente en stigning på 55 kr. pr. m² eller i hvert fald 500 kr. månedlig for en ganske almindelig lejlighed, og det alene som følge af rentesikringsaftrapningen. Der er på denne baggrund al mulig grund til, at lejerne opretholder mobiliseringen.

Februaraftalen er imidlertid fuldt så bemærkelsesværdig ved det, den ikke siger noget om. Der er ikke ét ord om den store plan, som socialdemokratiet og LO i huj og hast fik strikket sammen, da valget var udskrevet, og som skulle gøre noget ved den massearbejdsløshed, regeringen reelt har været passiv over for nu i mere end 2 år. Det er ikke, fordi VS er ubetinget begejstret for denne plan. Den holder ikke, hvad den lover. Af de 10 punkter er der kun 3, som kan have virkelig betydning for beskæftigelsen. Det er energiafsnittet, afsnittet om

[Wilhelm.]

bedre offentlig service og afsnittet om de 40.000 boliger. Men energiafsnittet er ikke en fremskyndelse af energiplanen som påstået, og de andre to afsnit er reelt uforpligtende. Alligevel var det dog værd at drøfte, men hvor er planen nu henne?

Under valgkampen var socialdemokratiet ikke tilbageholdende med løfter. Vi er parat til at gennemføre planen, hvis der er flertal for den, sagde økonomiministeren ved fremlæggelsen, og han gjorde det i øvrigt klart, at denne plan ikke kunne bremses af forligspartierne eller musefældeklausulen eller noget andet af den art. Den skal vedtages, hed det simpelt hen. Men hvor er den nu? Overhovedet ikke nævnt i aftalen som sagt, knap nok nævnt i statsministerens redegørelse for regeringens politik, nævnt med et enkelt ord i den socialdemokratiske ordførertale og slet ikke – og det er bemærkelsesværdigt – slet ikke med i opremningen af, hvad vælgerne gennem deres støtte til socialdemokratiet har ytret ønske om. Der var det indkomspolitikken, dér var det augustforliget, dér var det samarbejdet med højre side af salen, man havde støttet, men ikke et ord om den store beskæftigelsesplan. Socialdemokratiets brug af planen under valgkampen ligner de værste dørsalgsmetoder: påtrængende, uden sammenligningsgrundlag, uden reelle klagemuligheder, når det bagefter viser sig, at køberen blev snydt.

Jeg vil se, om vi nu kan få svar på de helt centrale spørgsmål, man ikke ville besvare under valgkampen.

For det første: hvad er realiteterne bag løftet nu på fjerde år om 40.000 boliger? Hvordan vil socialdemokratiet sikre dem? Hvad vil det koste skatteyderne? Skal det være ejerboliger eller lejeboliger? Det foreligger der intet om i den såkaldte plan.

For det andet: hvad vil regeringen gøre for at holde statsministerens løfte fra valgkampen om at forhindre et prischock efter den 1. marts? Det foreligger der heller intet om.

For det tredje: hvordan kan man tale om fremskyndelse af energiplanen, når forslaget i bedste fald på halvdelen af den tid, der står i energiplanen, kun realiserer en tredjedel af energiplanens måltal eksklusive a-kraft? Er det, fordi man regner med at komme med yderligere væsentlige forslag på dette område?

Og for det fjerde: hvordan vil man realisere kraft-varmeafsnittet? Det står der heller ikke

noget om. Skal det være på grundlag af elforsyningslovens bemyndigelser, som VS tidligere har foreslået, eller hvad er det, man har i tanker her?

For det femte: hvad mener man konkret med bedre offentlig service? Vil man genansætte de 5.000, man fyrede på dagsinstitutionerne? Vil man genansætte dem, man har bortrationaliseret fra posten, fra DSB, fra kriminalforsorgen, fra hospitaler og fra plejehjem? Vil man forhindre den yderligere forringelse, der er planlagt inden for postbesørgelsen til ikrafttræden den 17. maj, eller hvad er det, man konkret mener med denne bedre offentlige service?

Det er klart, at vi er skeptiske over for denne valgkampagneplan, og det skyldes ikke kun, at vi ikke hidtil har kunnet få svar på centrale spørgsmål, men også at socialdemokratiet hidtil har stemt imod alle vore forslag på præcis de samme områder.

Statsministeren havde nogle bemærkninger om bl. a. mit partis grundlag for valgkampen, kampen mod indkomspolitikken. Det kunne han i og for sig godt have sparet sig, for vi har sagt klart og tydeligt i den valgkamp, at indkomspolitikken og augustforliget blev ikke væltet den 15. februar og blev ikke væltet i folketinget, at det måtte ske i lønarbejdernes egen kamp mod de lønrammer, der er pålagt til overenskomstfornyelsen her, og ikke mindst i kampen bagefter.

På den baggrund finder vi det bemærkelsesværdigt, at LO-toppen, der oprindeligt tog afstand fra augustforliget, nu har demonstreret, at det var rigtigt, når vi sagde, at det skete på skrømt. LO-toppen har nu varslet storkonflikt, men på krav, der vel at mærke helt og holdent ligger inden for augustforligets rammer. Det er meningsløst at kaste hundredtusinder af lønarbejdere ud i konflikt på krav, der betyder real-lønsnedgang, og oven i købet i en situation, hvor en storkonflikt ikke rammer arbejdsgiverne særlig hårdt. Skal der være storkonflikt, så må lønarbejderne selv sørge for, at grundlaget for denne konflikt ændres, så der aktioneres for et virkeligt opgør om indkomspolitikken, mod lønrammer af enhver art, mod nedbrydning af dyrtidsregulering og mod alle andre former for angreb på reallønnen. Denne side af sagen vil min partifælle, hr. Tyroll, komme nærmere ind på senere i debatten.

Nu skal det, som andre har sagt, ikke være

[Wilhelm.]

økonomi det hele. Som mange andre er også VS dybt bekymret over udviklingen i folkeskolen, på seminarierne, universiteterne og andre uddannelsesinstitutioner, på det kulturelle område og inden for massemedierne, ikke mindst radio og tv. Den meiningsterror, der udøves af små højtråbende grupper, der har fået sig placeret de rigtige steder, må naturligvis bringes til ophør. Vi tror imidlertid ikke så meget på, at den slags problemer kan klares ved administrative indgreb, alsidighedsbestemmelser, fairnessregler eller den slags. Hvis der er et område, hvor barnepigeprincippet i hvert fald ikke duer, så er det her. Selv nok så mange kontrolforanstaltninger til beskyttelse af sagesløse børn og voksne kommer til kort, når terroren er fræk nok, som vi så et grelt eksempel på i tv kort før sendetidens afslutning søndag den 13. februar. Der findes simpelt hen ingen genvej. Seere og lyttere, skolebørn og universitetsstuderende, avislæsere og filmpublikum kan kun beskyttes mod uhyrlighederne, hvis de selv direkte bliver rustet til at modstå terroren, til at gennemskue manipulation og hetz og indoktrinering, altså til at forholde sig kritisk til det, man byder dem.

Med sin udbredelse ville tv være det middel, der er bedst egnet til at fremme en sådan modstandskraft. Man kan jo ikke ligefrem sige, at Danmarks radio hidtil har set det som en af sine hovedopgaver. Men som det eneste parti, der stadig ikke er repræsenteret i radorådet, vil vi gerne benytte lejligheden til at give Danmarks radio en idé: lav en grundig udsendesrække, der fortæller hele den danske befolkning om McCarthyismen, dens baggrund, dens metoder, dens virkninger, altså ikke grebet an som en pseudohistorisk underholdning på linje med den netop afsluttede mammutserie om 2. verdenskrig, men som en beskrivelse, der gør seerne klogere, gør dem mere immune, hjælper dem til at genkende fænomenet, hvis det skulle dukke op igen. En forklarende gennemgang, som nøje beskriver metoderne, hetzbølgen, der startes med nogle opsigtsvækkende, men i øvrigt direkte løgnagtige påstande om infiltration overalt i samfundet, aflytninger, aftapning og afskrivning, som klippes og klistres til formålet, dynger af anklager og mistænkeliggørelse lagt frem som beviser for lukkede udvalg og kommissioner, uden at de mistænkeliggjorte så meget som orienteres, endsige får lejlighed til at forsvare sig, men blot erfarer, at alle

døre ganske langsomt lukker sig for dem. Opiskning af en hellig og retfærdig korstogsstemning hos godtroende og forskrækkede mennesker gennem forvanskning, overdrivelse og mistænkeliggørelse. Heksejagt på grundlag af anonyme henvendelser eller påståede anonyme henvendelser fra anonyme fædre eller mødre eller onkler eller tanter eller måske påståede fædre, mødre, onkler og tanter, henvendelser, som ifølge sagens natur sjældent kan efterprøves, men som i de få tilfælde, hvor det er muligt, viser sig notorisk urigtige.

Det er kun alt for let at tage afstand fra McCarthyismen som historisk fænomen, som noget, der fandt sted engang for mange år siden under den kolde krig, og som alle ordentlige mennesker i dag ved at man skal tage afstand fra. Skal det have nogen præventiv virkning, må metoderne gennemgås så konkret, at gentagelser vil kunne genkendes, og ikke nok med det; der må gives os en hensynsløst ærlig forklaring på baggrunden, den samfundsmæssige baggrund for det gale menneskes enorme succes.

Og det allervigtigste: de ikke-gale, de respektable, alle dem, som ikke faldt, da McCarthy endelig faldt, selvfølgelig også dem, der bare dukkede nakken, øvede selvrens, men især dem, der virkelig deltog, skred med, godtog det som norm og bidrog efter bedste evne, som udgjorde hele trækonstruktionen, hvor McCarthy egentlig kun var tændstikken, deres baggrund, deres rolle, deres forbandede tilpasningsevne må med i beskrivelsen, så den øjeblikkelig genkendes, hvis noget lignende skulle ske igen, hvilket selvfølgelig er en helt tænkt situation. Enhver lighed mellem det her beskrevne og bestående forhold og personer er naturligvis helt tilfældig, ja utænkelig. Vi lever jo, som alle ved, i verdens mest demokratiske demokrati, oven i købet det mest liberaldemokratiske demokrati, hvor den høje oplysning og tolerance sikrer os mod demagoger og heksejægere, så forslaget er da også kun tænkt som en ekstra sikring, og det skal såmænd nok vise sig, at Danmarks radio finder ud af, at den er helt overflødig.

VS vil naturligvis også i den valgperiode, der nu er startet, tage grundigere fat på denne side af problemerne.

Steenholdt (Grøn.):

Som det efterhånden vil være mange bekendt, repræsenterer jeg atassutbevægelsen i Grøn-

[Steenholdt.]

land. Bevægelsen er ny, og da de færreste formentlig ved, hvad bevægelsen dækker, og hvad jeg kommer til at stå for i folketinget, vil jeg kort præsentere de af vore synspunkter, som har særlig interesse i vort folketingsarbejde.

På dansk kalder vi os samhørsbevægelsen. Deri ligger, at Grønland igennem mange år har været tilknyttet Danmark, en tilknytning, som har været til gavn for Grønland, og som vi mener bør bevares til gavn og glæde for alle befolkningsgrupper inden for rigsfællesskabet. Deri ligger også, at vi ikke skal arbejde os længere fra hinanden end højst nødvendigt. Danmark og Grønland er et fællesskab, og jo mere man i gensidig respekt er fælles om, jo større bliver den gensidige interesse for, hvordan det går den anden part.

Vi kan ikke sammenlignes med et dansk parti, fordi vi arbejder ud fra forholdene i Grønland. Vore synspunkter er imidlertid i høj grad sammenfaldende med de danske partier, som grupperer sig omkring midten i dansk politik. Vi vil ikke tilslutte os noget dansk parti, men vi vil samarbejde med alle de partier, som har medvirket og fortsat vil være med til en bred samarbejdspolitik i overensstemmelse med de hovedretningslinjer, som afstikkes af Grønlands landsråd.

Af praktiske grunde vil jeg med henblik på at opnå de for mit arbejde nødvendige udvalgsposter m. m. indgå i et valgteknisk samarbejde med socialdemokratiet. Der ligger intet partipolitisk heri, men det er naturligvis udtryk for min tillid til socialdemokratiet, en tillid, som vi som sagt også nærer til andre partier omkring midten i dansk politik.

Atássut går ind for, at Grønland får en hjemmestyreordning i overensstemmelse med den tidsplan, som er aftalt mellem Grønlandsministeren og Grønlands landsråd. Vi betragter ikke hjemmestyret som et første skridt på vej mod selvstyre, men som et middel til at fjerne en del vanskeligheder som følge af Atlanterhavskløften og ud fra en erkendelse af, at dagligdagen i Grønland bør skabes af de mennesker, som bor i Grønland, for at de ikke skal blive passive demoraliserede borgere.

De anliggender, som falder ind under hjemmestyret, skal overføres i den takt, som den grønlandske befolkning, dvs. det kommende landsting, finder at kunne klare opgaverne.

Vi er blevet karakteriseret som en EF-venlig

bevægelse. Vi er også positive over for en fortsat forbliven i EF sammen med Danmark. Det må imidlertid være helt klart, at et kommende hjemmestyre ikke kan godtage en forringelse af nugældende regler om nugældende praksis i forhold til rigsmyndighederne, hvorefter alle spørgsmål og alle retsregler, som vedrører Grønland, skal forelægges og i praksis godkendes af landsrådet, fremover af landstinget, ved at kompetence overføres fra rigsmyndighederne til EFs organer. Grønland er ikke et vesteuropæisk industrisamfund, og de regler, der er hensigtsmæssige for EF-landene, vil ofte kunne virke forkerte eller direkte belastende for Grønland. Grønland bør derfor kun omfattes af EFs retsfor skrifter, hvis landstinget godkender disse, eller det er af livsvigtig betydning for fællesskabet.

Af særlig betydning er fiskeriet i Grønland og dermed EFs kommende fiskeripolitik. Atássut ønsker en ordning, der giver en afgørende grønlandsk indflydelse på landets ressourcer, således at Grønlands fiskere får en helt klar fortrinsret. Vi vedkender os imidlertid en forpligtelse over for verden omkring os. Den del af fiskeressourcerne, som det er biologisk forsvarligt at fange, og som vi ikke selv kan fange, kan andre fiskere få lov til at fange, i første række fiskere inden for rigsfællesskabet, inden for EF og andre, der traditionelt har fisket ved Grønland.

Vi mener, det burde kunne lade sig gøre at finde frem til en tilfredsstillende ordning i overensstemmelse med det, som jeg lige har sagt, og at såvel Grønland som EF vil være tjent med en sådan ordning. Kan det ikke lade sig gøre, må landsting og folketing i fællesskab søge at finde frem til en ordning uden for EF i lighed med Færøernes.

Grønlands undergrund tilhører den fastboende befolkning i Grønland, men i atássut betragter vi den som en del af rigsfællesskabets fælleseje. Da ressourcerne i Grønland imidlertid spiller en helt afgørende rolle for Grønlands miljø og Grønlands fremtid, men også kan få en afgørende indflydelse på Danmarks økonomi, mener vi, at bestemmelsesretten skal udøves ud fra et ligestillingsprincip og vel at mærke en real ligestilling.

Vi i Grønland har en helt klar interesse i, at havmiljøet ikke ødelægges til ubodelig skade for det grønlandske fiskerierhverv.

Der må heller ikke ske det, at den grønland-

[Steenholdt.]

ske befolkning bliver et mindretal i hektiske klondyke-eventyr. Det må sikres, at det grønlandske samfund ikke lider overlast, at grønlanderne bliver beskæftiget i eventuel mine- og olievirksomhed, og at indtægterne kommer Grønland til gode og strækkes over så lang en periode, at vi slipper for ulemperne ved for stor pengeligehed og ved hurtigt igen at være henvist til at gå tiggervejen.

Vi er klar over, at ikke mindst de vesteuropæiske lande har et stort behov for energiresourcer og andre ressourcer, og vi vil gerne være med til at afhjælpe disse behov, men de ordninger, der findes frem til, må tilgodeses alles tarv så vidt muligt. Derfor er en reel lige- stilling så vigtig.

Fiskeriet er fortsat og vil også i en overskuelig fremtid være Grønlands hovederhverv. Uanset de store økonomiske vanskeligheder er det vigtigt, at der fortsat investeres i fiskeriet, således at grønlanderne kommer med i fiskeriet på det åbne hav og får større indsigt i fabrikkernes drift. Først den dag, hvor den grønlandske befolkning mestrer fiskeriet og fiskeindustrien på linje med de dygtige fiskerinationer, tror jeg, der er håb om en sund økonomi og en grønlandsk selvhjulpethed som den, vi f. eks. kender på Færøerne.

Et ord, der går igen og igen i den grønlandske debat i disse år, er dygtiggørelse. Dygtiggørelse er en afgørende forudsætning for, at Grønlands befolkning kan overtage stillingerne og arbejdspladserne i Grønland samt genvinde selvtiltiden. Efter atåssuts mening er dygtiggørelse den væsentligste forudsætning for at nedbringe Grønlands store arbejdsløshed. Der må derfor fortsat sættes kraftigt på erhvervsuddannelsen i Grønland, og de nødvendige bevillinger må stilles til rådighed. Ved at dygtiggøre os kan vi overtage stillinger, der i dag er besat med udsendte. Dette er imidlertid ikke nok. Det er ikke alle, der har tilstrækkelig baggrund og lyst til til en boglig eller anden videregående uddannelse. Derfor må der gøres en indsats for at skabe nye arbejdspladser også uden for fiskeindustrien, ligesom allerede etablerede virksomheder må støttes.

I opbygningen af Grønlands erhvervsliv er det vigtigt, at vi selv er med, og at det grønlandske samfunds interesser sikres bl. a. gennem betingelser knyttet til den offentlige støtte. Vi vil være med til at støtte grønlandske initia-

tiver, det være sig i form af andelsselskaber eller i form af privat drift. Vi vil også hilse danskere velkomne, som har lyst og initiativ til at skabe sunde, levedygtige virksomheder, som beskæftiger grønlandsk arbejdskraft, tilfører Grønland industriel erfaring og med tiden overgår til grønlandsk eje. Vi har brug for dygtiggørelse.

Så meget sørgeligere er det at være vidne til det ping-pongspil, der for øjeblikket finder sted mellem Danmarks Lærerforening og ministeriet for Grønland. Landsrådet har ofte fået skudt i skoene, at det er dets lønpolitik, som er skyld i lærermangelen og lærerblokaden. Atåssut vedkender sig sin del af ansvaret for landsrådets lønpolitik, som går ud på en afskaffelse af fødestedskriteriet på lang sigt og en udjævning af indkomsterne i Grønland. Denne politik står vi fast på, men når dette er sagt, skal det tilføjes, at det hele tiden har været landsrådets forudsætning, at det grønlandske samfund skal kunne fungere i overensstemmelse med den standard, som der har været almindelig politisk opbakning bag.

Landsrådet har hele tiden været klar over og givet udtryk for, at det grønlandske samfund endnu ikke kan klare sig uden udsendte, og at det er nødvendigt med en Grønlandspræmie til dem, der tager derop. Denne præmie var tidligere for stor, og derfor ville vi have den nedsat, men denne politik fra landsrådet kan under ingen omstændigheder tages som argument for, at reallønningerne for visse grupper udsendte nu ser ud til at være lavere i Grønland end i Danmark.

Vi må stærkt beklage den af Danmarks Lærerforening iværksatte blokade, som er til ubodelig skade for børnene, Grønlands fremtid, for lærerne selv og for samfundet. Derfor må vi kræve, at ministeriet for Grønland og lærerforeningen finder frem til en løsning af problemet. Jeg finder det vigtigt, at vi meget hurtigt får afklaret, hvilke forholdsordrer Grønlandsministeren vil give skolelærerne pr. 1. juni 1977, uanset om lærerblokaden til den tid måtte være ophævet eller endnu eksisterer. Det kan ikke siges kraftigt nok: svigter regeringen og Danmarks Lærerforening på dette punkt, er der tale om en grov uforsvarlighed over for det grønlandske samfund, som vil slå tilbage ikke alene på det grønlandske samfund, men også på det danske og på det indbyrdes forhold.

[Steenholdt.]

Det er ikke muligt at komme ind på alle politiske emner, men jeg håber herved at have givet et indtryk af, hvad atssut står for.

Til slut vil jeg gerne tilføje, at vi er nye som bevægelse, og at vi derfor er i program- og etableringsfasen. Alt kan derfor ikke være udviklet på nuværende tidspunkt, men det vil komme. Jeg glæder mig til også her i tinget at få inspiration til en udvikling af vor bevægelse, og jeg glæder mig til et godt samarbejde.

Tyroll (VS):

Socialdemokratiets ordfører, hr. Auken, kunne ikke dy sig for fra denne talerstol at udtale sig med fryd i stemmen om venstrefløjspartiernes valgresultat som helhed. Det lå klart i vurderingen, at der i denne tilbagegang, den samlede tilbagegang, skulle ligge et udtryk for, at modstanden imod indkomspolitikken og augustforliget skulle være aftagende. Jeg tror, hr. Auken glæder sig for tidligt i denne forbindelse. Det ligger sådan, at man først nu på de enkelte arbejdspladser og i de enkelte fagforeninger skal til at gøre de egentlige erfaringer med, hvad der ligger i socialdemokratiets hårde indkomstpolitiske linje, som skal til at slå igennem.

Samtidig kunne hr. Auken heller ikke afholde sig fra at udråbe SF, DKP og VS til splittelsesmagere i fagforeninger og i fagbevægelsen i det hele taget. Men hvad er realiteten? Hvem er det, der søger at lægge hindringer for arbejderne kamp for løn- og arbejdsforhold og herunder også de socialdemokratiske arbejderes tilsvarende kamp? Det er socialdemokratiet, der med knæfaldet for de borgerlige partier og kapitalens profitinteresse i form af en indkomstpolitik lægger spærringer, der lægger snævre rammer omkring arbejderklassens kampe.

I sin iver for at fremstille venstrefløjen som splittelsesmagere overser hr. Auken selvfølgelig fuldkommen konsekvenserne for fagbevægelsen af den politik, som socialdemokratiet i regeringens og fagbevægelsens top fører mod arbejderklassens interesser og altså også de socialdemokratiske arbejderes interesser.

Med overenskomstaktiviteterne søger socialdemokraterne i fagbevægelsen så at sætte arbejdspladsernes og fagforeningernes i forvejen ringe indflydelse helt ud af kraft. LOs repræsentantskabsmøde har før, f. eks. i de to sidste overenskomstforhandlingsrunder, på opfordring

fra LOs forretningsudvalg lagt op til en frasortering af kravene fra arbejdspladser og fagforeninger. Det gøres for at sætte såkaldt samfundsmæssigt forsvarlige overenskomstkrav i stedet for arbejderne krav, for at sætte profitinteresserne over arbejderne krav. En lang række forbund med socialdemokratisk dominans i ledelsen har således efter LOs forretningsudvalgs indstilling og repræsentantskabsmødets vedtagelse foretaget disse frasorteringer af arbejdspladsernes krav og har i stedet sat augustforligets rammer. Dermed har disse socialdemokratiske dominerede forbund udhølet overenskomstkampens indhold. En stor konflikt ledet af LO bliver på augustforligets præmisser og uden varetagelse af arbejderklassens interesser, som de kom til udtryk i de fremsatte krav til løn- og arbejdsforhold. Det svækker fagforeningsmedlemmernes interesse og motivering for at bidrage til at styrke de faglige organisationer, og den socialdemokratiske politik truer derfor fagforeningerne med opløsningstendenser og splittelse. Den giver dermed lettere spil for arbejderklassens fjendtlige organisationers undergravelse af fagbevægelsen, og her tænker jeg naturligvis først og fremmest på fremskridtspartiets faglige grupper.

Men det er ikke blot ved overenskomstforhandlingerne, at socialdemokratiet angriber de faglige organisationers troværdighed som kamp- og forhandlingsorganisationer. Vi ser, hvordan alle midler tages i anvendelse for at sikre overholdelsen af indkomstpolitikens rammer også mellem overenskomstforhandlingerne. Politiet sættes ind som tredje part i arbejdskampe; hævdvundne kampmidler bliver pludselig kriminelle, politiske fyringer og sortlisting trives, og aktive fagforeninger idømmes skyhøje bøder i arbejdsretten. Det viser tydeligere end mange ord, at indkomstpolitikken kun kan føres igennem, hvis der rettes et knusende stød mod aktive arbejdere og fagforeninger. Socialdemokratiet nåede i perioden op til valget at vise sin vilje til at hjælpe de borgerlige og arbejdsgiverne med sådanne omfattende angreb på arbejderne kampmuligheder. Fagforeningernes og arbejdspladsernes muligheder for at udgøre troværdige forhandlings- og kamporganisationer søges fjernet til skade for enheden i dansk fagbevægelse.

Den socialdemokratiske politik over for overenskomstforhandlingerne har medført, at arbejderne kampe for bedre løn- og arbejdsforhold må føres lokalt og opsplittet. På denne

[Tyroll.]

måde skruer socialdemokratiet fagbevægelsens muligheder tilbage til tilstande, der ligger mange årtier tilbage i historien.

LO og en lang række forbund vil ikke røre en finger for at styrke den samlede kampkraft til afvisning af arbejdsgivernes forsøg på lokalt at gøre nulløsninger til minusløsninger. Som en konsekvens heraf har arbejdspladser og fagforeninger været nødt til i kampen for at fastholde den samlede kampevne, som angribes så kraftigt af socialdemokratiet, at søge alternative støtte- og koordineringsmuligheder i kampen.

Den udbredte modstand mod indkomspolitikken viste sig ved det omfattende solidaritetsarbejde for porcelænsarbejdernes kamp. Det samme er under udvikling omkring de berlingske typografers kamp. Viljen til at modstå angrebene vil vokse sig stærkere i den kommende tid, og det samme vil arbejdspladsernes dom over socialdemokratiets politik, der underminerer de faglige organisationers troværdighed. Netop nu ser vi, hvordan de typografiske arbejdere fra Berlingeren bliver udsat for endnu nogle resultater af den linje, socialdemokratiet har ført frem i forbindelse med de fagretlige systemer og deres bindinger over for arbejdspladsernes kamp. Der vil komme nye domme, nye og hårdere domme, over for typografforbundet, og det nødvendiggør selvfølgelig, at man udvikler kampformerne på de enkelte arbejdspladser og finder veje til at imødegå disse udviklingstendenser og til at imødegå de angreb på pengepungen, som arbejdsretten forsøger over for arbejderklassen, gennem nogle effektive, organiserede kampe på arbejdspladserne, der rammer arbejdsgiverne på samme måde på pengepungen hårdt og effektivt.

Formanden:

Jeg skal her afbryde forhandlingen. Den genoptages i dag kl. 14.

Mødet udsat kl. 12.36.

Mødet genoptaget kl. 14.00.

Forhandlingen genoptoges.

Lindinger (CD):

Ret til arbejde skal være en menneskeret. Man burde måske oven i købet bruge ordet »arbejdsretten« og så finde et andet ord for det, vi i dag kalder arbejdsretten. Nu kan jeg sige med en anden, der engang stod på en rigsdag, at: her står jeg altså, Gud hjælpe mig. Nu skal man jo ikke længere bede om tilladelse til citater, men jeg kunne godt tænke mig et lille citat fra Politikens hovedudgave i dag, og den findes jo som bekendt omme bagpå og hedder ATS. Dér siger den lille Miss Malice, at »selv om man er skibsreder behøver man ikke at tænke supertanker«. Og med en lille henvisning til det, jeg lige sagde før om ham, der engang stod på en rigsdag, så vil jeg sige, at man behøver jo ikke at tænke lutter supertanker. Se, ordet supertanker er ikke så godt et ord i den nuværende situation. Det er ikke det, vi har brug for. Det er snarere redningsbåde. For at få brugt alle de allegoriske vendinger, vi kan finde på, kunne man måske også sige en robåd, så vi fik ro og fred.

Det er jo sådan, at normalt, når folketingsåret begynder – det er ikke nu, det ved jeg udmærket godt – får vi en frontale, hvori statsministeren redegør for rigets stilling. Jeg kunne godt tænke mig, at vi også en gang imellem tog os sammen og redegjorde lidt for demokratiets stilling. Det har altid været en dejlig ting for mig at leve i et land – og jeg har min sandten besøgt bogstaveligt talt alle lande i verden – hvor vi har rigtigt demokrati, og dermed mener jeg specielt, at vi har ytringsfrihed og vi har strejkeret.

Det var en skøn ting for mig, da jeg første dag kom herind, bortset fra håndspålæggelsen, at den første, der gav mig hånden, var hr. Glistrup, det var jeg ham taknemlig for, og at det første sted, jeg blev kaldt til møde, var i værelse 76, som tilhører Danmarks kommunistiske parti, hvor jeg fik en mægtig hyggelig sludder og oven i købet blev filmet.

Men jeg vil gerne sætte et stort spørgsmålstegn ved det demokrati, vi har i øjeblikket. Det vil jeg gøre på den måde, at jeg simpelt hen vil spørge: har vi ytringsfrihed? Og den anden ting, som er lige så vigtig: har vi strejkeret? Statsministeren har ret i de betragtninger, han er fremkommet med i sin redegørelse af 1. marts vedrørende valget. Valgets resultat er faktisk utvetydigt og viser en ganske bestemt vej. Og med al respekt for regeringens med-

[Lindinger.]

lemmer, også i dens omdannede form, og det gælder hver enkelt af dem, så er det efter min mening ikke det, man skal have i dag. Man kan ikke køre dette land i de næste 4 år med en mindretalsregering. Hvem vil fodre en mindretalsregering med gode ideer? Man kunne jo risikere, at de gik 50 pct. frem ved næste valg, og så havde vi kun 1 parti i landet, og det går heller ikke. Min egen personlige opfattelse er den, at jeg både vil være en støtte for regeringspartiet, men også en lille smule af en bremse. Jeg håber, at det kan blive muligt. Som regel er der jo sørget for, at træerne ikke vokser ind i himlen.

Nu står vi over for nogle meget, meget vanskelige problemer. Overenskomstsituationen skal man se at få løst, og jeg kan ikke rigtig lide, at de partier, der har været med i forliget, hvortil mit eget parti hører, ikke også får et medansvar. Jeg ved godt, at der er delte opfattelser, men det er jo ikke noget ukendt, at min partiboss og jeg har forskellige opfattelser om nogle ting. Men i hvert fald mener jeg, at det er uhyre vigtigt, at denne overenskomstsituation bliver løst, men vi kan ikke styre denne skude, der hedder Danmark, sådan ind imellem skærene, uden at vi får en god og fast regering, og jeg håber, at det må kunne lykkes at skaffe den inden så længe.

I den annonce, hvori jeg henvender mig, og i det hele taget i mine henvendelser til arbejdere og arbejdsgivere i dette land, har jeg opfordret parterne til at samarbejde om at løse lavtlønsproblemet. Det er efter min mening de svageste skuldre, der skal styrkes til at bære de tungere byrder, som skal bæres. Samtidig har jeg opfordret til, at man styrker erhvervenes konkurrenceevne, og hermed mener jeg i allerhøjeste grad en erhvervsvenlig politik, således at vi på denne måde kan skaffe flere arbejdspladser.

Det må ikke være sådan, at arbejderne selv afskaffer deres arbejdspladser. Det må ikke være sådan, at ord som profitjæger og afskrivninger er uartige ord. Den arbejder, der ikke får lært, at hvis ikke pengene bliver lagt til side hen ad vejen, så de er der den dag, en ny maskine skal anskaffes – måske er den lidt dyrere på det tidspunkt, måske er den også lidt finere – at de penge skal være der, kan ikke regne med at kunne stå ved den; det er bare nævnt som et eksempel.

En anden ting, som er uhyre vigtig, er, at vi

styrer omkostningerne, passer vældigt på, hvor de kører hen. Gør man det og benytter de rigtige rådgivere, hvoraf jeg råder over nogle, så vil man kunne bane vejen for en ny form eller en bedre form for ØD, end der tidligere har været talt om herinde, en form som landet og dets borgere kan være tjent med.

Jeg vil gerne til sidst sige en ting både utvetydigt og samtidig tvetydigt, fordi der er nemlig to meninger i den: arbejdsretten skal være en menneskeret og tage hjertet med.

Lars Emil Johansen (SF):

Folketingsvalget den 15. februar d. å. blev for Grønlands vedkommende på en måde en historisk begivenhed, idet der for første gang i Grønlands politiske historie optrådte to forskellige politiske grupperinger, som hver for sig repræsenterer et politisk målsætningsprogram, i hvert fald kan man gå så vidt som at konstatere, at Grønlands hidtil eneste politiske organisation, siumut, som jeg repræsenterer i dette ting, har fået et modstykke i atássut, men siumut er fortsat den politiske bevægelse, der har et vælgerflertal i Grønland bag sig.

Denne kendsgerning betyder, at vi fremtidig ikke blot kan nøjes med at anvende begrebet Grønlands stemme som en slags fællesnævner for en grønlandsk politisk opfattelse, når tinget behandler sager, der har noget med mit land at gøre. Grønland har nu to politiske stemmer, som tingets medlemmer må veje for og imod, når der skal træffes beslutninger vedrørende Grønland. På denne baggrund er det derfor nærliggende for mig som repræsentant for siumut at benytte denne lejlighed til at trække nogle hovedlinjer op.

Jeg vil gerne starte med nogle arbejdsmarkedspolitiske betragtninger. På det grønlandske arbejdsmarked tegner billedet sig særdeles mørkt. Det er derfor med beklagelse, jeg har konstateret, at ministeren for Grønland har trukket det af Grønlands landsråd godkendte forslag til lov for Grønland om besættelse og anmeldelse af ledige stillinger tilbage. Jeg vil derfor gerne opfordre ministeren for Grønland til endnu en gang at overveje at fremsætte dette efter en grønlandsk bedømmelse absolut nødvendige landsrådsinitiativ og således prøve at opnå det fornødne grundlag til at dispensere fra nogle EF-regler, som jeg forstår har lagt sig hindrende i vejen for en sådan ordning.

Der er stigende arbejdsløshed i Grønland. Fra 1975 til 1976 er den registrerede ledighed

[Lars Emil Johansen.]

vokset med knap 57 pct., og hvad værre er, udgør ungdomsarbejdsløsheden i Grønland 48,1 pct. af den samlede registrerede ledighed. Eller sagt på en anden måde: knap halvdelen af de registrerede arbejdsløse i Grønland befinder sig i aldersgruppen 14-24 år. Når regeringen tager initiativer til bekæmpelse af arbejdsløsheden her i Danmark, herunder også ungdomsarbejdsløsheden, må jeg derfor på det kraftigste henstille, at disse initiativer også i bevillingsmæssig henseende kommer til at omfatte Grønland.

Der er sket fremskridt i henseende til forbedring af erhvervsuddannelsesmulighederne i Grønland, men når den af ministeriet for Grønland nedsatte arbejdsgruppe vedrørende udarbejdelse af prognoser for uddannelse og beskæftigelse i juli 1974 kunne konkludere: »at det vil være nødvendigt med en særlig indsats, hvis man skal undgå voksende ledighed i Grønland, i modsat fald vil der efter de foretagne beregninger være 3.000 arbejdsløse ufaglærte grønlandere i 1980 og 4.500 i 1985. Det svarer til henholdsvis 15 pct. og knap 20 pct. af den samlede grønlandske arbejdsstyrke og næsten 30 pct. af de ufaglærte både i 1980 og i 1985.« Så betyder de arbejdsløshedstal, der nu foreligger, at den her skitserede udvikling vil blive endnu værre.

Jeg skal derfor henstille til ministeren for Grønland om at søge at gennemføre en ordning, der går ud på, at der i forbindelse med alle aktiviteter i Grønland omkring udnyttelsen af landets naturlige rigdomme ad lovgivningens vej fastsættes en beskæftigelsesprocent for hjemmehørende grønlandsk arbejdskraft, således at alle firmaer forpligtes til at overholde denne procent, ligesom jeg vil foreslå, at anlægsvirksomhed i Grønland så vidt muligt bringes i takt med en reel udnyttelse af den grønlandske arbejdsstyrke med en mindre skelen til tidsfaktor og prestige.

Dernæst skal jeg komme ind på situationen omkring det grønlandske fiskerierhverv. Indførelsen af en grønlandsk økonomisk zone på 200 sømil pr. 1. januar d. å. er et absolut tiltrængt og positivt resultat, vi hidtil har opnået inden for fiskeripolitikken. Vi hilser derfor også denne 200 sømils økonomiske zone med glæde. Men i den forbindelse kunne jeg godt tænke mig at stille ministeren for Grønland følgende spørgsmål: hvilke muligheder mener

ministeren der ligger inden for denne udvidelse af den grønlandske fiskerigrænse, muligheder, som i dag hidtil ikke har kunnet praktiseres? Med den alvorlige situation, det grønlandske fiskeri befinder sig i, taget i betragtning, er dette positive skridt imidlertid ikke nok, hvis det grønlandske fiskerierhvervs meget alvorlige problemer skal løses på en tilfredsstillende måde.

En 200 sømils økonomisk zone må jeg derfor betegne som det første positive skridt henimod en effektiv beskyttelse af fiskeressourcerne i vore grønlandske farvande. Der er brug for andre skridt. Her tænker jeg på nødvendigheden af at søge gennemført en egentlig, altså eksklusiv, grønlandsk fiskerigrænse inden for den før omtalte økonomiske zone.

Efter torskebestandens stærke decimering i de senere år er alt fiskeri ved Grønland, det være sig dansk eller udenlandsk, i stadig stigende grad begyndt at koncentrere sig omkring de grønlandske rejefelter. Rejeforekomsterne ved Grønland udgør i dag den vigtigste fiskeressource, det grønlandske fiskerierhverv baserer sig på. Det er derfor en uomtvistelig nødvendighed, at det næste skridt inden for den grønlandske fiskeripolitik tages i form af en indførelse af en eksklusiv grønlandsk fiskerigrænse inden for den nylig gennemførte økonomiske zone på 200 sømil.

Jeg har ikke tilstrækkelig ekspertviden til at kunne sige, hvor stor en sådan grønlandsk eksklusiv fiskerigrænse skal være for at virke effektivt, men jeg kan nævne, at siumut i samarbejde med den grønlandske fisker- og fangerorganisation, KNAP, har foranstaltet en underskriftindsamling for en fiskerigrænse på 100 sømil, hvilket ministeren for Grønland ikke kan være uvidende om.

Jeg vil uden i øvrigt at låse mig fast på disse 100 sømil opfordre regeringen til allerede på nuværende tidspunkt at begynde at arbejde for en indførelse af en eksklusiv fiskerigrænse for Grønland. Erfaringerne forud for indførelsen af den økonomiske zone har jo belært os, at det kan tage lang tid, alt for lang tid, fra en sag bliver rejst som et politisk ønske til ideen bliver omsat til virkelighed.

Den grønlandske bygdebefolkning, som i dag udgør ca. 20 pct. af Grønlands samlede befolkning, har ligeledes nogle store problemer, som kræver myndighedernes vågne opmærksomhed. Bygderne er på mange måder ofre for

[Lars Emil Johansen.]

den befolkningskoncentration, som 1960'ernes Grønlandspolitik havde sat som én af sine vigtigste målsætninger.

Bygdeinvesteringerne har i lang tid stagneret og endda haft en nedadgående tendens med det resultat, at bygderne i dag står med en meget lav standard, hvad angår udbygning af produktionsanlæg, boligbyggeri, skole- og uddannelsesfaciliteter og andre for ethvert samfund nødvendige områder. De forbedringer, som 1970'ernes mere bygdevenlige politik hidtil har medført i form af forbedret boligbyggeri og forbedrede tilskudsmuligheder til bygdeproduktionsanlæg, må hurtigst muligt følges op, hvis bygdebefolkningen skal kunne få et rimeligt udbytte af disse nye muligheder.

Tilskudsloven fra 1975, som åbnede mulighed for statstilskud samt tilskud fra Grønlands landsråd og grønlandske kommuner til dækning af anlægsudgifter til andelsproduktionsanlæg i bygderne, var og er fortsat en ganske afgørende forbedring af bygdernes situation. Men her må jeg gøre opmærksom på, at bygdebefolkningen i Grønland som følge af de hidtil gældende yderst ringe indtjeningsmuligheder i dag har meget små økonomiske forudsætninger for at starte en produktionsvirksomhed på andelsbasis. Derfor er det nødvendigt, at de offentlige investeringer i form af tilskud til bygdeandelsforetagender er af et tilstrækkelig stort omfang, bygdebefolkningens absolut minimale, aktuelle indtjening taget i betragtning. Med andre ord må staten, Grønlands landsråd og de grønlandske kommunale myndigheder være meget imødekommende over for bygdeinvesteringerne, hvis hele ideen om at føre en mere bygdevenlig politik skal blive andet end søde toner for ørerne.

Med hensyn til den i øjeblikket herskende alvorlige situation for det grønlandske skolevæsen, hvor Danmarks Lærereforenings boykot af lærerstillingerne i Grønland er ved at lamme undervisningen i vore skoler, skal jeg her blot nøjes med at henvise til det brev, jeg har tilstillet ministeren i går, med en række forslag til løsning af lærerproblemerne hjemme i Grønland, og tilføje, at det for mig at se er en af de klare dele af rigsfællesskabets forpligtelser at sikre, at alle børn i hele det danske rige modtager den undervisning, de har krav på.

Til slut skal jeg sige lidt om det forberedende arbejde inden for hjemmestyrekommissionen. Diskussionen omkring det grønlandske

folks rettigheder til landet og dets ressourcer har hidtil været et spørgsmål, der har afstedkommet de største misforståelser. Da sådanne misforståelser kan komme til at spille en uforholdsmæssig stor negativ rolle i den i mange henseender ellers så positive grønlandsk-danske dialog, vil vi fra siumuts side medvirke til at fjerne sådanne misforståelser. Vi vil til hjemmestyrekommissionens næste møderække forelægge et forslag til løsning af rettigheds- og styringsproblemerne omkring Grønlands naturlige rigdomme. Jeg skal imidlertid ikke komme nærmere ind på dette forslag ved nærværende lejlighed, men blot sige, at dette forslags vigtigste sigte vil være, at den fastboende befolknings rettigheder til landet og dets ressourcer respekteres samtidig med, at rigsfællesskabets forpligtelser respekteres ved at lade den politiske styring af råstofudvinding i Grønland være et fælles dansk-grønlandsk anliggende.

Askjær Jørgensen (FP):

Under valgkampen havde man et konservativt slogan, der lød: borgerlige stemmer, der arbejder. Efter nu at have læst, hvad de konservative, centrum-demokrater og kristeligt folkeparti er blevet enige med socialdemokratiet om, og efter at have hørt ordførertalerne spørger man sig selv: hvad er det dog disse ikke-socialistiske stemmer nu bruges til?

Da jeg havde læst forsiden af Erhvervs-Bladet i mandags, blev jeg glad, for jeg troede, at hvad den konservative hr. Kjelgaard her udtrykte om positiv politik for erhvervene dækkede over, hvad der skulle gælde for det konservative folkeparti.

Mit spørgsmål til de konservative er derfor: kan man forvente, og i givet fald hvornår, vil det konservative folkeparti gå med i et samarbejde om en erhvervsvenlig politik? Hvis ikke de konservative snarest melder sig ud af den socialdemokratiske omklamring, må jeg konstatere, at de ikke-socialistiske stemmer, der blev afgivet på det konservative parti, nu arbejder for fortsat socialisering af det danske samfund.

Hr. Aukens ordførertale indeholdt som forventet nogle usaglige, ondskabsfulde bemærkninger om fremskridtspartiet, og hr. Auken mente, at der nu synes at være et flertal mod anslag over for organisationernes demokratiske rettigheder. I relation til hr. Aukens bemærkninger må jeg nødvendigvis spørge hr. Auken,

[Askjær Jørgensen.]

hvori det demokratiske ligger i den kendsgerning, at titusinder af LO-medlemmer gennem tvungent fagforeningskontingent har været medbetalere af en valgkamp for et parti, som man absolut ikke er tilhænger af. Hvor er demokratiet henne, når fremskridtspartiet besudles i fagblade, som finansieres af tvungne fagforeningskontingenter, uden at man får mulighed for at tage til genmæle i disse blade?

Sluttelig skal jeg love hr. Auken, at lige så megen tid, som han på denne talerstol bruger på at fortælle urigtige ting om fremskridtspartiet, lige så megen tid vil jeg her anvende på denne stol til at fortælle om, hvorledes socialdemokratiet bistået af den herskende klasse groft udnytter den arbejdende befolkning, om socialdemokratiets modstand mod ens folkepension til alle, osv., osv. Det skal vi nok få til at gå lige op.

(Kort bemærkning).

Poul Schlüter (KF):

Det var vist tydeligt at høre for enhver, at hr. Askjær Jørgensen svæver i den vildfarelse, at han stadig er midt i en valgkamp, men se, nu er vi i folketinget, hvor det drejer sig om arbejdsindsats. Når hr. Askjær Jørgensen kommer med sådan nogle naiviserede betragtninger om, at det konservative folkeparti er til rådighed for socialisering, er det efter min opfattelse så barnagtigt, at jeg næsten ikke kan være bekendt over for mine øvrige kolleger i salen at besvare spørgsmålet. Det må jeg så bede om tilgivelse for.

Derimod vil jeg fremhæve én ting, når det gælder erhvervslivet. Det konservative folkeparti har deltaget i en folketingsbeslutning, der rummer en ganske præcis henstilling til arbejdsmarkedet om, at omkostningsniveauet skal holdes i ave. Se, det er gavnligt for erhvervslivet, og det har vi tænkt os også i de nærmeste uger at leve op til. Det er altafgørende for arbejdspladserne og erhvervslivet, at vi holder omkostningsniveauet nede. Hr. Askjær Jørgensens partifæller stemte imod den beslutning sammen med kommunisterne i august i fjor. Velbekomme.

(Kort bemærkning).

Askjær Jørgensen (FP):

Ja men jeg er da fuldstændig klar over, at hr. Poul Schlüter mener, at den politik, det konservative folkeparti har støttet hidindtil, er

erhvervsvenlig. Det er bare det, jeg vil gøre opmærksom på, at det er vi en hel del, der ikke opfatter den som værende.

Ove Jensen (FP):

Den uansvarlige og udgiftskrævende politik, der er blevet ført af den socialdemokratiske mindretalsregering i den sidste regeringsperiode, er stærkt på vej til at ødelægge det danske landbrug. Generationsskiftet er på det nærmeste gået i stå. Landbruget er ved at blive et gammelmandserhverv; der foretages ikke nyinvesteringer i nævneværdigt omfang, og landbrugseksporten er som følge heraf naturligvis stærkt faldende.

Der er især tre årsager til, at det er gået så galt med landbruget. Der er for det første den samfundsskadelige kapitalvindingskat. Der er for det andet den rekordhøje rente og for det tredje det høje danske omkostningsniveau. Regeringen har i hele regeringsperioden forværret disse tre store problemer.

Kapitalvindingskatten er blevet skærpet. Beskatningsprocenten er forhøjet fra 65 til 75. Renten er steget voldsomt, selv om det i septemberforliget blev aftalt, at renten skulle sænkes. Omkostningerne er steget støt på grund af regeringens forfejlede økonomiske politik. Hvis ikke regeringen og specielt landbrugsministeren tager sig alvorligt sammen og får set på erhvervs store problemer, vil der fremover mistes milliardbeløb i valutaindtjening fra landbruget.

Værdien af landbrugseksporten er stærkt faldende, og det tidligere så højt renommerede danske landbrug tåler ikke længere sammenligning med f. eks. det hollandske landbrug, hvor både produktion og eksport er stærkt stigende.

I den alvorlige økonomiske situation, landet befinder sig i, med en uhyggelig stor udlandsgæld og fortsat stigende underskud på betalingsbalancen, er det en helt utrolig ansvarsløshed, regeringen har udvist ved ikke at få gjort noget ved de store problemer, som er årsagen til den faldende produktion inden for landbruget. Gennemsnitsalderen for de danske landmænd er meget høj. Den første forudsætning for, at der overhovedet kan blive tale om forøgelse af den arbejdskrævende animalske produktion, er naturligvis, at de gamle udslidte landmænd bliver afløst af de unge, som har det gåpåmod og de kræfter, der skal til for at arbejde med husdyrbrug.

De faktiske forhold er, at der er tusindvis af

[Ove Jensen.]

ældre landmænd, der gerne vil sælge deres be-
drifter, og at der er endnu flere veluddannede
unge, der gerne vil købe, men på grund af ka-
pitalvindingsskatten bliver der ikke handlet,
fordi de nuværende ejere, når de får oplyst,
hvor meget de skal betale i kapitalvindingsskat,
beslutter sig til ikke at sælge, fordi de i mange
tilfælde ikke engang kan få så mange penge fri
ved handel, at de kan købe sig et hus at bo i.
De gamle bliver så på deres gårde, og hvis ikke
besætningen er sat ud, bliver den det, og i ste-
det for avles der korn måske ved hjælp af en
maskinstation til at klare markarbejdet. Der
foreligger i øvrigt tal for, at de unge landmænd
under 35 år i gennemsnit har en produktion,
der er 2½ gange så stor som de ældres.

En ophævelse af kapitalvindingsskatten, som
fremskridtspartiet har foreslået, vil straks sætte
gang i den animalske landbrugsproduktion. En
udvidelse af landbrugsproduktionen med bare
20 pct. vil give beskæftigelse til over 15.000
personer, alene inden for landbrugets følgein-
dustrier, slagterier, konservesfabrikker, i trans-
portområdet og i byggebranchen. Det vil med-
føre, at det offentlige sparer ca. 900 mill. kr. i
arbejdsløshedsunderstøttelse, og at valutaindtjening-
en vil blive forøget med ca. 4 mia kr. Det
skal måske lige nævnes her, at provenuet
af kapitalvindingsskatten inden for landbruget
er på ca. 160 mill. kr. Den tidligere skatte- og
afgiftsminister har åbenbart regnet ud, at det
er en god forretning at forringe valutaindtjening-
en med 4 mia kr. og udbetale 900 mill. kr.
i understøttelse for at få 160 mill. kr. ind i kas-
sen igen. Og der er såmænd ingen, der behøver
at forundre sig over, hvorfor det står så sløjt til
med økonomien og arbejdsløsheden, som til-
fældet er. Vi må så håbe på, at den nye skatte-
og afgiftsminister har mere forståelse for det
offentliges og den private økonomi. Kapital-
vindingsskatten er i alle tilfælde direkte under-
skudgivende.

Det andet store problem for landbruget er
den høje renteudgift. Selvfinansieringsgraden
er for ringe i forhold til de lande, vi konkurrer
med, og det skyldes bl. a., at prisen på
landbrugsejendomme på grund af kapitalvin-
dingsskatten presses alt for højt op, og den ud-
pumpning af kapital, der sker fra landbruget
til de offentlige kasser, hver gang der ved en
handel skal betales kapitalvindingsskat. Ren-
teudgiften er i mange tilfælde den største en-
kelte udgiftspost, der er på en landbrugsbe-

drift, og det fremmer naturligvis ikke investe-
ringslysten.

Det tredje store problem for landbruget er
det høje danske omkostningsniveau, som er
stærkt medvirkende til, at landmændene opgi-
ver husdyrbrugsproduktionen og går over til
ensidig kornavl. Hvis der ikke fra politisk side
bliver gjort en alvorlig indsats her, så vil den-
ne udvikling fortsætte, og det vil medføre, at
der fra landbrugets forædlingsvirksomheder vil
blive sendt i titusindvis af arbejdere ud i ar-
bejdsløshed, samtidig med at valutaindtjening-
en vil falde til nogle få milliarder kroner om
året.

Der er kun én løsning på dette store pro-
blem: omkostningerne skal sænkes, frem-
skridtspartiet har anvist, hvordan det kan
gøres: besparelser på de offentlige budgetter og
skattelettelser. Hvad enten man kan lide det
eller ej, bliver det ganske enkelt nødvendigt
fremover at gennemføre en politik, der kan
nedsætte omkostningsniveauet, ellers bliver
nemlig både landbrugsproduktionen og andre
produktioner efterhånden indstillet her i lan-
det.

Fuglsang (DKP):

Et af de historiske hovedpunkter i den de-
mokratiske politiske kamp i Danmark førtes i
sin tid under parolen om, at der ikke måtte
være nogen over og ingen ved siden af folke-
tinget. Det var dengang en kamp mellem de re-
aktionære kræfter og de demokratiske kræfter i
vores land. Formelt endte kampen, som vi ved,
med, at den demokratiske parole sejrede. Men
reelt er vi nok i dag længere fra denne paroles
principper, end vi nogen sinde har været.

I den henseende deler jeg hr. Christophers-
sens bekymring for en udvikling, der mere og
mere flytter de egentlige beslutningsmyndighe-
der bort fra folketinget og fra den i hvert fald
formelle mulighed, som den giver for folkelig
kontrol og folkelig medvirken. Men venstres
bekymring ville uægtelig have virket mere
ægte og mere troværdig, hvis ikke netop ven-
stre selv med liv og lyst har deltaget i nogle af
de mest anonyme og for så vidt langtvirkende
forhandlinger, nemlig de forhandlinger, som er
gået forud for forsvarsforliget, og også er gået
med til, at vi nu får dette forlig solidt indpak-
ket i denne brogede forligsklump, som vi nu og
i den nærmeste tid fremover skal behandle.

Når jeg siger langtrækkende, så tænker jeg
ikke alene på fire års perioden. Vi må samtidig

[Fuglsang.]

tænke på, at i løbet af disse fire år vil krigsvæsenet her i Danmark sluge i alt 23 mia kr. og 391 mill. kr. på de løbende budgetter plus 3 mia kr. til nyt materiel, og det er jo tal, der er beregnet i løbende priser, men vi ved jo udmærket godt, at priserne vil blive langt højere. Inflationen vil fortsætte, og som f. eks. vore flykøb viser – i hvert fald giver os en anelse om – vil våbenindustrien ikke holde sig tilbage, når det gælder prisstigningerne.

Der har om de forskellige forslag, som vi har behandlet her i dag, været talt om nogle, som er henholdsvis langtidsvirkende og nogle, der er korttidsvirkende. Forsvarsafsnittet hører så absolut til det, der virker på lang sigt. Det vil som sagt i løbet af de følgende fire år i alt lægge beslag på $26\frac{1}{3}$ mia kr., uden at der er nogen som helst produktiv dækning for dem. De vil dermed i høj grad være med til at øge vores gæld og vores rentebyrder, dem, som vi angiveligt skal bekæmpe på alle andre områder. Det er endvidere $26\frac{1}{3}$ mia kr., som vi i høj grad har brug for til produktive, sociale og uddannelsesmæssige formål. Det vil sige formål med ulige større betydning for vort lands fremtid end fly, tanks og kanoner vil kunne være.

Der tales fra tid til anden en del om væksten i den offentlige sektor. Nu må man vel nok sige det, at det er vel i og for sig i et land som vort svært at skelne mellem væksten i den offentlige og den private sektor. Meget af det, som jo overtages af det offentlige, er ting, der skubbes over fra den private sektor, og som i nogen grad er en følge af denne sektors fallit.

Men med hensyn til den offentlige sektor ved vi jo, at forsvaret bidrager med 28.000 ansatte foruden de værnepligtige. Og selv om man måske kan tænke på, at det er dog 28.000, som er i beskæftigelse, så kunne vi da også fortsætte tankegangen med at sige: hvad kunne der ikke skabes af beskæftigelse for de $26\frac{1}{3}$ mia kr., som bruges til militæret. Det er immervæk adskillige gange mere end den beskæftigelsesplan, man kastede ud i valgkampen, og som man nu arbejder med at virkeliggøre på det ene og på det andet område.

Det blev af den socialdemokratiske ordfører sagt, at hans parti gerne så og gerne ville være med til en mindskning af disse urimelige militærudgifter. Ja men med den forhandlingsevne og forhandlingsvilje, som ikke mindst statsmi-

nisteren har lagt for dagen, så skulle det vel ikke være umuligt at gøre det, hvis man til socialdemokraternes egne 65 medlemmer lagde de partier, som står til venstre for socialdemokratiet, plus de borgerlige partier, der i hvert tilfælde traditionelt og formelt er modstandere af militarismen.

Jeg skal lige slutte med et enkelt af de argumenter, man bruger, nemlig den internationale situation. Man siger her, at man anerkender, at der er sket resultater, som tyder på fremskridt på den politiske front, men heroverfor stiller man militæret op som noget ganske modsat. Det turde jo nok være en utrolig naiv, primitiv opfattelse i strid med alle både politiske og militære lærdomme. Hvornår har man kunnet skille et lands almindelige politik fra dets militære politik? Det er ikke og kan ikke være to sider af samme sag. Der er måske én ting som noget mere nyt, der træder frem for dagen. Det er, at mens det tidligere vel nok var sådan, at det var de civile organer, som lagde den politiske linje, som også gjaldt for militæret, så synes det mere og mere at blive modsat, at det er de militære kræfter og de, der står bag dem, som bestemmer landenes almindelige politik og ikke mindst deres udenrigspolitik.

Ib Nørlund (DKP):

Det forekommer mig, at valget den 15. februar kommer til at stå som valget, som ingenting afgjorde, og det synes jeg også er bekræftet af debattens forløb her i dag.

Det var før sådan, at centrum-demokrater og kristeligt folkeparti havde vetoret over for, hvad der blev gennemført i en forligspolitik, og det forhold eksisterer åbenbart stadig væk.

Det forekommer mig, at regeringen har et alvorligt ansvar for, at valget ikke blev en klarere afgørelse, end det gjorde. Imod sædvane blev valgkampen ikke indledt med, at problemerne blev lagt frem for offentligheden, hvad det egentlig drejede sig om, men man dukkede direkte ud fra udvalgte partiets indbyrdes hemmelige forhandlinger til selve valgdiskussionen. Disse forhold forekommer det mig, at regeringen og socialdemokratiet har benyttet til en ganske omfattende tvetydighed i sin gennemførelse af valgkampen.

Det synes jeg også fremgik af den socialdemokratiske ordfører hr. Aukens bemærkninger her. Han lagde jo vægt på at hilse velkommen rundt omkring, og vi kan også ønske ham vel-

[Ib Nørlund.]

kommen i hans ny funktion, men jeg bemærkede den ting, at han formulerede sig sådan indledningsvis, at det var jo ikke sådan, at valget udtrykte en udelt begejstring inden for socialdemokratiets rækker for, hvad man vel kort kan kalde augustforligets politik. Det var en formulering, som adskilte sig fra statsministerens, som talte om valget som en godkendelse af hele denne politik.

De socialdemokratiske medlemmer, som deltog i valgkampen, vil vide, at den aldeles ikke forløb som en godkendelse af augustforligspolitikken, ja, tværtimod. Det gælder, at mange kandidater fra socialdemokratiet, som man traf på møderne, direkte argumenterede med, at socialdemokratiet ikke stod for augustforligets politik. Det gælder også folk, som er blevet valgt ind i denne forsamling, og det betyder dog, at man ikke som statsministeren uden videre kan tage socialdemokratiske stemmer til indtægt for augustforligets politik. Det betyder, at der er andre ting, der rører sig i vælgerbefolkningen. Jeg tror, det ville være klogt også for regeringen at huske, at man har fået stemmer på et sådant grundlag.

Forudsætningen for, at det blev til stemmer for socialdemokratiet, var den tvetydighed, hvormed man opråbte, en tvetydighed, som jo navnlig gik på spørgsmålet, med hvem man forestillede sig at gennemføre den politik, som man i mere almindelige vendinger henviste til. Det spørgsmål blev som bekendt stillet gang på gang hele valgkampen igennem, og man svarede ikke. Det blev gennemført af statsministeren f. eks. i den sidste tv-udsendelse, og først på valgkampens allersidste dag tonede man rent flag med, at det, man tilstræbte i hvert fald fra socialdemokratiets ledes side, var en flertalsregering til højre. Det, man ikke svarede på under valgkampen, bliver man nødt til at give svar på nu.

Der blev i statsministerens tale anslået lyriske toner om en flertalsregerings yndigheder, selv om man sagde, at man ikke kunne gennemføre den på nuværende tidspunkt. Jeg kan godt forstå, at det nuværende tidspunkt, hvor man måske sigter til den forestående overenskomstssituation, kunne advare mod det, som hr. Auken kaldte udfordringer til arbejdsmarkedets parter eller i hvert fald nogle af dem, men det, som imidlertid blev sagt, og blev sagt af hr. Auken, var, at man ikke var indstillet på at køre en politik igennem med skiftende fler-

tal. Men konsekvensen deraf er, at man så må være indstillet på at køre en politik igennem, hvor man binder sig til et fast flertal i en regering eller på anden måde. Vil man fortsat binde sig til hr. Erhard Jakobsen eller til hr. Poul Hartling, eller hvem der nu kan komme på tale? Det er de spørgsmål, man bliver nødt til at give et svar på. Politik kan ikke altid være bare ikke at sige noget om tingene. Politik kan ikke altid være blot at påtage sig forpligtelser i lukkede forhandlinger over for andre partier, som man lader gå forud for de forpligtelser, som man påtager sig over for vælgerne. Realistisk set er den eneste måde, hvorpå man kan komme ud af den kurs, som fører til så mange ulykkelige resultater, jo ved at skifte flertal i forhold til det nuværende. Vi kommer mere og mere i den kommende tid til at stå over for spørgsmålet: enten kører man videre med forligspolitikken til højre, eller også indstiller man sig på at søge demokratiske udveje på krisen. Derfor vil jeg gerne bede både den socialdemokratiske ordfører og statsministeren besvare de spørgsmål, om man søger hen til en position, hvor man afskriver at handle på grundlag af skiftende flertal, eller måske mere konkret sagt i forhold til noget meget nært forestående: er det sådan, at man vil afskrive muligheden af at benytte sig af det flertal, som åbenlyst findes i dette ting imod at foretage indgreb på arbejdsmarkedet?

Alfred Hansen (DR):

Det, der får mig til at tage ordet her i dag, er de kommentarer, som hr. Ove Jensen fremkom med for lidt siden fra denne talerstol. Hr. Ove Jensen har åbenbart en vældig interesse i landbruget og interesserer sig meget for generationsskifteproblemer, og det kan da kun glæde mig. Jeg må blot prøve at belære hr. Ove Jensen om de faktiske forhold i landbruget, at det, han henviser til, er skavanken ved dansk landbrug og ikke vil føre til bedre forhold for dette erhverv. Hvis hr. Ove Jensen får magt som han har agt til at fjerne både grundskyld, altså en løbende afgift på al den jord, man besidder, og samtidig fjerne kapitalvindingsafgiften, så har han dermed givet grønt lys for uhemmede jordspekulationsmuligheder, for at folk kan investere deres penge i dansk landbrug, ikke fordi de skal have noget at leve af, men fordi de skal bruge det som begravelsesplads for deres kapital.

[Alfred Hansen.]

Det er nu engang sådan, at hvis man har en løbende afgift, er det en byrde, hvis man besidder jord, hvad enten det er til industriformål eller landbrugsformål eller med spekulation for øje til salg af parcelhusgrunde. Hvis man lægger en afgift på, er det en byrde, og derfor vil man sælge, og så vil ingen have mere jord, end de har brug for. Det vil bevirke, at man får lavere priser, at generationsskifteproblemet fjernes, at de unge uetablerede får mulighed for at etablere sig med en fremtid for øje, hvor de kan leve af deres erhverv.

Det vil endvidere bevirke, at man får sænket inflationsraten, at man får en lavere rente og igen medvirke til, at vi får øget beskæftigelse.

Jeg er ikke tilhænger af kapitalvindingsafgift. Jeg synes bestemt, vi skal have den fjernet, men alternativet hertil må være, at vi får en løbende afgift. Kun den kan sænke priserne, også for landbrugsjendomme. Hvis det er noget, der betales i salgsøjeblikket, er det jo en kendsgerning, at det er køberne, der betaler det, og det virker altså prisfremmende.

Det var også ganske interessant, at hr. Ove Jensen henviste til hollandsk landbrug og dets gode produktionsmuligheder, og man kunne jo i parentes bemærke, at Holland som helhed har formået at have et overskud på betalingsbalancen på 25 mia kr., det kunne vi jo nok misunde dem. Men årsagen til, at hollandsk landbrug har klaret sig så godt, er, at over halvdelen af det hollandske landbrug er forpagtere, over halvdelen af hollandsk landbrug er statseje, men de hollandske landmænd har forpagtet det, og derfor har de givet en leje og giver en leje, der står i rimeligt forhold til deres afkastningsevne. Dette er ikke tilfældet for dansk landbrug. Dansk landbrug må konkurrere med kapitalstærke købere, som ønsker at investere i dansk landbrug, ikke med produktion for øje, men for at kunne begrave nogle penge, som de ikke ønsker at betale skat af, altså med spekulation for øje.

Jeg vil gerne have, at fremskridtspartiet vil interessere sig for retsforbundets synspunkter på dette område. Derfor er retsforbundets tro på, at indkomstskatten om ikke kan afvikles, så i hvert fald nedtrappes meget kraftigt, fordi vi kan anvise en alternativ indtægtskilde, som samtidig medfører inflationsbekæmpelse: lavere rente og højere beskæftigelse.

(Kort bemærkning).

Ove Jensen (FP):

Hr. Alfred Hansen var inde på, at vi vil fjerne både grundskyld og kapitalvindingskat. Vi har ikke talt om, at vi vil fjerne grundskylden. Men med hensyn til, at det skulle give en uhammet adgang til spekulationsmuligheder, at man fjernede de byrder, der er på ejendomme ved kapitalvindingskatten, er det jo helt forkert.

Det er således, at kapitalvindingskatten er stærkt medvirkende til at forhøje prisen på landbrugsejendomme, alene af den årsag at der på grund af denne skat ingen ejendomme er til salg. Derfor vil en ophævelse af den kapitalvindingskat medføre, at der vil blive udbudt et stort antal ejendomme til salg. Et større udbud vil naturligvis i sig selv straks medvirke til at sænke prisen på landbrugsejendomme.

(Kort bemærkning).

Alfred Jensen (DR):

Det skulle glæde mig, om jeg må fortolke hr. Ove Jensens udtalelser derhen, at fremskridtspartiet ikke agter at stemme for en sænkning af amtsgrundskylden. Hvis de derimod stemmer for den, synes jeg ikke rigtig, man kan tage hr. Ove Jensens udtalelser til indtægt for fremskridtspartiets grundskyldssynspunkter. Det ville glæde mig, hr. Ove Jensen! Jeg er slet ikke uenig, og jeg har understreget herfra, at kapitalvindingsafgiften betales i salgsøjeblikket, og derfor virker den prisfremmende og overvælttes på køberen. Men hvis man fjerner både kapitalvindingskatten og fjerner eller nedtrapper den amtskommunale grundskyld eller en anden form for grundskyld, helst en statsgrundskyld, fordi så bliver den ensartet, så vil man opnå den samme virkning, nemlig større priser og får endnu vanskeligere forhold for generationsskiftet, for de unge landmænd, som vil etablere sig.

Men det vil glæde mig, om fremskridtspartiet har ændret politik på dette område, at man ønsker at fastholde de 20 promille. Tak for tilsagnet!

(Kort bemærkning).

Ove Jensen (FP):

Fremskridtspartiet har ikke ændret politik med hensyn til grundskylden, hverken her eller i andre sager ændrer vi normalt politik. Hr. Alfred Hansen sagde i sit første indlæg, at jeg havde sagt, at vi vil fjerne både grundskyld

[Ove Jensen.]

osv. Det har jeg overhovedet ikke sagt. Fremskridtspartiet har tidligere foreslået, at vi vil nedsætte den amtskommunale grundskyldpromille fra 20 til 15, og vi vil naturligvis stadig væk være med til at nedsætte den grundskyldpromille.

Steen Folke (VS):

Der er ikke noget at sige til, at den klump, som hedder forsvarsforliget, drukner i den store sammenhæng. Hovedinteressen retter sig naturligvis mod de økonomiske forhold, mod arbejdsløsheden og problemer, der hænger sammen hermed. Men jeg må indrømme, at jeg har en mistanke om, at det egentlig kommer socialdemokratiet svært tilpas, at problemerne omkring militæret og forsvarsforliget kun indtager en meget beskednen placering i den debat, vi har i dag. Der er ingen tvivl om, at der i befolkningen, herunder også i socialdemokratiske kredse, findes en ret stærk modvilje mod militæret og de udgifter, der er forbundet med det.

Jeg vil hæfte mig en lille smule ved det, den socialdemokratiske regering sagde inden valget med hensyn til forsvarsforliget. Det er sagt mange gange, at socialdemokratiet lagde helt afgørende vægt på at have de radikale med i dette forlig og på den genforhandlingsklausul, som har stået i fokus i meget af debatten. Jeg kan f. eks. citere fra Information den 11. februar, hvor bladet har et interview med økonomiminister Per Hækkerup, som jo af mange anses for at være regeringens taktiker, så hans ord må man vel lægge vægt på. På den anden side ligger der måske i det med taktikken, at ordene ikke behøver helt at tages for deres pålydende. Men Per Hækkerup bliver spurgt af Information: »Du har sagt, at socialdemokratiet ikke indgår noget forsvarsforlig uden de radikale.« Hertil svarer økonomiministeren: »Nej, jeg har sagt ikke uden de partier, der var med i det gamle forsvarsforlig. Det er i øvrigt forkert, når man giver det udseende af, at genforhandlingsklausulen var et radikalt forlangende. Det var os, der stillede forslaget, vi kan ikke acceptere og binde os til forsvarsudgifter, hvis et flertal, som omfatter partier i forsvarsforliget, gennemfører generelle nedskæringer på statsbudgettet i øvrigt. Så skal der genforhandles om forsvarsforliget.«

Man må give de radikale ret i, at der er ikke meget tilbage i den genforhandlingsklausul,

der nu står i det aftalte forlig. Det, der står, er, jeg citerer:

»Eventuelle budgetændringer kan forhandles bl. a. under hensyntagen til den sikkerhedspolitiske situation og den økonomiske udvikling i den civile sektor«.

Det er selvfølgelig meget betryggende at vide, at det kan forhandles, men alle ved også, at hvis partierne reelt har vetoret, og sådan må man forstå den formulering her, så bliver der i hvert fald ikke nogen justering i nedadgående retning med de partier, som har indgået dette forlig.

Man kan også hæfte sig ved, at den formulering, der foreligger her, i virkeligheden giver mulighed for det modsatte, nemlig at man med henvisning til, at nu har man opdaget nye russiske flådemanoevrer i Øresund og Drogden og Kongedybet, og hvor ved jeg, at russerne nu er lige ved at gå i land, så må vi kunne regulere den anden vej, fordi det vil være en ændret sikkerhedspolitisk situation. Jeg forstår med andre ord godt, at de radikale ikke har syntes, at denne genforhandlingsklausul er tilfredsstillende.

På den anden side må jeg sige, at jeg har lidt svært ved at finde ud af, hvad de radikales politik egentlig er i konsekvens af dette. Hr. Niels Helveg Petersen, den radikale ordfører, udtalte sig også til Information den 2. marts, jeg citerer:

»Vores forbehold over for det 4-årige forsvarsforlig betyder ikke, at vi er uden for forliget, men snarere at vi på forhånd ikke er inde i det.«

Sådan taler en ansvarlig politiker. Jeg mener, at de udtalelser, som den radikale ordfører, hr. Niels Helveg Petersen, i dag er kommet med, ikke just har gjort det lysende klart heller, hvor de radikale egentlig står i denne sag. Jeg hørte i radioen hr. Søgaaard, socialdemokratiets forsvarspolitiske ordfører, udtale sig om dette spørgsmål og forstod, at hr. Søgaaard i hvert fald regnede de radikale for at være i betydelig grad udenfor og regnede med, at det blokerede for et regeringssamarbejde. Det synes jeg er fint, hvis det er realiteten. Vi har ikke noget specielt ønske om, at de radikale skal med i en regering, så hvis det er realiteten, så for os ingen alarm. Det er ikke noget, vi vil føle er noget særlig afgørende, men hvis det er en konsekvens, så er det fint.

På den anden side bemærkede jeg i hr. Niels

[Steen Folke.]

Helveg Petersens udtalelser i dag, at det så ud til, at alle muligheder var åbne, at man ville blot tage stilling fra sag til sag hvert år på finansloven og finde ud af, hvordan man skulle stemme. Sandt at sige lød det ikke, som om der alligevel var meget tilbage af det, der engang var en radikal holdning til militæret. Det, der ligger, og som de radikale har tilsluttet sig, er hele hovedindholdet i dette forsvarsforlig, som betyder en fortsat professionalisering af det danske militær. Der skal oven i købet være en beskeden udvidelse af officerskorpset og også af de øvrige professionelle soldater. Det kan naturligvis ses som et bidrag til at løse arbejdsløshedsproblemerne.

Der skal også, og det er der grund til at gøre stærkt opmærksom på, for det skjules ligesom i forligsteksten, være væsentlige stigninger i de militære udgifter. Der er et beløb, der påstås at være den økonomiske ramme, på 5.547 mill. kr., men derefter gøres det klart, at disse økonomiske rammer aldeles ikke dækker de samlede udgifter. Der kommer oven i dels udgifter til hjemmeværnet, det er specificeret, 32 mill. kr., dels uspecificerede udgifter til værnepligtsløn, som det koster ganske meget at indføre, dels udgifter i forbindelse med fiskeriinspektion. Disse udgifter er, så vidt man kan se, ubegrænsede. Man kunne altså i princippet anskaffe en hel del kanonbåde, eller hvad det er nu er, man skal have til at klare denne fiskeriinspektion; jeg kan ikke se grænserne, hvor meget der kan bruges til det. Endelig og ikke mindst så er der den fortsatte usikkerhed om F-16 flyene. Der er ikke noget om det i forliget, så vidt jeg kan se, men hvordan er det egentlig med disse F-16 fly? Der er stadig en betydelig usikkerhed omkring økonomien med hensyn til indkøb af disse fly. Jeg synes egentlig, at tiden er inde til at få en udtalelse fra forsvarsministeren, hvis han overhovedet er her i dag, om, hvor meget der skal bruges på militæret. Det er klart, at det beløb, der står i aftalen på 5.547 mill. kr. oven i købet opgjort i 1976-priser, ikke holder, men må vi så få at vide, hvor meget skal der bruges på militæret? Var det ikke rimeligt, at vi fik en afklaring af det, i hvert fald i form af et maksimumstal, så man sagde, at så og så meget er det maksimale, der kan blive tale om? Jeg mener, at det ville være på sin plads at få fyldestgørende oplysninger om den del af forliget.

(Kort bemærkning).

Søgaard (S):

Jeg skal for en ordens skyld gøre hr. Steen Folke opmærksom på, at jeg i det radiointerview, hvor der blev talt mellem hr. Ninn-Hansen og mig om de radikales stilling, til det spørgsmål, der blev stillet mig om de radikales eventuelle deltagelse i en socialdemokratisk regering, sagde, at det måtte man tale med statsministeren om.

Finansministeren (Heinesen):

Der har i denne debat kun været fremført forholdsvis få finanspolitiske synspunkter, vel især på grund af den aftale, som er truffet i finansudvalget, og jeg skal selvfølgelig holde mig til samme aftale og kun kommentere nogle få af de bemærkninger, der har været fremsat om finanspolitikken.

Hr. Maisted har jeg ikke mange bemærkninger til. Hans tale indeholdt de overdrivelser, som vi efterhånden kender fremskridtspartiet så godt for, og sammenligninger af ting, som ikke lader sig sammenligne. Jeg skal indskrænke mig til at give et enkelt eksempel herpå.

Hr. Maisted sagde, at i 1977-78 ville de offentlige udgifter stige med 20 mia kr. Den faktiske stigning er på knap det halve, den er på knap 10 mia kr., og heraf er ca. 8 mia kr. pris- og lønstigninger; det vil sige, at der kun er tale om en meget begrænset reel stigning i de offentlige udgifter. Men det er som sagt en af de overdrivelser, som vi er så vant til.

Hr. Christophersen mente, at februarforliget svækkede finanspolitikken, og dertil må jeg sige, at det er ikke rigtigt. I den finansplan, som er omdelt her til morgen, vil man kunne se, at februarforliget forbedrer statsbudgettet med ca. 1/2 mia kr. Forudsætningen herfor er, sådan som der også er redegjort for det i finansplanen, at beskæftigelsesprogrammet finansierer foranstaltninger, der ligger ud over, hvad der ellers ville blive gennemført. Men selv om denne forudsætning ikke skulle holde fuldt ud, selv om den kun skulle holde i et begrænset omfang, viser beregningen, at forliget alligevel, bl. a. i kraft af beskæftigelsesprogrammet, vil betyde en forbedring af budgettet. Det er derfor heller ikke rigtigt, når hr. Ib Christensen siger, at beskæftigelsesplanen ikke er statsfinansielt selv bærende, at det bare var noget, man sagde i valgkampen osv.

[Finansministeren.]

Dernæst sagde hr. Christophersen, at vi kan ikke køre videre med et finansieringsbehov på 21 mia kr. Nu vel, men derfor er det også nærliggende, at man spørger sig selv: hvad er så egentlig venstres forslag til en nedbringelse af underskuddet? For de synspunkter, som vi hidtil har hørt fra venstre, betyder et større og altså ikke et mindre underskud på statens budget.

Ser vi på nogle enkelte ting i det forlig, der lige er indgået, og her ser på de statslige merudgifter, så tegner forsvarsforliget sig jo for en forholdsvis stor andel af beløbet, og det har vi forstået at venstre tilslutter sig.

En anden post er lejeværdien af egen bolig, hvor jeg forstår, at venstre ville være parat til at gå endnu videre og tage et endnu større provenutab, end regeringen er parat til, og et større provenutab end det, der er aftalt.

Jeg går også ud fra, at venstre i overensstemmelse med sin valgudtalelse er indstillet på at acceptere forslaget om overtagelse af mindre arbejdsgiveres sygedagpengeforpligtelse i 2 uger mere, og en række andre forslag kunne nævnes.

Samtidig har jeg forstået, at de afgifter, der er indgået forlig om, ikke er noget, der har virket særlig betagende på venstre, dem vil man formentlig ikke være med til, og tidligere har venstre – det er her i de seneste måneder – afvist afgiftsforslag til et par milliarder kroner. Det vil sige, at hvis man lægger summen af venstres finanspolitiske synspunkter sammen, så bliver det en meget betragtelig forøgelse af det statslige underskud på adskillige milliarder kroner.

Så siger venstre hertil: ja men vi vil spare 1 mia kr. mere, end regeringen vil spare, 1 mia kr. mere, end der er aftalt i henhold til augustforliget. Men der bliver altså stadig væk en forøgelse af underskuddet på nogle milliarder kroner tilbage, hvis vi skal holde os til de synspunkter, som venstre har fremført ved forskellige lejligheder. Derfor må jeg sige, at det stadig væk undrer mig, at venstre dels ved at kritisere underskuddet, dels ved at fremføre synspunkter, som forøger dette, mener finanspolitisk både at kunne blæse og have mel i munden. Samtidig er det stadig væk en stor hemmelighed, hvor venstre vil spare, men jeg håber, at sløret bliver løftet for denne hemmelighed ved venstres ændringsforslag til finanslovsforslaget.

Hr. Niels Helveg Petersen gjorde nogle bemærkninger om deltidsbeskæftigelse, som må bero på en misforståelse. Jeg vil gerne sige, at for at give flere ansatte mulighed for at vælge deltidsbeskæftigelse har finansministeriet til overenskomstforhandlingerne stillet forslag om, at der i de overenskomster, der ikke indeholder hjemmel til deltidsbeskæftigelse, indføres en sådan hjemmel. Vi har endvidere udsendt en cirkulæreskrivelse omfattende statsansatte, hvorefter de enkelte styrelser fremtidig kun vil kunne afslå anmodninger om deltidsbeskæftigelse, hvis der er tungtvejende grunde, der taler imod det. Da det har været regeringens ønske, at der så vidt muligt skal gælde ensartede regler i hele den offentlige sektor, er denne cirkulæreskrivelse også forhandlet med kommunerne, og den er også forhandlet med personaleorganisationerne. Det fremgår af den, at finansministeriet i det omfang, der måtte vise sig behov for det, er indstillet på at gå ind for, at forslag om oprettelse af yderligere stillinger i overensstemmelse med gældende regler kan forelægges for finansudvalget. Der er altså allerede fra regeringens side truffet foranstaltninger for at lette adgangen til deltidsbeskæftigelse inden for den offentlige sektor.

Hvad angår det af hr. Niels Helveg Petersen konkret nævnte eksempel, som gik ud på, at der efter de gældende regler ikke er mulighed for at udnytte den sidste tredjedel af en stilling, som kun er udnyttet med $\frac{2}{3}$ af normal arbejdstid, så må jeg sige, at hr. Niels Helveg Petersen er forkert orienteret. Efter de gældende regler styres omfanget af deltidsbeskæftigede – det vil altså sige ansatte med halv arbejdstid og derunder – af givne bevillinger, og det vil sige, at deltidsansatte ikke er omfattet af stillingskontrolreglerne. Det betyder igen, at styrelserne inden for de givne bevillinger frit kan ansætte på deltid og frit kan imødekomme ønsker fra allerede ansatte om nedsat arbejdstid på 20 timer og derunder.

Ministeren for Grønland (Jørgen Peder Hansen):

Jeg vil gerne takke hr. Steenholdt og hr. Lars Emil Johansen for deres indlæg i debatten her i dag. Indlæggene er jo klare udtryk for, at den politiske diskussion i Grønland nu har fjernet sig fra diskussioner med udgangspunkt i enkeltpersoner og i enkeltpersoners særlige opfattelse.

Den gruppering, som nu er sket omkring de

[Ministeren for Grønland.]

to politiske bevægelser i Grønland, siumut og atássut, vil jeg gerne hilse hjertelig velkommen. Jeg ser denne udvikling som noget særdeles positivt, særdeles konstruktivt, for Grønland.

I de to indlæg beskæftigede såvel hr. Steenholdt som hr. Lars Emil Johansen sig med flere både væsentlige og meget aktuelle spørgsmål i Grønland, og jeg skal prøve på at give en besvarelse af nogle af de rejste spørgsmål.

Vedrørende det af hr. Lars Emil Johansen rejste spørgsmål om lovforslag om anmeldelse af ledige stillinger vil jeg gerne sige, at vi stadig væk forhandler herom med Kommissionen i Bruxelles, og det er vores opfattelse, at der stadig er en mulighed for at komme igennem med en fornuftig løsning på dette spørgsmål.

Arbejdslededsproblemet, herunder naturligvis ikke mindst ungdomsarbejdslededsproblemet, i Grønland blev også nævnt, men jeg vil gerne sige, at vi i ministeriet bevidst prøver at føre en politik igennem, som har det sigte at skaffe mest mulig beskæftigelse også for de unge i Grønland. Disse bestræbelser er i særlig grad, synes jeg, kommet til udtryk i forbindelse med bygge- og anlægsvirksomheden, hvor man prøver at inddrage i videst mulig udstrækning lokale håndværksmestre. Herved kunne vi have en mulighed for at sprede beskæftigelsen geografisk og derigennem medvirke til at stimulere beskæftigelsen både i store og i mindre bebyggelser i Grønland.

Jeg er enig i, at man bør udfolde, som det blev sagt, alle bestræbelser for at sikre, at så mange grønlandere som muligt får beskæftigelse i forbindelse med bygge- og anlægsvirksomheden og også i forbindelse med andre aktiviteter i Grønland. Vi har en løbende kontakt med erhvervsuddannelserne herom, og vi vil i øvrigt udnytte alle foreliggende muligheder for at stimulere beskæftigelsen i Grønland i forbindelse med udnyttelsen af naturressourcerne. Om dette så bør ske ad lovgivningens vej, som det blev nævnt fra hr. Lars Emil Johansens side, gennem fastsættelse af en beskæftigelsesprocent for hjemmehørende arbejdskraft, er efter min opfattelse nok et spørgsmål, som fortjener en både nærmere og dybere overvejelse.

I de to indlæg blev fiskerierhvervets særlige problemer også nævnt, og jeg synes, at vi ligeud må konstatere, at vi her står over for en lang, lang række af særdeles komplicerede spørgsmål, som der ikke findes nogen enkel,

let eller umiddelbar løsning på. Men jeg synes, det er værd at understrege, at det grønlandske ønske om udvidelse af fiskeriterritoriet nu er blevet en realitet fra den 1. januar i år med udvidelsen til de 200 sømil. Det år, vi står i nu, er for alle, og ikke alene for Danmark og for Grønland, et overgangså, det er det for EF, det er det også for andre store fiskerinationer som Canada, Sovjetunionen, USA og en lang række andre nationer.

Regeringen har hele tiden arbejdet fast og målbevidst på at opnå de bedste løsninger for det grønlandske fiskerierhverv, og der er også i EF en betydelig og en klar forståelse for de særlige problemer, man har i Grønland. Det er en opfattelse, vi har, og jeg er helt overbevist om, at de repræsentanter for landsrådet, som har deltaget i de løbende forhandlinger i Bruxelles omkring disse spørgsmål, også vil have denne opfattelse.

Vedrørende forhandlingerne mellem de grønlandske fiskeres landsorganisation, KNAPP, KGH og ministeriet vil jeg bare sige, at der er nu opnået en aftale, som sikrer de grønlandske fiskere godt 4 mill. kr. i merindkomst. Man kan naturligvis altid diskutere, hvad der er et tilfredsstillende resultat i sådanne forhandlinger, men der må nu engang tages hensyn til de økonomiske muligheder, inden for hvilke vi skal sikre en lang række aktiviteter i det grønlandske samfund.

Vedrørende forhandlingerne med tjenestemændene i Grønland vil jeg gerne gøre opmærksom på, at vi i den aller-, allernærmeste fremtid indleder forhandlinger med TFU om nye overenskomster. I den aktuelle situation har det i særlig grad været lærerproblemet og dermed hele undervisningssituationen i Grønland, der er blevet trukket frem. Jeg har klart tilkendegivet, at det er min opfattelse, at såvel de aktuelle som de mere langsigtede spørgsmål herom vil kunne lade sig løse ved forhandlinger med lærerne, og jeg håber, at de kommende forhandlinger vil kunne resultere i løsninger til gensidig tilfredshed.

Det kunne nok være fristende at benytte denne lejlighed til at gå nærmere ind på hele det problemkompleks, der her er tale om, men nu, hvor vi står over for nye forhandlinger, finder jeg det rigtigst at undlade dette. Det må være rimeligt, at vi nu prøver på at lade tingene finde deres løsning i forhandlingsværelset omkring forhandlingsbordet.

De to indlæg siger mig, at betingelserne for

[Ministeren for Grønland.]

et fortsat tillidsfuldt og snævert samarbejde imellem regering og folketing på den ene side og de to grønlandske medlemmer af tinget, hr. Steenholdt og hr. Lars Emil Johansen, på den anden side ikke blot er til stede, men er blevet væsentlig styrket i dag. Jeg synes, det var meget saglige og meget positive indlæg, og ikke mindst i tiden indtil iværksættelsen af et hjemmestyre i Grønland er det et meget lovende udgangspunkt efter min opfattelse for den politiske debat, som skal finde sted om disse helt afgørende problemer for den grønlandske befolkning.

Statsministeren (Anker Jørgensen):

Jeg vil allerførst have lov at give udtryk for, at den debat, der har fundet sted indtil dette øjeblik omkring finanslovsforslaget og også omkring den redegørelse, som jeg gav i tinget i tirsdags, har været særdeles rolig og saglig. Det er egentlig et spørgsmål, om der før lige oven på et valg har været en så rolig og saglig debat i folketinget. Jeg erindrer i hvert fald ikke i de snart mange år, jeg har været medlem herinde, at der har været en så rolig og saglig debat umiddelbart oven på et valg.

Der er dog enkelte ting, jeg gerne vil gøre nogle bemærkninger til.

Hr. Christophersen talte om mørkelagte forhandlinger på 2. sal og om, at sådan noget ikke var helt rigtigt, det har sikkert ikke været grundlovsfædrenes hensigt, og der var ligesom noget odiøst over dette. Jeg skal ikke grave ret meget op i, at den slags ting jo har fundet sted, lige så længe parlamentarismen har virket. Der var i 1930'erne et vældigt Kanslergadeforlig, hvor forhandlingerne ikke bare fandt sted i nogle rum her i folketingsbygningen, men endog fandt sted i statsministerens private bolig. Jeg vil hellere være lidt mere aktuel og gøre opmærksom på, at også venstre har været med i et meget omfattende forlig, nemlig septemberforliget, og det blev tilvejebragt på samme måde, ved at man forhandlede sig til rette imellem en række partier og altså gjorde det uden for salen for ligesom at komme igennem de mange vanskeligheder, der nu engang er, når et forlig skal laves.

Jeg vil også sige til hr. Christophersen, at det virker måske nok lidt ejendommeligt, at man gør så meget ud af dette, at der forhandles uden for folketingssalen. Jeg erindrer i hvert fald, at det, der var årsag til, at valget

blev udskrevet, var et stort politisk forlig om boligproblemerne, som venstre i særlig grad, skal vi sige holdt fast i og derfor gjorde det svært for folketinget og i hvert fald for augustforligspartierne at nå frem til en løsning på problemerne. Jeg kunne også nævne forsvarsforliget og en lang række andre rent faktiske forlig, der er lavet mellem partier og ofte er lavet, uden at sagerne har været til første behandling her i folketinget.

Men i øvrigt vil jeg gerne udtrykke min glæde over de udtalelser, der kom fra venstres ordfører, hr. Christophersen. Jeg synes, der på mange måder var en positiv linje i det, der blev sagt fra hr. Christophersens side, og det hilser jeg velkommen. Jeg synes, at det er et godt tegn.

Hr. Maisted fra fremskridtspartiet skal vi sige pustede sig måske en lille smule op i sin glæde over, at fremskridtspartiet nu er det største oppositionsparti, og den stolthed skal være hr. Maisted vel undt, men jeg synes også, at virkeligheden skal frem, nemlig at fremskridtspartiet kulminerede ved valget i 1973, hvor det startede, og siden har det blot vippet sådan lidt op og ned. Det er da også tankevækkende at læse lederartiklen i fremskridtspartiets eget blad, Fremskridt hedder det, som netop er udkommet i dag. Dér taler man nok om en pæn fremgang, men lederartiklen oser også af frygt for, at fremskridtspartiet ved næste valg skal blive reduceret så kraftigt, at det – og jeg citerer nu:

» . . . ender som et kuriosum på et sidespor«.

Vi er mange, der mener, at det er en virkelig rammende beskrivelse af partiet, man dér i bladet selv er nået frem til, og skulle det også ved næste valg give sig udtryk i valgresultatet, er vi nok mange, der vil sige: alt er så på sin rette plads.

Hr. Poul Schlüter sagde, at hvis regeringen vil samarbejde, er de konservative villige til også at samarbejde. Jeg vil gerne sige til hr. Poul Schlüter: tak for det samarbejde, der trods nogle vanskeligheder alligevel har fundet sted imellem augustforligspartierne og det konservative folkeparti. Jeg synes, man med rette kan sige, at de konservative prøver på at leve op til det, som man sagde i valgkampen, nemlig: mandater, der arbejder, tror jeg sloganet var. Det skal man kun have anerkendelse for. Men når det er sagt, kan jeg naturligvis ikke nære mig for at sige til hr. Poul Schlüter, at det forlig, der lige er lavet, er jo et forlig, hvor

[Statsministeren.]

de konservative er med i en hel del, men hvor man altså lige forbeholder sig både det ene og det andet og direkte tager afstand, når det gælder f. eks. afgifter. Men alligevel, trods alt, hr. Poul Schlüter, tak for den gode tendens, der er i den udvikling, som det konservative folkeparti er inde i.

Hr. Poul Schlüter gav mig også det råd, at jeg skulle vende ryggen til partierne til venstre i salen og søge et samarbejde med de borgerlige partier, og naturligt nok fik jeg det modsatte råd fra de såkaldte venstrepartier. Men for at der ikke skal være nogen tvivl i sindene her i folketingsalen, skal jeg sige, at socialdemokratiet vil samarbejde for det første med de partier, der har mulighed for at skabe et flertal, men også med partier, som vil føre en sammenhængende og en forsvarlig økonomisk politik, som også er klart socialt bevidst, og som i den aktuelle situation har et klart beskæftigelsesfremmende formål. På dette grundlag søger vi naturligvis at præge mest muligt med socialdemokratiets synspunkter.

Jeg tvivler meget på, at der skulle være muligheder for en sådan sammenhængende politik med de såkaldte venstrepartier. De har en tendens, der ligner den, som er fremskridtspartiets, nemlig at de kører frem med enkeltspørgsmål og siger: her kan I få et flertal sammen med os. Men sådan kan man ikke pinde problemerne ud. Der må være en sammenhæng i problemerne. Vi må tage det sure med det søde. Det var lige præcis, hvad vi sagde før valget, det var, hvad vi sagde under valgkampen, og det er, hvad vi også siger nu, hvor valget er overstået.

Der er, tror jeg, ikke nogen vilje hos Danmarks kommunistiske parti og hos venstresocialisterne til et sådant sammenhængende samarbejde, og når det gælder socialistisk folkeparti, står det mig indtil videre lidt uklart, hvad denne nye gruppe egentlig står for.

Hr. Gert Petersen sagde også, at socialistisk folkeparti var villigt til et samarbejde. Jeg vil kun sige, at det er en glædelig udtalelse. Vi må nu se i løbet af folketingssamlingen, hvordan dette kan give sig praktiske udslag, men jeg minder om, at det ikke bare kan være et konkret samarbejde på nogle enkelte områder, der måske koster penge, hvis man ikke også er villig til at have helheden for øje, således at der er sammenhæng i tingene.

Hr. Brusvang sagde, at det er ikke brud på et forlig, hvis man enes om noget andet end det, der står i forliget. Nej, naturligvis er det ikke det, hr. Brusvang. Men hvis man forud har sagt nej, nej, nej og lagt sig meget kategorisk fast på et bestemt synspunkt og oven i købet ikke vil være med til det, der allerede står i forliget, så er det ikke udtryk for den allerbedste og allermost udviklede form for samarbejde. Det vil jeg i hvert fald nok have lov at sige til hr. Brusvang og hans parti.

Hr. Niels Helveg Petersen sagde, at det, der nu var lavet, lignede et forlig om nogle tilfældige klumper, tilfældige klumper, som var kædet sammen. Jeg ved ikke, hvor tilfældige de er, de er i hvert fald særdeles vigtige, disse fire store problemer. Det var en meget omfattende beskæftigelsesplan. Det var nogle ganske væsentlige ændringer i boligforliget, således at boligudgiften ikke stiger så stærkt. Det var spørgsmålet om en stramning af finanspolitikken med en lille milliard kroner. Det var spørgsmålet om forsvarsudgifterne for de kommende 4 år. Det er ting, som økonomisk i den grad hænger sammen, at det var rimeligt, om de var blevet løst allerede i januar. Det er godt, at de er blevet løst nu.

Hr. Niels Helveg Petersen var i øvrigt også kritisk over for den forhandlingsform, der anvendes herinde i folketinget. Jeg må fastholde, at forhandlingsformen er i overensstemmelse med god demokratisk og parlamentarisk tradition, og jeg mener ikke, at der egentlig er noget galt i den. Men jeg vil nu gerne sige specielt om den aktuelle situation, at hvis vi skulle have brugt den fremgangsmåde at lægge forslagene ned i salen, før der blev forhandlet, så havde vi i hvert fald tabt 14 dage, for så kunne vi først have begyndt arbejdet i dag. Nu står vi derimod med et omfattende forlig, som vi ved dækkes af et flertal, hvorefter forslagene kommer ned i salen og virkelig har mulighed for at blive vedtaget forholdsvis hurtigt, og med den betydning, som disse forslag har – nogle af dem direkte for arbejdsmarkedssituationen – må man da vistnok medgive regeringen, at det under alle omstændigheder i den konkrete situation var rigtigt at gøre, som vi har gjort.

Men selv om jeg altså i øvrigt kan have forståelse for de synspunkter, der ligger bagved hr. Niels Helveg Petersens indlæg, vil jeg godt advare imod, at man hænger sig alt for meget i principper. Vi arbejder med forlig mellem en

[Statsministeren.]

flerhed af partier, og det er simpelt hen en nødvendighed. Det har da for resten ikke mindst været en fremgangsmåde, som det radikale venstre gang på gang både har peget på og i praksis også har ønsket, at man skulle anvende. Men når vi har et løbende forlig som augustforliget, og vi skal bygge videre på dette forlig gennem lovgivning, som berører dette forligs indhold og forudsætninger, er det egentlig naturligt, at forligspartierne sig imellem drøfter problemerne og søger enighed om, hvordan linjen i forliget skal videreføres. Det er altså ikke noget nyt, og jeg er bange for, at vi ville forringe mulighederne for det samarbejdende folkestyre, hvis vi gav afkald på denne mulighed.

Lad mig gennem hr. Niels Helveg Petersen rette en tak til det radikale venstre, som har medvirket til et samarbejde, og som også har stået ved det forlig, som nu engang er indgået, nemlig augustforliget, og også en tak for, at partiet trods alt også var med til at finde en løsning på problemerne, da andre var meget stejle og meget umedgørlige.

Hr. Jens Møller sagde, at socialdemokratiet ikke skal forfalde til at tro, at der kan føres socialistisk politik. Det er vel den slags udtalelser, der hører med. Må jeg så lige stillfærdigt sige til hr. Jens Møller, at jeg håber ikke, at han vil forfalde til at tro, at det nu bare er et spørgsmål om liberale løsninger. Vi ved, hvordan valget faldt ud, og vi må vel have lov at sige, at dette valg er et udtryk for, at socialdemokratiets synspunkter må respekteres, og det tror jeg også, de vil blive.

Jeg udtaler altså et håb, et ydmygt håb, om, at hr. Jens Møller og andre vil forstå, at socialdemokratiet også har krav på indflydelse på de afgørelser, der skal træffes, og jeg mener, at den valgfremgang, som socialdemokratiet havde, er en fremgang, som understreger dette.

Socialdemokratiet var før valget det største parti og måtte derfor have krav på en betydelig indflydelse på de forlig, der blev lavet. Socialdemokratiet er efter valget i højere grad blevet det største parti og må derfor fortsat have krav på en væsentlig indflydelse på den politik, der skal føres, og så må de borgerlige synspunkter naturligvis også bøj af.

Jeg vil slutte med en tak til de to grønlandske medlemmer. Den er allerede fremsagt af Grønlandsministeren, men jeg vil også gerne

føje en tak til og sige, at jeg synes, deres indlæg var udtryk for, at det vil være os muligt i den kommende tid, bl. a. igennem den særlige hjemmestyrekommission, at arbejde os frem til, også her i folketinget naturligvis, hvor afgørelsen skal træffes, en ny og mere tidssvarende måde at udbygge samarbejdet på inden for rigsfællesskabet mellem Grønland og det øvrige Danmark. Endnu en gang tak for den gode debat, der har været.

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Vi går herefter over til anden omgang, og her er taletiden 10 minutter for ordførere og 5 minutter for andre.

Auken (S):

Jeg vil gerne starte med at sige et par bemærkninger i anledning af det vistnok velmente indlæg, som hr. Askjær Jørgensen fra fremskridtspartiet havde for et par timer siden. Hr. Askjær Jørgensen var utilfreds med, at de faglige organisationer havde indledt et omfattende oplysningsarbejde vedrørende fremskridtspartiets politik for almindelige familier og socialt dårligt stillede mennesker i dette land, og mente, at dette var udemokratisk. Jeg har den modsatte opfattelse. Jeg mener, at det er en fornuftig ting af organisationer, hvis medlemmers interesser angribes så hårdt, som det her er tilfældet, også at gøre opmærksom på dette og tage afstand fra den politik, der lægges op. Men jeg vil dog gerne sige til hr. Askjær Jørgensen, at jeg er enig i, at man ikke skal sige urigtigheder om fremskridtspartiets politik. For mig at se er sandheden i sig selv så rystende, at man ikke behøver at stramme den op med urigtigheder.

Så vil jeg gerne til hr. Christophersen sige tak for en, synes jeg, overordentlig positiv tale. Meget kunne formentlig have set anderledes ud i dag, hvis det havde været venstres linje i løbet af de sidste 2 år, den linje, som blev lagt frem af hr. Christophersen, og jeg vil da gerne sige, som jeg også understregede i min ordførtale, at vi i socialdemokratiet absolut er indstillet på et samarbejde også med venstre.

Med hensyn til de bemærkninger, der blev gjort fra hr. Christophersens side om forhandlingsformen, kan jeg holde mig til det, som statsministeren sagde, og kun komme med den yderligere kommentar: tror man, at det havde virket fremmende for forhandlingsklimaet, hvis den taktik, der blev ført igennem hele

[Auken.]

1974, var blevet fortsat, at man havde startet enhver forhandling med et ensidigt partipolitisk oplæg til debat og så derefter havde taget forhandlingerne på det grundlag? Jeg tror, vi i både 1975 og 1976 ville have set lige så kaotiske tilstande i folketingsarbejdet som dem, vi oplevede i 1974.

Endelig vil jeg gerne sige til hr. Christopheren, der havde nogle, synes jeg, ikke særlig anerkendende bemærkninger om den beskæftigelsesplan, der nu vedtages, at for os at se er det nu ikke helt ligegyldigt, om man kan sikre arbejde til 20.000 mennesker, noget meningsfyldt og samfundsgavnligt arbejde, uden at denne plan belaster de offentlige finanser, men tværtimod, som finansministeren gjorde opmærksom på det, giver et overskud, en styrkelse af budgettet.

Til hr. Jørgen Jensen vil jeg gerne sige tak for endnu en gang at høre, at kommunisterne er modstandere af arbejdsretten, forligsmandsloven og de øvrige institutioner på vores arbejdsmarked. Jeg skal så gerne i den anledning gentage, at vi deler ikke dette synspunkt. Vi deler ikke kommunisternes tyrkertro på, at hvis arbejdsmarkedet her i landet kommer til at forme sig som alles kamp mod alle, er det nok de svageste, der vinder. Vi har ikke den tyrkertro, som kommunisterne har. Vi mener også, at på arbejdsmarkedets område er det godt med retstilstande.

Så vil jeg derudover sige med hensyn til splittelsen af de faglige organisationer, at jeg tror, hr. Jørgen Jensen og jeg er enige om det ulykkelige i dette, og det var på den baggrund, jeg pegede på faren, der ligger i, at man gennem selvbestaltede grupper opstiller sine egne overenskomstkrav, som ikke er vedtaget i de kompetente forsamlinger i de store forbund. Man laver landsdækkende koordinationskomiteer, man udpeger aktionsdage osv. Jeg frygter, at dette, selv om det måske ikke er hensigten, på lang sigt kan føre til splittelsestendenser, og jeg tolkede valgresultatet som befolkningens konsekvente nej til en spekulation i splittelsen af de faglige organisationer.

Jeg skal til hr. Niels Helveg Petersen sige, at han misforstod mig, for så vidt angår mine udtalelser om de flertal, der kan danne grundlaget for den økonomiske politik her i folketinget. Jeg vil gerne citere ordret, hvad jeg sagde i min tale, så der ikke skal herske tvivl om den sag. Jeg sagde:

»Socialdemokratiet ønsker ikke en flaksende linje med skiftende flertal på det økonomisk-politiske område«.

Og jeg tilføjede:

». . . så vil det nye folketing hurtigt køre fast. Der må påhvile de partier, der også tør træffe de upopulære beslutninger, en forpligtelse til at prøve at finde sammen«.

Jeg nævnte de to store problemer, nemlig arbejdsledigheden og underskuddet over for udlandet. Og hvis jeg så må gøre en enkelt stilfærdig kommentar til hr. Niels Helveg Petersens i øvrigt udmærkede indlæg om ungdomsarbejdsledigheden, vil jeg sige, at det radikale venstre jo kunne have ydet et positivt i stedet for et negativt bidrag til løsning af problemerne ved at være gået med til fortsat støtte til de unge under de erhvervsfaglige uddannelser i stedet for at fjerne denne støtte med det resultat, at der skabtes usikkerhed og svigtende tilgang til de erhvervsfaglige uddannelser, med det resultat, at ungdomsarbejdsledighed blev et mere alvorligt i stedet for et mindre alvorligt problem.

Jeg har ingen bemærkninger til hr. Wilhjelm og hr. Tyroll. Deres indlæg understreger kun ganske klart, at for venstresocialisterne er kampen mod socialdemokratiet det eneste, der virkelig har interesse.

Så vil jeg gerne slutte med at sige, at jeg i lighed med statsministeren mener, at denne debat har været ført i en god og saglig tone, og at der fra mange sider ud fra forskellige udgangspunkter er vist vilje til at nå resultater. Jeg vil håbe for det kommende folketingsarbejde, at denne vilje også vil omsætte sig i praktiske resultater. Der er meget, meget store problemer for den danske befolkning, der venter på deres løsning fra folketingets side. Det gælder beskæftigelsen, det gælder vores voldsomme underskud i forhold til udlandet, det gælder en ny pensionsreform, det gælder den fremtidige boligpolitik, det gælder de unges uddannelse, det gælder vores erhvervspolitik, og man kunne nævne mange, mange andre meget vigtige opgaver, hvor der bliver brug for det åbne samarbejde, som både regeringen og socialdemokratiet har lagt op til ved denne debat.

(Kort bemærkning).

Askjær Jørgensen (FP):

Til orientering for hr. Auken skal jeg udbyde det med det urigtige. Se, det, der er finansieret bl. a. af fagforeningerne, den oplysnings-

[Askjær Jørgensen.]

kampagne, som hr. Auken henviste til og så smukt kaldte den, går ud på, at socialdemokratiet oplyser, at overføres A-kasserne til staten – vi har ikke stillet forslag om det herfra – genindføres kårensdage. Vi har ikke stillet noget forslag herom. 120.000 offentligt ansatte fyres. Vi har ikke fra fremskridtspartiet stillet sådan et forslag. Dagpengene. Vi har ikke stillet disse forslag, hr. Auken. Det står ikke nogen steder i forhandlingerne. Det er urigtige påstande.

Maisted (FP):

Hr. Aukens angreb på fremskridtspartiet koncentrerer sig selvfølgelig om hans glæde over, at vi kun var gået 9 pct. frem. Jeg forstår også, at hr. Auken er medforfatter til denne urigtige løbeseddel, som man har trykt i fagorganisationernes blade, og det kalder man så for en oplysningskampagne. Så skal man endelig lægge dertil, at man har et særligt demokratisk sindelag, hr. Auken, for man nægter nemlig fremskridtspartiets folk at få optaget svar på disse uartige artikler, man skriver i fagbladene. Det er jo lidt mærkeligt at høre, at socialdemokratiet går ind for en demokratisk udvikling i samfundet og så bruger den slags metoder, at man nægter at optage svar fra sin politiske modstander.

Men jeg tror, hr. Auken skal lade være med at glæde sig for tidligt over, at denne bagvaskelseskampagne er lykkedes. Vi mødes ved næste korsvej, hr. Auken, og så vil det vise sig, at en løgnagtig kampagne imod fremskridtspartiet kun har en kortvarig virkning, medens uduelig socialdemokratisk politik vil give et alvorligt bagslag for hr. Aukens parti.

Til hr. Christophersen. Det er den førte økonomiske politik eller snarere mangel på samme, der vil føre til en devaluering, og det er unægtelig en undervurdering af befolkningen, hvis hr. Christophersen tror, at det kun er folketingets medlemmer, der er klar over, at den danske krone er overvurderet med ca. 20 pct.

Hr. Poul Schlüter har sat en række problemer på plads, hr. Poul Schlüter har sikret borgerlige hænder til almenyttigt, asocialt boligbyggeri, og hr. Poul Schlüter har skabt klarhed over dansk politik. Desværre strækker hr. Poul Schlüters klare overblik sig ikke længere end til de nærmeste uger. Det må derfor undre, at hr. Poul Schlüter i sin iver efter at komme i regering med socialdemokratiet mister sit klare

overblik og ikke kan se, at stigende offentlige udgifter, stigende gæld til udlandet, stigende arbejdsløshed og faldende realløn, i hvert fald for lønmodtagerne i den private sektor, er en asocial og landsskadelig politik.

Til hr. Erhard Jakobsen vil jeg sige, at der findes et land i Europa, hvor politikerne fører en politik, der er til gavn for landets befolkning. I Schweiz har man overskud på handelsbalancen i 1976. Arbejdsløsheden er ca. 15.000 ledige, og inflationen er uændret omkring 1 pct. på årsbasis. Det kan altså lade sig gøre at føre en politik, der er til gavn for landets befolkning, og det burde vi lære af.

Så siger finansministeren, at det var de sædvanlige overdrivelser, vi hørte fra fremskridtspartiets side. Der er ikke tale om en vækst på omkring 20 mia kr. i de samlede offentlige budgetter, der er kun tale om 10 mia kr. Jeg bliver nødt til at citere fra to udmærkede propagandaskrivelse, som finansministeren har udgivet henholdsvis i 1976 og i 1977, og det drejer sig om de offentlige budgetter. For 1976-77 regner man med ca. 122 mia kr., og så skriver man om budgettet for 1977: »De samlede offentlige indtægter skønnes i 1977-78 at blive 115 mia kr., mens udgifterne ventes at udgøre 120 mia kr.« Det er direkte usandt, og det er falsk reklame. Finansministeren bruger det i en politisk debat ude omkring i landet, men det er at vildlede folketingets medlemmer at sige, at de samlede offentlige udgifter skulle falde fra 1976 til 1977. Tværtimod. Hvis man anvender samme beregningsmetoder, som man gjorde for budgettet for 1976, vil man komme op på en stigning, der ligger på omkring 20-23 mia kr. for de samlede offentlige budgetter. Hr. finansminister, det er ikke mig, der overdriver, det er finansministeren, der vildleder folketinget og befolkningen ved at udsende den form for pjecer, der er ukorrekte!

Christophersen (V):

Uden at vi nu skal gentage førstebehandlingen af finanslovsforslaget i december måned, har jeg et par bemærkninger til finansministeren, for han blev jo lidt, må jeg sige, prikken eller stødt over, at jeg kom til at nævne underskuddet på de 21 mia kr., og så gjorde finansministeren det samme som i december, han begyndte at efterlyse venstres forslag og førte diskussionen over i den gade.

Jeg skal bare gentage, hvad jeg sagde i december, at vi skal nok komme med vores for-

[Christophersen.]

slag, og vi skal nok komme med vores tanker om, hvordan man kommer ud af disse problemer. Dem kommer vi ikke ud af hurtigt, men det er klart, at vi må begynde på et eller andet tidspunkt. Jeg synes dog, det er en lidt mærkelig måde finansministeren argumenterer på, for det er trods alt regeringens eget finanslovsforlag.

Det, jeg sagde i min tale, var, at det var vel også et problem, som man fra regeringens side måtte erkende, om ikke offentligt så stiltiende, måtte løses. Trods alt er finanslovsforlaget regeringens forslag, og derfor er det også et produkt af regeringens arbejde og af det, som regeringen har fået igennem i folketinget af udgiftsforslag og indtægtsforslag osv. Derfor synes jeg unægtelig, det havde været mere befordrende for den kommende tids arbejde, hvis finansministeren enten slet ikke havde bevæget sig ind på området og dermed stiltiende havde givet mig ret eller ville have erkendt, at der måske trods alt var et problem her, man skulle se lidt nærmere på. Men omstændighederne, udviklingen vil jo tvinge finansministeren ind på den bane, så jeg behøver ikke engang at forlange et yderligere svar af ham.

Derimod vil jeg sige til finansministeren, at vores opfattelse af forligets statsfinansielle virkninger er mindre optimistisk end regeringens egen opfattelse, for forudsætningen for, at det giver overskud, er jo, at alt, hvad der nu påbegyndes, er noget, som ellers ikke ville være blevet påbegyndt, og at de midler, som bliver anvendt til det, ellers ikke var blevet anvendt til andre former for aktivitet. Det er jeg bange for er for optimistisk. Jeg tror ikke, det giver netobeskæftigelse for 21.000 helårsansatte, og derfor tror vi heller ikke på regeringens regnestykke. Konsekvensen af regeringens regnestykke måtte i øvrigt være, at man skulle have lavet en meget, meget større plan, for der er øjensynlig en fin forretning i det, og det kan jeg næppe tro trods alt er regeringens tankegang.

Må jeg så sige til statsministeren om det med de mørklagte forhandlinger, at jeg blev lidt bedrøvet over at høre på statsministeren, for det var, som om han opfattede det som et personligt angreb. Det var der jo ikke tale om. Det, jeg tog frem, er noget, som jeg mener er et alvorligt problem for folketinget. Det er da klart, at man i tidens løb har lavet forlig uden

for denne sal. Det gjorde man i 1930'erne, og det har man gjort i 1940'erne og 1950'erne osv., men det er heller ikke det, at nogen sætter sig sammen og finder en løsning under uformelle former, der er problemet. Det, der er problemet, er, at i de sidste par år er det blevet hovedreglen, at alle mere væsentlige politiske problemer er blevet løst uden for folketingssalen og uden for folketingets udvalg.

Nu har vi jo den formel her i huset, at når statsministeren inviterer partierne, så kommer de, så siger de: vi kommer, når statsministeren kalder, og det er ikke bare høflighed, men det er også udtryk for, at det er regeringen der på godt og ondt dirigerer slagets gang og afgør, inden for hvilke rammer forhandlinger skal finde sted. Men det, jeg godt ville sige – og jeg har forstået, at der var mange i denne debat, der var enig med mig heri – vi er måske næsten et flertal uden om regeringen i den sag, for jeg kunne forstå, at både Danmarks kommunistiske parti, SF og det radikale venstre kunne tilslutte sig synspunktet – det, jeg bare har ønsket at sige, er, at det skaber ikke respekt i befolkningen for folketingets arbejde, at man på denne måde trækker alle væsentlige arbejdsopgaver væk fra folketinget og fra folketingets udvalg og løser dem et andet sted og derefter præsenterer folketinget for de færdige løsninger. Det er en dårlig arbejdsmetode, fordi den ikke giver den offentlighed omkring lovgivningsarbejdet, der er behov for. Derfor var det ikke så meget et angreb på statsministeren eller på socialdemokratiets gruppeformand eller hvem, der ellers er optaget af den sag, som det var en opfordring til statsministeren om at ændre denne praksis. Jeg tror, det er en overordentlig forkert vej, vi er kommet ind på.

Jeg vil godt lige sige til hr. Auken vedrørende hans lille bemærkning, at jeg tror ikke, der er noget galt i, at en regering lægger sine principielle forslag frem. Nu synes jeg heller ikke, at socialdemokratiet har været helt tilbageholdende på det punkt. Jeg husker et skatte-reformforslag, som f. eks. var et meget principielt socialdemokratisk forslag, som kom i forrige samling.

Jeg tror ikke, det gør noget, at en regering kommer med sine tanker om, hvordan de helst ville have tingene. Så kan vi andre jo komme med vores tanker om, hvordan vi helst vil have dem, og så må man formulere et kompromis. Det er forkert at betegne det som kaotiske for-

[Christophersen.]

hold. Det er den måde, man havde tænkt sig et parlament skulle arbejde på, at man hver for sig kommer med det, man gerne vil have, og så må man forsøge at nå frem til et kompromis i fuld offentlighed under en offentlig forhandling i denne sal og under arbejdet i folketingsudvalgene.

Jeg tror, regeringen og statsministeren skulle lægge sig det på sinde. Det kan ikke være rigtigt, at denne fremgangsmåde nu skal blive det normale. Alting med måde, men det sidste par år har vi været præsenteret for en udpræget overdrivelse.

Gert Petersen (SF):

Jeg synes, der er tre ting, der har været interessante ved denne debat. Det er for det første forligspartiernes indbyrdes adfærd. Det er længe siden, jeg har oplevet noget lignende. Det er længe siden, jeg har oplevet, at partier, der netop havde indgået et forlig, og som ydermere er bærere af et meget stort forlig, der ligger lidt længere tid tilbage, men stadig væk siges at være gældende, augustforliget, i den grad har hakket efter hinanden, som tilfældet har været her. Hvad hr. Jens Møller sagde til hr. Niels Helveg Petersen, hvad hr. Erhard Jakobsen sagde til de andre, regeringen og socialdemokratiet inklusive osv. var en ganske interessant oplevelse. Det bestyrker mig i den opfattelse, at uanset at statsministeren helt åbenbart indtil videre vil satse på højre side i denne sal, er det forlig uholdbart. Jeg beklager meget, at statsministeren er nødt til at gå, for jeg havde egentlig også nogle bemærkninger til ham.

Jeg synes, at det, han sagde, på mange måder var ganske forstemmende. Jeg forstår på det hele, at der fra statsministerens side – jeg siger udtrykkelig fra statsministerens side, for jeg har senere nogle spørgsmål til den socialdemokratiske ordfører, som jeg synes udtrykte sig på en anden måde – anlægges én målestok med mild tolerance og landsfaderlig venlighed over for partierne til højre i salen, men derimod en anden målestok med landsfaderlig strength og snæverhed over for partierne til venstre side i salen. Jeg får f. eks. at vide, at de partier, som socialdemokratiet kan samarbejde med, må være partier, der vil føre en sammenhængende økonomisk politik, der er socialt bevidst og beskæftigelsesfremmende. Det må være partier, der ikke kun vil bruge

penge, men også vil være med til at skaffe dem. Ja men jeg forstår, at det er det, de konservative har gjort, statsminister. Jeg forstår, at man har indgået forlig med de konservative om, hvordan bolsjerne skulle fordeles, om jeg så må sige, men da det drejede sig om at fordele agurkerne, nemlig pengene, der skulle skaffes, hvilke afgifter der skulle udskrives, så stod de konservative af. Men det fik ikke statsministeren til at sige til de konservative: hvad er det for en stil? Hvad er det for en måde at optræde på? Nej, det er det, vi andre skal have at vide, oven i købet efter at vi har sagt, at vi støtter to af de afgifter, som man har besluttet at indføre. Jeg synes, det er en uværdig optræden, statsminister, at anlægge den slags forskellige målestokke. Jeg synes ikke, det er rimeligt.

Jeg vil også sige for at tage det i lidt større perspektiv: er det sammenhængen i centrumdemokraternes økonomiske politik der virker tiltrækkende på socialdemokratiet? Jeg hørte hr. Erhard Jakobsen meddele, at nu var det slut med disse forlig, næste gang måtte det være en momsforhøjelse, og det kan man selvfølgelig også kalde en sammenhæng. Jeg kunne godt give hr. Erhard Jakobsen et andet råd. Der kan skaffes penge på anden måde, for jeg ved nemlig, at i augustforliget har man aftalt, at man skal søge frem til at stille et forslag om: »... en rimelig beskatning af egentlige kapitalgevinster.«

Det har hr. Erhard Jakobsen skrevet under på. Jeg håber, at statsministeren er overbevist om, at hr. Erhard Jakobsen heller ikke på dette punkt vil begå forligsbrud, men det må være en sag indtil videre mellem hr. Erhard Jakobsen og statsministeren.

Så vil jeg sige, at jeg mærkede mig, at den socialdemokratiske ordfører sagde:

»Om samarbejdets vilkår i det nye folketing er det positivt, at flertallet i en række vigtige spørgsmål formentlig er skiftet. Der er i dag forhåbentlig flertal for fremskridt på det uddannelsesmæssige, skattepolitiske, miljøpolitiske og arbejdspolitiske område.«

Så må jeg spørge: hvad er det for nogle flertal, den socialdemokratiske ordfører tænker på? Når det drejer sig om fremskridt på det uddannelsesmæssige område, er det så et flertal sammen med centrumdemokraterne, er det et flertal sammen med de konservative, to partier, som benyttede en væsentlig del af valgkampen til at hetze imod det stude, vi er nået til i uddannelsespolitikken? Når det drejer sig

[Gert Petersen.]

om et flertal på det skattepolitiske område? O. k., det kan undersøges, men det bør dog vel også i betragtning af det, statsministeren sagde om, at nu måtte socialdemokratiske synspunkter fremmes, være et flertal, som ikke ligger alt for langt fra de socialdemokratiske synspunkter. Hvad er det så for et flertal på det skattepolitiske område, der tænkes på?

Når det drejer sig om et flertal mod nedskæringer på det sociale, det uddannelsesmæssige og det kulturelle område, så er jeg enig med hr. Auken, men jeg spørger igen: hvad er det for et flertal, når det drejer sig om et flertal mod nedskæringer på disse områder? Er det et flertal med venstre, er det et flertal med kristeligt folkeparti, er det et flertal med de partier, som i den forløbne periode har gennemtvunget en serie nedskæringer på disse områder?

Så fik vi endelig at vide, at der i dag er et flertal imod anslag mod de faglige organisationers demokratiske rettigheder. Jeg har opgivet at få svar på spørgsmålet om, hvordan man forholder sig til et eventuelt overenskomstindgreb. Det har jeg opgivet, det får jeg ikke svar på alligevel, men så spørger jeg: hvad er det så for et flertal, man tænker på, og hvad er det for nogle demokratiske rettigheder, man tænker på? Jeg kan forestille mig, at hr. Auken mener, at de anslag, der har været i den forløbne periode på en række områder, ville blive slået tilbage i det nye folketing, hvis de forsøges gentaget. Jeg går ud fra, at statsministeren også mener det. Jeg er enig heri, men jeg spørger igen: er det et flertal sammen med venstre, er det et flertal sammen med centrumdemokraterne, er det et flertal sammen med kristeligt folkeparti? Nej, det er det ikke. Eller med de konservative? Og det ved både statsministeren og hr. Auken.

Så synes jeg nok, at man bør anlægge en noget mere åben holdning fra regeringens side, når vi her drøfter samarbejde, end det svar, jeg fik, tyder på. Jeg fik nogle ganske fornuftige betragtninger om sammenhængende økonomisk politik, der skal være socialt bevidst og have et beskæftigelsesfremmende sigte, men derefter en bemærkning om, at det kan man ikke finde i venstre side af salen, det skal man over i den anden side at finde med venlige ord til venstre, med venlige ord til det konservative folkeparti, som I har haft et så fortrinligt samarbejde med derved, at de konservative har fået deres vilje uden at yde en tøddel for det.

Jørgen Jensen (DKP):

Statsministeren understregede, at det havde været en god og saglig debat, den bedste, der havde været efter et valg, og det er vel ikke så underligt, det er jo den samme regering, det er den samme politik som før, der bliver ført. Man kan vel også sige, at ingen af augustpartierne har ændret sig, de er stadig væk alle utilfredse med augustforligspolitikken, der er ingen rigtig, der vil tage ansvaret for den, og vi hørte både før og under valgkampen, at socialdemokratiet også sagde, at det var skam ikke, fordi det var socialdemokratisk politik, men der var ikke andre muligheder i det folketing, der var før, og der er åbenbart heller ej andre muligheder i dag end at føre den politik, som hr. Lindinger, tror jeg, ubevidst er kommet til at formulere; sådan opfattede jeg det i hvert fald, da han sagde: de svageste skuldre skal styrkes, så de kan bære de største byrder.

Jeg vil da godt sige, at det er også det, der er kendetegnet for den politik, som har været ført, at de største byrder skal ligge på de svageste skuldre. Så taler man om, at man skal styrke disse skuldre, og det kan man gøre moralsk ved at tale om tilbageholdenhed og den smalle vej og begrunde en sådan tale med, at vi har valutaunderskud, at vi står så svagt, som vi gør på en lang række områder. Man kunne jo også løse det på den måde, at man fjernede byrden fra de svageste skuldre og lagde den over på de stærkeste. Men det er der ikke megen tendens til. Derfor er det vel egentlig rigtigt, når statsministeren siger, at han tvivler på samarbejde med kommunisterne om en sammenhængende politik, hvis det med en sammenhængende politik er at opfatte således, at en sammenhængende politik betyder som i augustforliget 2 plus 4 pct. til lønmodtagerne og 24 pct. til arbejdsgiverne. Ja, den sammenhæng, den kan vi ikke rigtig acceptere. Hvis man med en sammenhængende politik mener huslejeskat og stigende huslejer til lejerne og så mulighed for at spekulere i ejerlejligheder, arbejdsfrie indtægter ved belåning af værdistigninger, ja, så kan vi heller ikke rigtig lide den sammenhæng. Jeg synes ikke, prisen skal betales for dette. Vi kan heller ikke lide arbejdsgivertilskud til arbejdsgiverne og direkte hjælp i en overenskomstsituation til dem med forsikringer om, at hvis ikke de kan holde fagbevægelsen inden for 2 pct.s rammen, så skal man nok gøre det ved en politisk løsning. Hvis det

[Jørgen Jensen.]

er talen om sammenhæng, så er vi altså heller ikke rigtig med. Det er helt forstået.

Jeg vil også lige gøre en bemærkning til fremskridtspartiet, som er forarget over den kampagne, der bliver ført. Jeg skal ikke tage ansvaret for de spørgsmål, der er rejst i den kampagne, der er lagt frem fra socialdemokratiets side. Jeg skal ikke benægte, at de måske på nogle områder har skudt over målet. Men det kunne jo også skyldes, at fremskridtspartiet pakker sin politik ind, prøver på at narre den danske befolkning. Kendsgerningerne er, at den politik, fremskridtspartiet står for, den er god nok og til gavn for de 10 pct., som alene vil leve af at udnytte andre; for de øvrige er den ikke til gavn, og derfor skal det også være sagt, at vi i og for sig, selv om vi ikke helt støtter det, der står i punkterne, er enige i de bemærkninger, der lød fra statsministeren om fremskridtspartiet.

Må jeg så sige til hr. Auken, som taler om, at socialdemokratiet er tilhænger af arbejdsretten og forligsmandsloven, fordi man ønsker retstilstande på arbejdsmarkedet: ja men hvad er det egentlig for retstilstande, der er? Det er jo retstilstande, hvor man sådan set tillader usaglige afskedigelser, hvor man tillader lukning af virksomheder, så mennesker bliver sat uden for døren, hvor tillidsmænd bliver afskediget. Det er retstilstande, hvor man i arbejdsretten bryder grundlovssikrede rettigheder for at værne arbejdsgiverne. Er det de retstilstande, vi skal opretholde?

Man taler om alles kamp mod alle. Ja men skyldes denne kamp ikke også socialdemokratiets idégrundlag, at vi har et samfundssystem, der tillader, at man udbytter hinanden, at man har et samfundssystem, hvor det er profithensynet, der står over alle andre interesser i samfundet? Jeg er af den opfattelse, at socialdemokratiet en gang imellem siger, at det er i hvert fald også deres opfattelse, og det er årsagen til, at det er alles kamp mod alle. Det, vi kunne diskutere, var, hvordan vi egentlig stiller arbejderklassen, fagbevægelsen, stærkest i denne kamp. Nu siger hr. Auken: ja, det gør vi i hvert fald ikke, hvis det er forsamlinger uden for de kompetente organer i fagbevægelsen, der formulerer overenskomstkrav. Her er jeg helt enig. De, der skal formulere overenskomstkrav, det er fagbevægelsens medlemmer, det er ikke folketinget herinde ved hr. Aukens hjælp, der i augustforliget siger, at nu er det 2

pct. til jeres overenskomstkrav. Det er ej heller, når de kompetente forsamlinger sidder alle de krav, der kommer fra medlemmerne, overhørig. Det er medlemmerne, der ejer dansk fagbevægelse, det er ikke socialdemokratiet, hverken økonomisk eller politisk. Det skulle vi lytte lidt efter og leve op til det, man står og siger. Men det er helt rigtigt, at vi ønsker i den kamp, alles kamp mod alle, som føres på danske arbejdspladser, at styrke fagbevægelsen, styrke arbejderklassen. Det er det, der er hovedlinjen i vor politik, og det vil det også være fremover.

Niels Helveg Petersen (RV):

Hr. Jens Møller var meget glad for, at Hilmar Baunsgaard engang havde sagt før valget om kristeligt folkeparti, at de havde været ansvarlige i deres holdning til samarbejdet. Det kan jeg da godt forstå hr. Jens Møller er glad for. Er der én ting, hr. Hilmar Baunsgaard altid har vendt sig skarpt imod, så er det, hvis ikke man kunne følge de aftaler op, der var indgået. Derfor tror jeg ikke, hr. Hilmar Baunsgaard ville have været mindre skarp i sin kritik af kristeligt folkeparti og centrum-demokraterne, end jeg var det i dag, hvis han havde været her. Ja, det er jeg overbevist om at han ikke ville have været.

Hvad er realiteterne i denne sag? Det er for det første, at det sort på hvidt står, at denne råenergiavgift var en del af augustforliget. Andre, som deltog i disse forhandlinger efter valget, måtte få den opfattelse, at dette var nu ikke noget, som to af forligspartierne kunne stå ved. Men lige så vigtigt er det, at det, der kom ud af det, er en klar forringelse af det oprindelige forslag. Det, der kommer ud af denne pakke, er en ringere påvirkning af efterspørgslen, hvor der er behov for noget mere vidtgående. Det er for det andet, at elafgiften medfører urimelige forvridninger og i øvrigt også urimelige byrder for folk, der har valgt en ganske speciel elopvarmningsform. Og endelig at de pantebrevsavgifter og andre afgiftsforslag jo ikke har noget at gøre med påvirkning af efterspørgslen, men noget at gøre med kapitalposteringer.

Så siger hr. Jens Møller – og deri påstår han der skulle være en særlig forskel – at hr. Jens Møller vil da ikke for enhver pris være med til noget. Ja, han var i hvert fald med til at gennemføre råenergiavgiften eller skrive det på papir. Men dernæst vil jeg da gerne gøre op-

[Niels Helveg Petersen.]

mærksom på, at to vigtige områder som skødefgiften og nedsættelse af landbrugets byrde ved refusion af produktionsafgifterne i hvert fald nok så meget skyldes andres indsats som hr. Jens Møllers.

Forsvarsdiskussionen har været draget ind i diskussionen, og jeg synes, at det lykkedes hr. Steen Folke at sprede en del tåge om noget, der egentlig er temmelig klart. Jeg gentager, hvad det radikale venstre har sagt: vi vil tage stilling til forsvarsbevillingerne i forbindelse med finanslovens behandling hvert år. Netop nu efter denne diskussion og i de kommende dage går behandlingen af finansloven for det kommende finansår i gang, og det er på baggrund heraf, at vi træffer vore beslutninger.

Jeg vil også godt sige, at genforhandlingsklausulen, som den nu står, jo er ganske klar. Ethvert forligsparti kan blokere eventuelle ønsker om besparelser, selv om der er tale om nedskæringer på andre områder. Jeg synes nok, at hr. Brusvangs udtalelser her var udtryk for en ganske klar opfattelse og en ganske klar holdning, men på den anden side synes jeg også, det var en ganske urimelig holdning. Jeg forstod nemlig på hr. Brusvang, at under ingen omstændigheder ville hr. Brusvang og hans parti acceptere, at der kunne blive tale om at røre disse forsvarsrammer, som nu var fastlagt. Jeg forstår ikke visdommen i en sådan holdning, og jeg siger dette, selv om vi altså ikke er bundet af denne genforhandlingsklausul.

Finansministeren vil jeg gerne takke for redegørelsen vedrørende deltid. Jeg forstår på finansministeren, at der nu skulle være muligheder for en hurtig udvikling på området, at de legale muligheder nu er fuldt ud til stede, og jeg håber, udviklingen vil vise, at det også i praksis giver sig udslag. Vi vil følge området med stor opmærksomhed for at se på, om nu også mulighederne udnyttes. Gør de ikke det, så må vi vende tilbage til sagen.

Jeg efterlyste regeringens holdning til den forsøgsordning, som er iværksat af en enkelt kommune til bekæmpelse af ungdomsarbejdsløshed, og hvor der er tvivl om lovligheden. Jeg fik ikke noget svar i dag, men det kan sådan set også godt vente. Jeg vil bare i almindelighed sige til regeringen, at indsatsen, regeringens indsats, hvad der vil blive foretaget, dens opfindsomhed, dens initiativ og handlekraft, netop når det drejer sig om bekæmpelse af ungdomsledigheden, er noget af det, som vi

vil følge med den allerstørste opmærksomhed for at inspirere til, at der på dette område gøres en meget stor indsats.

Statsministeren var ked af, at jeg kaldte de fire klumper for temmelig tilfældigt sammenkædet. Jeg er ked af at måtte fastholde den karakteristisk. Jeg ser nok, at i hvert fald tre af dem har en direkte sammenhæng med den øjeblikkelige situation, og vi har aldrig gjort indvending over, at disse blev sammenkædet, men sammenkædningen med den fjerde er ikke umiddelbart indlysende i lyset af forhandlingerne på arbejdsmarkedet.

Forhandlingsformen har der været gjort bemærkninger om fra flere sider. Jeg sagde i mit første indlæg, at det er naturligt – og det er uundgåeligt og ofte ønskeligt – under et forslags almindelige gang gennem folketinget, at der er behov for særlige drøftelser mellem grupper af partier. Det ved vi, sådan er det. Endelige, afsluttende forhandlinger kan ikke gøres færdige i folketingsudvalg og slet ikke i folketingets udvalg med den sammensætning, de har her i folketinget med så mange partier, med så vidt forskellige opfattelser. Der skal ikke være tvivl om, at den nødvendighed erkender vi, sådan har det altid været. Men jeg vil gerne fastholde, at det er ikke tilfredsstillende, at hovedreglen for lovforslagsbehandling er blevet, at man starter med snævre partidrøftelser. Vi har selv været med i det, der er ikke nogen speciel kritik over for regeringen i dette, der er derimod en betænkelighed fra vor side ved at fortsætte dette mønster, fordi det især giver offentligheden en alt for ringe mulighed for at følge faser i forhandlingerne, fordi det skaber et unødvendigt indtryk af stor politisk forvirring, hvor det, der foregår, i og for sig er en meget normal, skal vi sige prøven kræfter om den endelige udformning. Derfor synes jeg ikke, man fra regeringens side skal stille sig tilfreds med, at forhandlingsformen fortsætter fuldt ud, som den er begyndt. Vi er interesserede i, at forhandlingsformen følger den normale vej med fremsættelse af forslag her i salen, således at der er klar mulighed for at se, hvilke oplæg der kommer fra regeringens side.

Jeg vil gerne takke hr. Auken for bemærkningerne om samarbejdsmønstret vedrørende den økonomiske politik. Når jeg rejste tvivl om hr. Aukens udtalelser om samarbejdsmønstret, så er det, fordi hr. Auken netop nævnte skatteproblemerne som et af de områder, der

[Niels Helveg Petersen.]

ligesom faldt uden for den økonomiske politik, og som altså var egnet til separat behandling med et andet flertal end det flertal, der lå bag den økonomiske politik. Det er nu nok en lidt stærk ting at tage hele skattesiden ud af den økonomiske politik. Men jeg er glad for bemærkningerne, glad for den holdning, der ligger bag socialdemokratiets udtalelser, nemlig at det er nødvendigt at få skabt et fast flertal bag de langsigtede indgreb og den langsigtede linje i den økonomiske politik, som vi forhåbentlig inden så forfærdelig længe får nogle oplæg til fra regeringens side.

Statsministeren gjorde ikke særlige bemærkninger, hverken om den langsigtede økonomiske politik eller om regeringsdannelsen. Det skal jeg lade ligge ved denne lejlighed, men kun sige, at vi har en bekymring her. Hvis det ikke lykkes meget snart at få gang i forhandlingerne om den langsigtede økonomiske politik, at få skabt det faste samarbejdsmonster, som gerne skulle vise sig i dette folketing, så har vi vores bekymring for, om denne regering også vil kunne vise resultater, når den til sin tid atter skal præsentere sig for vælgerne. Det er såmænd ikke for regeringens skyld, dette bekymrer mig, men for landets skyld. Vi har brug for en periode med en stabil, langsigtet økonomisk politik, og hvis ikke det lykkes meget snart, så er jeg bange for, at man spilder værdifulde muligheder på gulvet.

Brusvang (CD):

På partiet centrum-demokraternes vegne vil jeg gerne i anledning af hr. Niels Helveg Petersens udtalelser sige, at det er mig temmelig ubegribeligt, hvad der egentlig er formålet med hr. Niels Helveg Petersens forskellige angreb. Jeg kan ikke se rettere, end at hr. Niels Helveg Petersen bestræber sig meget energisk for at få ødelagt det samarbejde, der – selv om det har knaget, og selv om der har været problemer – dog har holdt augustforligspartierne sammen. Jeg må også sige til hr. Niels Helveg Petersen, at jeg erindrer, hvordan udviklingen har været siden hr. Niels Helveg Petersens hjemkomst fra Bruxelles, så jeg husker også, hvordan hr. Poul Hartling karakteriserede hjemkomsten. Her havde man en hr. Niels Helveg Petersen, som igennem lange tider overhovedet ikke har haft nogen føling med dansk politik. Hvorefter hr. Niels Helveg Petersen kommer hjem, ka-

ster sig om halsen på socialdemokraterne og bogstavelig talt udnævner sig selv til minister. En ganske ejendommelig måde at vende tilbage til dansk politik på. Derefter har hr. Niels Helveg Petersen bestræbt sig for at finde alle de spinatbede, der overhovedet kunne findes, for at jukke i dem, og nu forsøger han her at slå en kile ind mellem forligspartierne. Det er helt urimeligt. Hr. Niels Helveg Petersen har ikke deltaget i disse forhandlinger om råenergi-afgiften, han har ikke nogen som helst personlig og konkret viden om, hvad der har været sagt: at der ganske kort tid efter, at aftalen blev sluttet, har været rejst tvivl om dette særlige punkt, at der har været argumenteret igennem måneder, og at der ikke er tale om, at vi er slået om fra det ene øjeblik til det andet, men at der netop i denne kreds har været en meget dybtgående debat om disse spørgsmål. Det er menneskelig forståeligt, at man er sur over et valgresultat. Mit parti har også prøvet ved en lejlighed at få et dårligt valgresultat. Men det nytter altså ikke noget at skubbe skylden over på alle andre. Det kunne jo være, at der skulle en lille smule selvransagelse til for at finde frem til den virkelige årsag. Der er ikke sket noget forligsbrud. Der er truffet en aftale også med regeringspartiet, hvorefter augustforliget på det pågældende punkt har fået et andet indhold. I forbindelse med denne anden aftale er der selvfølgelig ydet en politisk pression, men en politisk pression, der er fuldt ud lovlig. Det er lovligt i en forhandling, hvor statsministeren gang på gang har understreget, at tingene hører sammen, hvor man ikke skal forvente at få resultater på de enkelte punkter, medmindre man er enig om det hele, da at sige, at vores medvirken på dette eller hint punkt må være afhængig af, at vi får statsministeren til at erkende, at der er sket et og andet, siden man i august forrige år vedtog råenergi-afgiften under helt andre økonomiske og politiske forudsætninger.

Nu skal man høre igen og igen dette med, at man fra radikal side sandelig altid har vedstået forligstekster, og hvis hr. Hilmar Baunsgaard havde været her i dag, så ville han have eksploderet så og så kraftigt. Må jeg lige erindre hr. Niels Helveg Petersen om – men det kan hr. Niels Helveg Petersen jo heller ikke vide, for dengang var han her heller ikke – at da vi i december forhandlede juleforliget, da oplevede vi, at den radikale gruppeformand sad og for-

[Brusvang.]

handlede på den radikale gruppes vegne og bagefter kom i den for ham ubehagelige situation, at han måtte meddele os, at det var alligevel ikke på den radikale gruppes vegne, for der var altså nogen, som man havde regnet med, men som altså meldte fra alligevel, og det var netop hr. Hilmar Baunsgaard. Altså også dér har man af og til oplevet, at der ikke har været det fornødne fodslag og forståelse, der har ikke været en fuldstændig fastholden ved de aftaler, som man troede man havde.

Endelig er der spørgsmålet om forsvarsforliget og genforhandlingsklausulen. Vi har netop fra centrum-demokraternes side under forhandlingerne sagt, at den genforhandlingsklausul, som den socialdemokratiske forsvarsminister var pennefører på, og som stort set er den, vi har i dag, var en ganske fornuftig klausul, for den indebar muligheden for, at hvis der skete en væsentlig ændring af forudsætningerne på det sikkerhedspolitiske område, eller hvis der skete en væsentlig ændring, for så vidt angår den økonomiske udvikling her i landet – jeg tror, man kaldte det den økonomiske udvikling i den civile sektor – ja, så er der vel ingen af os, der ikke er parat til at sætte os sammen og prøve at se, hvilke konsekvenser det skal have. Mit partis indstilling er den, at forsvaret er noget af det, der skal spares sidst på, men selvfølgelig kan der komme sådanne økonomiske ulykker over dette land, at det også kan få konsekvenser for forsvaret. Det er altså en ganske fornuftig klausul, og det er mig ubegribeligt, at man ikke fra de radikales side kan se fornuften i den formulering, som regeringen med så stor omhu har lavet.

(Kort bemærkning).

Niels Helveg Petersen (RV):

Jeg takker hr. Brusvang for den elskværdige og lidt ophidsede karakteristik af min glørværdige fortid, den har jeg noteret med stor interesse.

Mit anliggende er slet ikke at drive kiler ind i noget samarbejde. Det ville ligge mig meget fjernt. Mit anliggende er at give offentligheden en forklaring på, hvordan det kan gå til, at augustforliget blev forringet og blev udhulet. Situationen har ganske vist ændret sig siden august – rigtigt – men situationen er blevet værre. Der er i dag et større behov for en forbrugspåvirkning, end der var i august. Det er den for-

klaring, offentligheden skal have, det er den, jeg har forsøgt at bidrage til.

Jens Møller (KrF):

Det glæder mig at høre, at hr. Niels Helveg Petersen ikke ønsker at drive kiler ind i samarbejdet. Hans udtalelser her må da ses i lyset af det udtryk, vi kender fra Det ny Testamente: at det onde, som jeg ikke vil, det gør jeg. For det er jo det, der sker i praksis, når vi skal til at skændes på den måde.

Hr. Niels Helveg Petersen nævnte hr. Hilmar Baunsgaard og citatet af hr. Baunsgaards tale, som han jo dog ikke bestred, men han sagde, at hvis det havde været nu, ville han nok have set anderledes på det, for hr. Hilmar Baunsgaard mente altid, at man skulle følge de aftaler op, man havde indgået. Ja men det mener vi andre da virkelig også. Det er da helt klart, at det mener vi. Men nu er der sket det, at denne råenergiavgift er indgået i en større sammenhæng, den kom ind i nogle forhandlinger, og i løbet af disse forhandlinger fik vi statsministeren til at forstå, at for helhedens skyld så var det bedst at ændre det her, for ellers fik man vanskeligheder på andre områder, hvor vi ikke var forpligtet. Vi har derimod ikke på noget tidspunkt nægtet at stemme for råenergiavgiften, hvis den var blevet ført frem til afstemning i salen. Det er derfor helt ubegrundet, når man beskylder os for at have løbet fra et forlig.

Det, der ligger bag de mange anklager, er nok det, der kom frem lidt senere hen i hr. Niels Helveg Petersens indlæg, hvor han sagde, at det var en klar forringelse. Det må jo være, fordi hr. Niels Helveg Petersen ikke som vi andre lægger så stor vægt på, at vi ikke må belaste erhvervslivets omkostninger mere end allerhøjest nødvendigt.

Hr. Niels Helveg Petersen sagde også, at skødeafgiftens bortfald og nedsættelsen af landbrugets jordskatter nok så meget var andres arbejde. Her ser man igen ganske tydeligt det, som også hr. Brusvang nævnte, at hr. Niels Helveg Petersen ikke har været med i forhandlingerne. Hvis han havde været det, så ville han vide, at alle partier var gået sammen om skødeafgiften, og det var kun, fordi kristeligt folkeparti gik imod den i sidste øjeblik, at den bortfaldt. Og med hensyn til landbrugets jordskatter ville han også vide, at det vel er det område, hvori vi har kæmpet mest, netop for at få disse jordskatter ned. At en nedsættelse af

[Jens Møller.]

landbrugets jordskatter så blev erstattet med en nedgang i produktionsafgiften i stedet for en direkte nedgang i skatterne, ja, der kan de radikale godt få en del af æren dér, for det er jo deres idé.

Så var der statsministeren. Jeg havde ellers ikke tænkt mig, at jeg ville svare på det, for det var jo et meget pænt indlæg fra statsministerens side. Men da jeg nu er heroppe, vil jeg da gerne sige, at når statsministeren siger, at vi ikke skal forfalde til den tanke, at det kun er et spørgsmål om liberale løsninger, så er jeg da helt enig med statsministeren. Vi er ikke så interesseret i, om en løsning er lidt mere eller lidt mindre liberal, eller hvad den er; vi er selv et socialliberalt parti, og det er fuldt ud lige så vigtigt, at den er socialt forsvarlig, som at den er liberal. Det, der er det afgørende, er, at det er fornuftige løsninger, vi finder frem til.

I øvrigt vil vi så fortsætte vores bestræbelser på at formidle og skabe det nødvendige samarbejde så godt, vi kan, men – og det må jeg gentage – ikke for enhver pris.

Ib Christensen (DR):

Finansministeren citerede mig for at have sagt, at beskæftigelsesplanen ikke var statsfinansielt selv bærende. Det sagde jeg faktisk ikke. Jeg sagde, at den var ikke økonomisk selv bærende. Dermed mener jeg, at det indtryk, man gav under valgkampen, var, at nu skulle denne beskæftigelsesplan gennemføres, og det kostede såmænd ingenting, for det gav et overskud. Sandheden er nu kommet for dagen, om ikke før, nemlig dette, at man finder det nødvendigt – og uden tvivl med rette i sammenhængen – at gennemføre en stramning i form af disse afgifter, som der foreslås.

Statsministeren talte meget om den sammenhængende økonomiske politik. Det skulle være en sammenhængende økonomisk politik, som var klart social bevidst og varetog beskæftigelsesmæssige hensyn. Der er næppe noget parti i dette ting, som ikke kan skrive under på, at det pågældende parti har en sådan sammenhængende økonomisk politik med det sigte og de konsekvenser. Derfor skylder regeringen at klargøre: hvad er det for en sammenhæng?

Selvfølgelig må statsministeren som ansvarlig regeringsleder ikke kunne acceptere skiftende flertal på den facon, at et flertal gennemfører nogle meget store offentlige udgifter, mens der ikke kan skabes et flertal for at

dække disse udgifter ind. Det må være således, at de partier, regeringen bedst kan enes med om beskæftigelsesarbejder osv., også sørger for dækningen, at de partier, der mest naturligt kan enes med regeringen om boligpolitikken, også sørger for alle økonomiske aspekter dertil hørende. Der er næppe noget parti, der vil finde det urimeligt, at sådan skal det være. Den sammenhæng skal der være. Men det behøver jo da ikke at betyde, hr. statsminister, at det samme antal partier og lige nøjagtig de samme partier skal være enige om alting. For så opstår den situation, som hr. Niels Helveg Petersen med rette har påpeget, med de tilfældige klumper. Hvad har forsvaret med beskæftigelsen at gøre, og hvad har det med boligpolitikken og de forskellige afgifter at gøre? Hvad har det med beskæftigelsespolitikken at gøre, at man foretager en skatteomlægning, der lægger skatten væk fra jord og over på folks arbejdsudbytte? Ikke ud over, at det har en negativ virkning på beskæftigelsespolitikken. Hvad har det med beskæftigelsen at gøre, at man dyrker erhvervene og befolkningen til med højere afgifter, der ganske klart navnlig for elafgiftens vedkommende virker beskæftigelseshæmmende, mens man deler andre penge ud til de samme eller andre med henblik på at stimulere erhvervsaktiviteten og beskæftigelsen? Ikke et hak har disse ting med hinanden at gøre.

Det lykkedes heller ikke statsministeren at klargøre for dette høje ting sammenhængen i disse klumper. Det, som statsministeren betonedede, var, at det var nogle store klumper. Det er vi enige om. Det er nogle store klumper. Men hvor er sammenhængen? Sammenhængen blev ikke påpeget i statsministerens svar til hr. Niels Helveg Petersen.

Flere har før gjort bemærkninger her fra denne talerstol om tonen mellem partierne, og det er egentlig barokt. Det er lidt tragikomisk at høre, hvordan de skælder hinanden ud, hvordan de også over for pressen refererer fra lukkede forhandlinger, og hvordan de gnaver i hinanden. Der er ikke meget tilbage af det augustforlig, og jeg betragter statsministerens betoning af endnu ved denne sene lejlighed, at han ønsker denne sammenhæng – underforstået: disse partier, der skal enes om det hele – som en slags svanesang over augustforliget. Endnu ved denne lejlighed mener statsministeren, at han skal spille denne rolle, at der skal være et samarbejde mellem disse partier, uan-

[Ib Christensen.]

set at de står her på denne talerstol også ved denne lejlighed, også her efter valget, og polemiserer mod hinanden.

Der er heller ikke et andet flertal, nu da centrum-demokraterne og kristeligt folkeparti skubbes ud i kulden – og måske selv har været ude om det, jeg skal ikke blande mig i familiegslagsmålet. Der er formentlig heller ikke nogen vej frem i et SVR-samarbejde. Også det må statsministeren gøre sig klart, hvis han ikke allerede har gjort det. Jeg tror, regeringsomdannelsen er udtryk for, at han har gjort sig det klart. Men endnu ved denne lejlighed spilles jo dette tema. Hvad kan venstres højrefløj og socialdemokratiets venstrefløj, som er blevet styrket, enes om? Ikke noget som helst. Uanset at regeringen altså også ved denne lejlighed siger, at det skal være faste flertal, så er den politiske realitet den, at regeringen er tvunget til at arbejde med skiftende flertal, hvad enten den kan lide det eller ej. Det er den politiske kendsgerning.

Læg mærke til, hvem der viser samarbejds-sind. Hvis centrum-demokraterne siger, og det har de jo sagt, at de vil ikke gå med til nogen indkomspolitik, hvis regeringen arrangerer sig til anden side med hensyn til en progressiv jordpolitik, hvem er det så, der blokerer samarbejdsmulighederne i tinget? Det er centrum-demokraterne. Der er ikke kommet en tilsvarende erklæring fra de partier i dette høje ting, som ønsker en progressiv jordpolitik, og som gennem retsforbundets tilstedeværelse er blevet afgørende styrket. Der er ikke fra nogen af de partier kommet en tilkendegivelse af, at de ikke vil medvirke til en sådan progressiv jordpolitik, medmindre regeringen tager alt, hvad der hedder indkomspolitik, af bordet. Læg mærke til det. Dette er jo en udstrakt hånd. Vi vil bekæmpe tvangsindgrebspolitikken med overgreb over for arbejdsmarkedets parter og erhvervslivet under alle omstændigheder, men vi vil ikke afslå at bistå regeringen, alt hvad vi kan, med hensyn til at ændre jordpolitikken afgørende her i landet.

Derfor er det forkert, når statsministeren prøver at give karakterer, men jeg er enig med statsministeren om, at der kan ikke dannes et fast flertal til højre i salen, og der kan heller ikke dannes et fast flertal til venstre i salen. Det har statsministeren ret i, det sidste, men den første erkendelse bliver han altså også nødt til at drage som en konsekvens af valg-

sultatet. Derfor er jeg sikker på, at det bliver en regering, der må arbejde med skiftende flertal, og mit råd er da: lad være med at gøre regeringen Hartlings fejl igen. Lad være med at komme med partipolitiske oplæg, der virker som et knyttnæveslag på et flertal i dette høje ting. Lad være med det, men vær en ansvarlig centrumplaceret regering, som regeringen jo faktisk er med udgangspunkt i et styrket socialdemokrati. Og så find ud af, hvor der er naturlige flertal på de forskellige områder, hvor disse naturlige flertal kan dannes. I nogle sammenhænge til venstre, i andre sammenhænge til højre og i mange sammenhænge det, man kalder hen over midten. På den måde kan regeringen overleve, hvad der jo må være væsentligt for enhver regering. Men hvad der må være endnu mere væsentligt for enhver dansk regering og enhver regering overhovedet, det er jo, at den kan føre en politik og ikke bare sidde på nogle taburetter og administrere fra august til september og fra februar til april med nye forlig osv. – og med klumper, som er ufordøjelige.

Det radikale venstre har for så vidt markeret, hvad der skal ske fra de forskellige partiers side. Før valget aftvang det radikale venstre statsministeren et løfte om, at man ville forlange, at det radikale venstre skulle være med i forsvarsforliget, for ellers kunne man ikke deltage i de økonomiske saneringsordninger og i den økonomiske politik. Nu har det radikale venstre frafaldet dette krav her efter valget, og det tjener partiet til ære, for dermed er vist, at hvis de partier, der har en opfattelse på et eller andet område, som er i strid med et flertal i dette ting, giver afkald på at være med i noget, kan de ofte stå sig ved det, for så kan de bevare deres identitet. Men så skal de altså heller ikke forhindre, at der bliver gennemført noget på andre punkter, hvor der er et naturligt flertal for en anden politik.

Med denne appel vil jeg da slutte dette indlæg. Jeg håber altså, at denne debat måske kan være medvirkende til at bibringe regeringen den opfattelse, som jeg tror den allerede har taget konsekvensen af gennem den store regeringsomdannelse, at det, det drejer sig om, er at få folketinget til at fungere, og at det kun kan fungere med skiftende flertal. Man har for så vidt erkendt det, når det gælder skolepolitik og kulturpolitik på visse områder, fordi nogle partier dér står for et synspunkt, som slet ikke repræsenteres af flertallet i dette

[Ib Christensen.]

høje ting. Det må man også erkende på andre væsentlige og centrale områder, også områder, der vedrører den økonomiske politik i allerhøjeste grad. Så kan regeringen tjene landets interesser, så kan den overleve, og så kan folketinget fungere. Og hvis vælgerne har ytret noget ved dette valg – og de har ytret mange ting – så er det vel i og for sig ønsket om, at folketinget kan fungere.

Wilhelm (VS):

Statsministeren havde en bemærkning om, at fra det, han kaldte venstrepartierne, var der opfordring til at se til den side og finde samarbejdsmulighed til den side. Det er jo noget, vi snart er vænnet til, altså at blive slået med i puljen dér, når statsministeren, økonomiminister og andre er lidt summariske i deres gennemgang. Det kan jeg da godt forstå, at man kan være, men jeg bliver altså nødt til at korrigere endnu en gang: vi har så lidt i dag som tidligere appelleret om den slags til socialdemokratiet. Vi ved, det vil være tåbeligt. Vi tager socialdemokratiet for pålydende. Vi erkender socialdemokratiets rolle, som socialdemokratiet selv har defineret den, og ud fra det synspunkt vil det være tåbeligt at appellere til socialdemokratiet om at samarbejde til venstre side.

Jeg skal indrømme, at med den nye socialdemokratiske ordfører er det pålydende måske nok lidt mere forvirret, end det har været tidligere. Den nye socialdemokratiske ordfører sluttede med at indbyde til åbent samarbejde, men jeg må sige, at det er svært at tage den slags særlig alvorligt. Vi gør det i hvert fald ikke i VS. Den samme ordfører sagde udtrykkeligt, at man ikke ønskede forskellige flertal med skiftende partnere fra sag til sag. Den samme ordfører glædede sig udtrykkeligt over, at venstrefløjen ikke havde nogen fremgang, og den samme ordfører underkendte venstrefløjens partierne enhver berettigelse. Han glædede sig ganske vist samtidig over, at der, som han sagde, var et nyt flertal på en række områder, som f. eks. det uddannelsesmæssige, imod de sociale nedskæringer, imod indgreb over for arbejdsmarkedets parter osv. Det er den anden eller tredje eller fjerde helt grundlæggende selvmodsigelse i den ordførertale, for det nye flertal, det findes altså ikke uden de venstrefløjenspartier.

Den samme ordfører havde en bemærkning

om, at i hvert fald han, måske partiet, endelig havde erkendt, at den krise, man stod i, den kunne man ikke producere sig ud af, men man insisterer på samarbejde med de partier, der stadig væk fuldstændig blindt har tillid til, at denne her krise kan man producere sig ud af med eksportstøtteordninger osv., som ordføreren også nævnte som disse ting, der ikke rakte til.

Jeg synes nok, statsministeren var noget mere konkret i sit pålydende. Der var tre kriterier for, hvem man kunne samarbejde med. Betingelsen var en sammenhængende økonomisk politik, som for det første var ansvarlig, for det andet havde et rigtigt socialt sigte og for det tredje var til fremme for beskæftigelsen. Men vi ved jo godt, hvad der tænkes på, og vi ved jo godt, at den samme statsminister i valgkampen appellerede til styrkelse af augustpartierne.

Ansvarlig, sammenhængende økonomisk politik. Det er jo ikke noget, man sådan kan sige ud i den blå luft. Det er jo et spørgsmål, hvad og hvem man er ansvarlig over for. Er man ansvarlig over for de 200.000 arbejdsløse? Er det det, der er kriteriet? Det har det i hvert fald ikke været hidtil. Det er heller ikke det, der bliver kriteriet med det samarbejdsrend, som statsministeren lægger op til.

Et rigtigt socialt sigte, blev der så sagt. Er det det, der er kriteriet? Det er det samarbejdsrend, som har vist det rigtige sociale sigte med at fjerne EFG-lønnen, med at gennemtvinge i tusindvis af fyringer ved daginstitutioner og andre steder. Det er det rigtige sociale sigte, som blev demonstreret med den åbne adgang til spekulationsgevinsterne ved udstykningen af ejerlejligheder. Det var det andet kriterium.

Det tredje var altså, at denne sammenhængende økonomiske politik skulle fremme beskæftigelsen. Det siger statsministeren, som hidtil i de foregående to år med sit parti har stemt imod ethvert af de forslag om beskæftigelsesfremme, vi andre har lagt frem, også selv om man ikke kunne bestride, at det statsfinansielt var overskudsforslag, og at det var forslag, der endda bedrede betalingsbalancen.

Vi ved, hvad der ligger i de tre kriterier, for det har vi fået demonstreret tydeligt i de to år, der er gået. Blandt andet af den grund deltog VS heller ikke i dag i appellerne til socialdemokratiet om at skele til den side, for vi ved godt, hvad der ligger i den måde, socialdemokratiet tolker sin valgsejr på.

[Wilhelm.]

Hr. Auken opfattede dette som: for VS er kampen mod socialdemokratiet det eneste, der har interesse. Det var åbenbart tilstrækkelig konstatering for den socialdemokratiske ordfører til i øvrigt at slippe uden om de centrale spørgsmål, vi har rejst for, jeg ved ikke hvilken gang, også her i debatten i dag. Det behøver man slet ikke at beskæftige sig med, det er der heller ingen af ministrene, der har nedladt sig til. Det behøver man ikke, for for VS er kampen mod socialdemokratiet det eneste, der har interesse.

Det er interessant at se, hvordan man kommer til sådan en konklusion fra den socialdemokratiske ordførers side. Det, at vi spørger: hvad er egentlig meningen med den beskæftigelsesplan, man fyrede af i valgkampen, men som ikke har spor valør længere i aftaleteksten, i redegørelsen eller i den socialdemokratiske ordførers tale her? Hvad er meningen, og hvad er status for den beskæftigelsesplan? Det er nok til at vise, at for VS er kampen mod socialdemokratiet det eneste, der har interesse. Den slags spørgsmål er altså nok for hr. Auken til at demonstrere, at for VS er socialdemokratiet hovedfjenden. Han går ikke ind på spørgsmålene. Han går slet ikke ind på at besvare noget som helst. Alene det, at vi spørger om forholdene dér, er altså nok til at vise, at for os skulle socialdemokratiet være hovedfjenden. Det må man så tage for pålydende, det også, hvis socialdemokratiet virkelig ønsker at opfatte det på den måde, at det at stille spørgsmål til deres såkaldte beskæftigelsesplan og til andre ting demonstrerer, at for os er de hovedfjenden.

Jeg bliver alligevel nødt til at gentage et par af de spørgsmål, som vi havde fremme i valgkampen, som ikke blev besvaret, som vi har haft fremme nu her i dag, og som heller ikke blev besvaret.

Med den virkning fra 1. april 1979, som man tillægger rentesikringsaftrapningen, har jeg konstateret, at man altså forbereder et husleječok, en huslejeeksplosion på det tidspunkt. Er det ikke rigtigt fortolket, at det, der står i forligsaftalen om dette punkt, nødvendigvis betyder, at de boliger, der stod over for rentesikringsaftrapninger på f. eks. 23 kr./m², de har en stigning til gode på 55 kr./m² eller 500 kr. i månedlig leje for en ganske almindelig lejlighed alene som følge af rentesikringsaftrapningen 1. april 1979? Der har ikke været

noget svar. Jeg må tage det som en bekræftelse på, at det er det, man lægger op til 1. april 1979. Den forligstekst kan dårlig læses anderledes, og den er i hvert fald ikke blevet dementeret.

Min partifælle hr. Steen Folke har spurgt til forsvarsforliget: hvad er det samlede beløb for det her forlig? Ja, der er jo nævnt et grundbeløb, og så er der nævnt alt det løse, men det er der ikke rigtig tal på. Det burde dog være rimeligt at få at vide, hvad det samlede beløb er, man har indgået forlig om, eller, hvis det ikke kan gives med et konkret tal, så i det mindste, hvad maksimumsgrænsen er for den forsvarspolitiske aftale rent budgetmæssigt. Det har der heller ikke været noget svar på. Jeg bliver nødt til at gentage det.

Jeg skal ikke gentage alle de andre spørgsmål, men et par af de væsentligste. Hvad er realiteterne bag løftet nu på fjerde år om de 40.000 boliger? Hvordan er det, socialdemokratiet vil sikre dem? Hvad vil det koste skatteyderne? Skal det være ejerboliger, eller skal det være lejeboliger? Det måtte da være rimeligt at få det besvaret. Man har lavet PR på den beskæftigelsesplan nu i ugevis, men man vil ikke besvare de her ting. Jeg har spurgt, jeg tror samtlige socialdemokrater, jeg har mødt i valgkampen. De har svaret fuldstændig diamestralt modsat og ud i den blå luft. Nogle har sagt: ja, det er vistnok indekslån, vi vil benytte os af. Andre har sagt: læs 5 sider længere henne, der står noget om differentieret rente. Andre har sagt noget helt femte. Hvad er det, man vil gøre for at sikre de 40.000 boliger, og hvad er det for boliger, man vil sikre? Vi har ikke hørt noget som helst svar på det endnu, til trods for at man har brugt det som et stort PR-nummer i valgkampen. Det kan ikke være ganske urimeligt at stille den slags spørgsmål, selv om så hr. Auken vil opfatte det på den måde, at alene det, at vi stiller spørgsmål til ham og til socialdemokratiet, er udtryk for, at for os er socialdemokratiet hovedfjenden.

Vi har også spurgt her i dag: hvad agter regeringen at gøre for at holde statsministerens løfte under valgkampen om at forhindre et prischok efter den 1. marts? Prischoket er i fuld udvikling, men vi har ikke hørt et klap om, hvad regeringen agter at gøre for at opfylde det løfte. Det vælter ind med forslag derhenne i boksene, men der er hidtil ikke ét, der har taget højde for det her problem, som var et valgløfte fra statsministerens side, og det er

[Wilhelm.]

åbenbart en fornærmelse bare at spørge om, hvad man egentlig mener med det løfte.

Vi har også spurgt: hvad mener man konkret med det afsnit i socialdemokratiets og LOs beskæftigelsesplan, der hedder bedre offentlig service og flere offentligt ansatte, og vi har spurgt meget konkret: betyder det, at man vil genansætte de 5.000, man fyrede på daginstitutionerne? Betyder det, at man vil genansætte i det mindste nogle af dem, man har bortrationaliseret fra posten, fra DSB, fra kriminalforsorgen, fra plejehjemmene og i hospitalssektoren? Der er ikke noget svar. Betyder det, at man f. eks. vil skynde sig at sørge for, at den forringelse af postombæringen, der ellers skal iværksættes 17. maj, alligevel ikke finder sted? Der er ikke noget svar, og det er åbenbart en fornærmelse bare at spørge om, hvad de dér uforpligtende løfter betyder.

Spørgsmålene være hermed gentaget. Jeg skal ikke sige, jeg har de store forventninger om, at man får svar, men så vil jeg anmode om, at man i offentligheden mærker sig, at man stadig væk, også efter valgkampen, fra regeringens og socialdemokratiets side nægter at svare på sådan nogle helt konkrete spørgsmål.

(Kort bemærkning).

Maisted (FP):

Det er til hr. Jørgen Jensen. Der er ikke noget skjult i fremskridtspartiets politik. Vi er det eneste parti, der krone for krone redegør for, hvordan vi vil udføre politikken, der vil skabe fuld beskæftigelse og skabe balance over for udlandet og sørge for en reallønsmæssig fremgang for hele befolkningen. Det kan næppe kaldes at føre en skjult politik.

Der er nogle, der har undret sig over, at jeg ikke har haft nogle bemærkninger til statsministeren, men når det eneste, man hører, er noget om oppustethed og intet svar på de spørgsmål, der er stillet, så må man undskylde mig, så opgiver jeg.

(Kort bemærkning).

Auken (S):

Jeg er ked af, jeg ikke fik svaret hr. Wilhelm, da jeg havde min anden runde. Det er en ren forglemmelse. Jeg vil gerne rette med det samme den fejlagtige opfattelse, som hr. Wilhelm nu forsøger at kolportere for anden gang, nemlig at arbejderbevægelsens beskæftigelsesplan er et rent valgoplæg. Både i statsmi-

nisterens åbningstale og i min ordførertale er der klart understreget, at den første og vigtigste opgave, efter at disse vigtige spørgsmål, som vi nu har sluttet forlig om, er klaret, bliver den langsigtede beskæftigelsespolitik, og dér er arbejderbevægelsens beskæftigelsesplan vort udgangspunkt for disse drøftelser. Jeg kan i øvrigt sige, at vi fortsætter vort samarbejde med de faglige organisationer om mere konkret at udmønte bestemmelserne. Arbejdet med at udføre arbejderbevægelsens beskæftigelsesplan blev sat i gang, lang tid før valgkampen blev indledt, og det ved hr. Wilhelm udmærket godt. Alligevel kører han den hetz her mod socialdemokratiet, som vi hørte her i anden omgang.

Jeg vil kun gøre den anden bemærkning til hr. Askjær Jørgensen, som ikke kender fremskridtspartiets politik på arbejdsmarkedsmrådet i forhold til lønmodtagerne, at der venter hr. Askjær Jørgensen nogle ubehagelige overraskelser, når han sætter sig ind i, hvad den går ud på. Fremskridtspartiet har stemt for samtlige forslag vendt mod lønmodtagernes organisationer og stemt imod samtlige forbedringer for lønmodtagerne i løbet af de sidste to år, så jeg tror, hr. Askjær Jørgensen kommer ud for nogle meget ubehagelige overraskelser på dette område.

(Kort bemærkning).

Wilhelm (VS):

Det er formodentlig rigtigt, som hr. Auken siger, at arbejdet med den beskæftigelsesplan er sat i værk, lang, lang tid før valget blev udskrevet. Så kan det ikke være så vanskeligt at svare på de spørgsmål, man nu forbigår igen. Hvordan er det man vil realisere de 40.000 boliger, hr. Auken? Er det rigtigt, hvad den ene eller den anden eller den tredje socialdemokrat har sagt under valgkampen, at det er ved indeksslån eller det er ved differentieret rente eller det er noget helt femte? Der står jo intet i det afsnit, undtagen noget om en ændring af realkreditordningen. Der står ikke noget om hvordan, der står ikke noget om, hvordan man vil skyde sig ind på de 40.000 boliger, og der står heller ikke, om det er ejerboliger eller lejeboliger. Det kan da ikke være så vanskeligt at svare på sådan et simpelt spørgsmål, når man har arbejdet i månedsvis med den dér plan.

Og de andre simple spørgsmål: vil man genansætte de folk, man har fyret fra den offent-

[Wihjelm.]

lige sektor til skade for børnene, til skade for postombæringen, til skade for plejehjemspatienter osv.? Vil man genansætte de folk? er der spurgt om nu for tredje gang. Det kan da ikke være så vanskeligt at svare på, når man har arbejdet med de spørgsmål i månedsvis.

For det tredje: holder det stik, hvad økonomiministeren sagde under valgkampen, da han forelagde den plan for pressen – det er noget, som er citeret vidt og bredt overalt – at denne plan skal gennemføres, uanset om det bliver med forligspartierne eller imod forligspartierne, hvis der er et flertal for de enkelte ting i denne her plan, skal den gennemføres? Holder det stik nu? Det må man da have snakket lidt om, da man lavede februaraftalen. Det må man da kunne svare på. Jeg tror, der er mange, der er interesseret i de svar. Nu har jeg spurgt tredje gang i dag. Der er stadig væk ikke noget svar.

Lars Emil Johansen (SF):

Jeg vil gerne takke ministeren for Grønland for den positive modtagelse, de problemer, jeg har rejst, fik hos ministeren. Jeg skal blot for god ordens skyld tilføje, at ministeren må være opmærksom på, at hverken jeg eller de grupper, som i Grønland er ramt af de problemer, jeg omtalte i mit første indlæg, kan eller vil være i stand til at nøjes med en positiv indstilling. Vi vil derfor selvfølgelig bestræbe os for at medvirke til, at ministerens positive indstilling omsættes i handling i tiden fremover. Det tror jeg også ministeren selv er indstillet på.

Jeg vil gerne føje lidt til det afsnit, der i mit første indlæg handlede om bygdernes situation i Grønland. Bygderådene kan blive af reel betydning for bygdernes fremtid, såfremt de fik andel i kommunernes dispositionsbeløb. Altså sagt på en anden måde: det er en god idé med bygderådene, at bygdebefolkningen gennem deres eget politiske organ kan udforme den del af Grønlandspolitikken, der vedrører byggerne. Men for at kunne føre den politik er byggerne jo nødt til at have noget at have den beslutningsmyndighed i. Altså med andre ord er det nødt til at have nogle beløb at administrere.

Jeg må derfor opfordre Grønlandsministeren til at optage forhandling med de grønlandske kommuners landsforening om en ordning, hvorefter bygderådene fremtidig kan råde over en andel af kommunernes dispositionsbeløb til egne bygdeinvesteringer. En sådan andel af kom-

munalbestyrelsernes dispositionsbeløb kunne eksempelvis beregnes på samme måde som beregningen af kommunalbestyrelsernes dispositionsbeløb, altså efter objektive kriterier.

På den baggrund vil jeg kraftigt henstille til Grønlandsministeren at gøre en ihærdig indsats for den mest betrængte og forfordelte del af vort lands befolkning, nemlig bygdebefolkningen og befolkningen i yderdistrikterne. Det glemte Grønland må vi for alvor koncentrere os om i den kommende tid.

Jeg vil gerne slutte med at sige tak for de positive ord, statsministeren har knyttet til det indlæg, som jeg bl. a. har haft her, og nøjes med at sige, at det mildner unægtelig luften, at vi nu ligesom har en mere afslappet tone at snakke om disse problemer i. Jeg vil gerne sige, at den del af statsministerens indlæg, der handlede om de grønlandske politiske spørgsmål, har jeg været meget glad for.

Formanden:

Inden jeg giver ordet til Grønlandsministeren, har hr. Maisted ordet for en kort bemærkning.

Maisted (FP):

Det drejer sig om hr. Aukens udlægning af, hvordan fremskridtspartiet stemmer her i salen. Det er en grov fordrejning af kendsgerningerne, når hr. Auker står her og siger, at når vi har stemt imod de forslag, socialdemokratiet har fremlagt, så skulle det være imod lønmodtageres interesser. Alt viser, at reallønnen er faldet for den danske lønmodtager takket være socialdemokratiet.

Ministeren for Grønland (Jørgen Peder Hansen):

Jeg vil gerne til hr. Lars Emil Johansen ganske kort sige, at jeg er meget enig i de bemærkninger, der blev gjort både i hans første og også i hans andet indlæg her i dag. Bygderådene er noget særdeles vigtigt. Sådan betragtede vi det jo også, da vi lovgav omkring bygderådene i sin tid. Det blev betragtet som en forløber for noget, vi måske kunne efterligne her i landet. Derfor vil jeg helt klart sige til hr. Lars Emil Johansen, at når jeg næste gang mødes med de grønlandske kommuners landsforening, så vil jeg gerne i overensstemmelse med det spørgsmål, der er kommet fra hr. Lars Emil Johansens side, tage problemet op med landsforeningen.

Melchior (CD):

Jeg finder uddannelse til en kort bemærkning om skole- og uddannelsespolitik, som andre end jeg har bragt ind i debatten her. Når man ved, hvor vennsæl hr. Gert Petersen kan være til daglig, så blev man helt forskrækket ved at se ham her på talerstolen i dag, da han efterlyste regeringens forskellige former for flertal. Jeg har kun sjældent set hr. Erhard Jakobsen mere fyrg, end hr. Gert Petersen var i dag. Jeg vil derfor gerne sige, at anledningen til frygten er ikke så stor. Jeg vil gerne henlede hr. Gert Petersens opmærksomhed på den kurs og den politik, som hans eget partis tidligere gruppeformand her i tinget, nuværende rektor ved Københavns universitet, Morten Lange, har ført, siden han blev rektor. Der er næppe noget i den måde, han driver universitetet på i dag, som ikke er i fuld overensstemmelse med de tanker, som centrum-demokraterne gør sig.

Derfor, hr. Gert Petersen: fat mod!

Poulsgaard (FP):

Ja, man falder jo næsten over alle de minsterbænke, når man skal herop, det er Parkinsons lov, hr. statsminister. Jeg vil egentlig gerne erindre statsministeren om, at i den første regering, han var chef for, var der 21 medlemmer, så kom valget i 1973 den 4. december, hvor man fik en forskrækkelse. Derefter kunne hr. Poul Hartling klare den med 12 ministre. Så kom hr. Anker Jørgensen til igen, så røg vi op på 16 ministre, og nu er vi altså oppe på 18. Nu nærmer vi os snart de 21 igen, og så gælder Parkinsons lov jo, så bliver der også sat plads af til nogle faglige møder i arbejdstiden, formoder jeg.

Man skal ikke tro, hr. statsminister, at den forskrækkelse, I fik den 4. december 1973, er væk. I fik en valgsejr denne gang. Jeg har lyst til at gratulere socialdemokratiet med den valgsejr, men jeg har så sandt - nå, jeg må ikke sige noget grimt - ikke lyst til at lykønske den danske nation. For hvordan fik man den valgsejr? Ved løgn. Jeg står her med en fotokopi af Aktuelt den 8. februar 1977, hvor der står om en familie: denne familie mister 15.000 kr., hvis Glistrup kommer til magten. Det er jo ikke sandt, og det ved socialdemokratiet godt.

Ydermere forfattede hr. Svend Andersen (Rosk. a.) et indlæg, som han sendte til Aktuelt samme dag, som denne artikel stod i bladet. Man taler så flot om demokrati og ytringsfri-

hed. Ytringsfriheden havde trange kår under den nylige valgkamp. Man har ikke ofret spaltepads, man har ikke ofret det et svar. Hvad står der så i den artikel? Der står bl. a., at det ville koste den familie 6.240 kr. at låne bøger, for Poulsgaard har sagt, at de skulle betale 12 kr. for at låne en bog. Det har Poulsgaard aldrig nogen sinde sagt. Jeg vil bede socialdemokratiet læse vort bibliotekslovsforslag; deraf fremgår det klart og tydeligt, at skolebiblioteket - for de 6.240 kr. drejede sig primært om børnene i den familie - fortsat skulle være gratis. Det, Poulsgaard har sagt, er, at bogudlån koster, når vi medtager alle de nymodens påhit, man har fundet på, med gramofonplader og dukketøj og legetøj og børneparkering og hvad man ellers har, 12 kr., men efter vort forslag ville den familie ikke være kommet til at betale en krone for at låne en bog.

Der står også, at hr. Maisted og hr. Jørgen Junior har sagt, at man skulle betale for at komme på hospitalet. Også det er decideret usandt. Det fremgår af alle de ændringsforslag, vi har stillet, at det fortsat i fremskridtets Danmark vil være gratis at ligge på hospitalet.

Men all right, vi får vel nogen beskæftigelse i gang. Jeg kommer lige fra lønningsrådet, og jeg skal love for, vi nu får ansat nogle folk til Storebæltbroerne, i hvert fald til det rent administrative; om vi nogen sinde får en spade i jorden, det skal tiden så vise. Men lad det nu ligge.

Hr. Auken optrådte i sin nye stilling - jeg gratulerer med den også - og sagde, at vi var så arbejderfjendske. Hvem er det, der er arbejderfjendsk? Hvem er det, der er skyld i de kæmpelønninger, der udbetales til akademikere, til en velbæjret klasse? Hvem skal betale det? Det skal han, der står på gulvet og pukler på med samfundsnyttigt arbejde. Vil I være med til en udligning mellem håndens og åndens arbejde? Hr. Auken nikker, så formoder jeg, at vi kan komme i gang med at snakke realpolitik. Kan vi få det i gang, så er fremskridtpartiet med.

Jeg tror også, jeg kan få hr. Auken med på, at vi får en ensartet folkepension. Vil det ikke også være en arbejdsvenlig politik? Hvem har foreslået det? Hvem foreslog ensartede dyrtidsportioner? Alt det, vi har foreslået, har gavnet den arbejdende del af befolkningen, og det er altså dem, der laver det beskidte, det kedelige, det farefulde arbejde. De har måttet lægge ryg

[Poulsgaard.]

til de andre med de renlige, de interessante og de farefrie arbejder. Og det kalder man arbejderspolitik. A sejer walbekom.

Ib Nørlund (DKP):

Mine bestræbelser for at få afklaret tvetydigheden med hensyn til, hvilken vej regeringen vil bevæge sig, har ikke været særlig vellykkede, hvis jeg skal henholde mig til statsministerens og hr. Aukens udtalelser. Derimod har vi fået et nyt trylleord lagt på bordet, nemlig at det skal være sammenhængen, der afgør beslutningerne, man kan ikke pinde de enkelte spørgsmål ud. Man skal tage det sure med det søde, blev der sagt. Jeg ved ikke, hvad det er for særlig søde sager, regeringen har at diske op med. Jeg synes, dens politik er temmelig sur; jeg håber ikke, regeringen også er det. Men hvorfor i alverden skulle man ikke pinde sagerne ud? Hvis der virkelig er et flertal for et bestemt synspunkt i en bestemt sag, er det så ikke meningen, den skal føres igennem? Og ganske logisk sluttet: hvis den ikke bliver ført igennem, så skyldes det, at socialdemokratiet tager en anden stilling, end det i og for sig er forpligtet til ifølge sine programmer og sin almindelige holdning.

Hvad mener man med at ville forlange af andre, at hvis de ikke æder alt det, der er lavet sammen med partierne til højre, så kan man overhovedet ikke få noget igennem? Jeg synes, man skulle overveje her, hvordan netop de, som – for at bruge hr. Aukens udtryk – ikke med udelt begejstring har fulgt den socialdemokratiske politik igennem de senere år, reagerer over for en stillingtagen af den art. Der er, synes jeg, en ganske tydelig mistanke om, at man er i færd med at fastlåse sig ad en vej til højre; jeg synes, der har været harpetoner, der også antyder, hvor den skulle gå mere konkret. Det kan ikke blive en vej, som betyder, at man indfrier forventningerne og forhåbningerne om en ny politik her i landet.

Hr. Auken mente, at der var skiftet flertal i en række spørgsmål. Men det er altså dem, der ikke må pindes ud, ifølge statsministeren. Og derfor synes jeg, at det i hvert fald ville være godt, om hr. Auken bare på 2 områder kunne oplyse, hvad meningen er med det, han siger. Er boligpolitik noget, der hører under det økonomisk fastlagte, som der ikke kan røres ved uden sammen med højrepartierne? Er indgreb i arbejdsmarkedets anliggender og i overens-

komstsituationen også noget, der hører til det faste flertal? I hr. Aukens opstilling hører arbejdsmarkedsspørgsmål og organisationernes demokratiske rettigheder alt sammen til det, der skulle kunne pindes ud, hvis statsministeren ændrer opfattelse. Men hvad er hr. Aukens mening? Hører boligpolitik og arbejdsmarkedspolitik i den forstand til de ting, der kun kan afgøres ude fra højre?

(Kort bemærkning).

Gert Petersen (SF):

Først vil jeg sige om det, hr. Ib Christensen sagde om skiftende flertal, at jeg er 100 pct. enig; jeg synes, det var meget klogt sagt, og jeg håber, det har gjort et vist indtryk. Jeg tror i øvrigt også, at når først vi er kommet et par måneder hen, så er det den virkelighed, der vil manifestere sig i dette ting.

Til hr. Melchior vil jeg i øvrigt sige, at jeg ikke har hr. Melchiors kendskab til, hvad der foregår på Københavns universitet. Men jeg ved da f. eks., at der er noget med en styrelseslov eller et styrelseslovforslag, som hr. Morten Lange er medforslagsstiller til, og uanset at han er medforslagsstiller til det, og at det sikkert støttes af centrum-demokraterne, så må jeg bedrøve hr. Melchior med, at socialistisk folkeparti er modstander af det.

Jeg kan vel føle mig mere tryk, det skal jeg indrømme, ved, at centrum-demokraternes uddannelsespolitiske ordfører offentligt har udtalt, at hans hovedopgave vil være at holde Erhard Jakobsen i ørerne, men jeg føler mig alligevel ikke tryk nok ved det.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til finansudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om boligsikring.

(Lovforslag nr. L 18. Fremsat 2/3 77).

Lovforslaget sattes til forhandling.